

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA
KATEDRA GEOGRAFIE

Jaroslava KOČÍŘOVÁ

**URBANISTICKÝ VÝVOJ MĚSTA VRBNA POD
PRADĚDEM V HISTORICKÉ PERSPAKTIVĚ**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: RNDr. Pavel Ptáček, Ph.D.

Olomouc 2015

Bibliografický záznam

Autor (osobní číslo): Jaroslava Kočířová (R12168)

Studijní obor: Regionální geografie

Název práce: Urbanistický vývoj města Vrbna pod Pradědem v historické perspektivě

Title of thesis: The urban development of the town Vrbno pod Pradědem in historical perspective

Vedoucí práce: RNDr. Pavel Ptáček, Ph.D.

Rozsah práce: 69 stran, 1 vázaná příloha

Abstrakt: Bakalářská práce se zabývá urbanistickým vývojem města Vrbna pod Pradědem z historického, ale také ze současného hlediska. V počátku práce je obecně charakterizováno území města. Významnou částí je pak historický vývoj města. Pro pochopení vývoje města v širších souvislostech je dále provedena demografická a urbanistická analýza. Jako doplnění o subjektivní názory současných obyvatel města bylo provedeno dotazníkové šetření a rozhovor.

Klíčová slova: urbanismus, historie, demografická analýza, urbanistická analýza, prostorová struktura, Vrbno pod Pradědem, SWOT analýza Vrbna p. P.

Abstract: The thesis deals with the urban development of the town Vrbno pod Pradědem from the historical but also from the contemporary perspective. In the beginning of the work, the territory of the town is generally characterized. The important part is then the historical development of the town. Furthermore, the demographic and

urban analysis was carried out for the understanding of the development of the town in a broader context. As a complement about subjective opinions of contemporary inhabitants of the town, the questionnaire survey and the interview was conducted.

Keywords: urbanism, history, demographic analysis, urban analysis, spatial structure, Vrbno pod Pradědem, SWOT analysis of Vrbno p. P.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci řešila sama a že jsem uvedla veškerou použitou literaturu, mapové podklady i internetové zdroje.

V Olomouci 10. května 2015

Děkuji vedoucímu bakalářské práce RNDr. Pavlu Ptáčkovi, Ph.D. za odborné vedení a poskytnuté rady při zpracování daného tématu, dále můj srdečný dík patří paní 1. místostarostce města Vrbna pod Pradědem Květě Kubíčkové, panu starostovi Ing. Petru Grossovi a panu Ing. Jiřímu Klíčovi za poskytnutí faktických poznatků o současnosti města.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jaroslava KOČÍŘOVÁ**
Osobní číslo: **R12168**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Regionální geografie**
Název tématu: **Urbanistický vývoj města Vrbna pod Pradědem v historické perspektivě**
Zadávací katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y   p r o   v y p r a c o v á n í :

Bakalářská práce se zaměří na urbanistický vývoj města Vrbna od nejstarších dob do současnosti. Budou zdůrazněny nejdůležitější mezníky vývoje města a jejich odraz v jeho urbanistické struktuře, vývoji počtu a struktury obyvatelstva a funkcí města v rámci sídelního systému. Využity budou jak historické písemné a mapové materiály, tak i podklady ze statistického období.

Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání
Rozsah pracovní zprávy: 5 000 - 8 000 slov
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

- CARTER, H. (1997): The study of urbangeography, Arnold, 420 s.
HAMPL, M. (1996a): Vývoj systému osídlení v České republice. In: Hampl, M. a kol. Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice. PŘF UK Praha, s. 35-52.
HAMPL, M. (1996b): Transformační procesy a předpoklady dalšího vývoje systému osídlení. In: Hampl, M. a kol. Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice. PŘF UK Praha, s. 91-118.
HAMPL, M. - GARDAVSKÝ, V. - KUHNL, K. (1987): Regionální struktura a vývoj systému osídlení ČSR, PŘF UK Praha, 253 s.
HAMPL, M., MULLER, J. (1996): Komplexní organizace systému osídlení. In: Hampl, M. a kol. Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice, PŘF UK Praha, s. 53-90.
KUČA, Karel. Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku / 8. díl V-Ž. Praha: Libri, 2011. 896 s. ISBN 978-80-7277-410-4.
LICHTENBERGER, E. (1991): Stadtgeographie - Methoden, Modelle, Konzepte. Teubnergeogr. Bücher, 211 s.
Mezerová, L'ubica: 1954 - Nemovitě kulturní památky Bruntálska. Město Bruntál, 2011. 87 s.
MYŠKA, Milan. Rytíři průmyslové revoluce: šest studií k dějinám podnikatelů v českých zemích. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 1997. 277 s. ISBN 80-7042-477-X.
PLEVA, Jindřich. Vrbno pod Pradědem je naše rodné město: sborník vlastivědného kroužku. Vrbno pod Pradědem: ZDŠ ve Vrbně pod Pradědem, 1965. 102 s.
Spolek Přátelé Vrbenska: Vrbno pod Pradědem, ohlédnutí za minulostí dávnou i nedávnou, Tiskárna Zubalík Vrbno pod Pradědem, 2011.

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Pavel Ptáček, Ph.D.
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: 30. dubna 2014
Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2015

L.S.

Prof. RNDr. Ivo Frébort, CSc., Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 30. dubna 2014

OBSAH

ÚVOD A CÍLE PRÁCE	10
1. METODY A POSTUPY ZPRACOVÁNÍ	11
2. TEORETICKÉ VYMEZENÍ DŮLEŽITÝCH POJMŮ	12
2.1. Urbanizace.....	12
2.2. Prostorová struktura města.....	12
3. CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ MĚSTA VRBNO POD PRADĚDEM	14
4. HISTORIE MĚSTA VRBNA POD PRADĚDEM	18
4.1. Preindustriální doba (od středověku po 1/2 19. století)	18
4.2. Industriální období (od 2/2 19. století po 2. světovou válku)	23
4.3. Období socialismu (1945-1989).....	25
4.4. Post-socialistické období (od roku 1989).....	26
5. DEMOGRAFICKÁ A URBANISTICKÁ ANALÝZA MĚSTA.....	30
5.1. Vývoj počtu obyvatel a domů	30
5.1.1. Vývoj městských částí.....	36
5.2. Struktura obyvatel podle věku a pohlaví.....	38
5.3. Náboženská orientace obyvatelstva	42
5.4. Vývoj prostorové mobility obyvatel	44
5.5. Ekonomická aktivita a vzdělání obyvatelstva	47
5.6. Vývoj nezaměstnanosti	51
5.7. Nejvýznamnější Vrbenské firmy.....	52
5.8. Využití krajiny a vývoj urbanizovaného území	54
6. SOUČASNÝ STAV MĚSTA	56
6.1. SWOT analýza	56
6.2. Projekty města.....	57
6.3. Funkční využití města	58
6.4. Dotazníkové šetření.....	60

6.5. Rozhovor.....	64
7. ZÁVĚR.....	66
8. SUMMARY.....	68
9. ZDROJE.....	69
9.1. Literatura:.....	69
9.2. Internet:.....	69

ÚVOD A CÍLE PRÁCE

Město Vrbno pod Pradědem je historicky významné město, nacházející se na soutoku tří Opav v SO ORP Bruntál. Již od dávných dob byly v okolí budovány hrady a hradiska pro ochranu místních stezek a dolů, kterých bylo v okolí dosti. Díky vhodné poloze osady v údolí u řek, geologickým podmínkám, dolům a dostatku dřeva v okolních lesích se oblast rozvíjela a rostla její důležitost.

Největšímu rozkvětu se město těšilo za období průmyslové éry, kdy se díky počtu a významnosti místních továren dostalo na velmi obdivuhodnou úroveň. Významnými průmyslníky jsou zejména členové rodiny Grohmannovy, kteří výrazně ovlivnili urbanistický vývoj města.

K dalšímu rozmachu se město odrazilo za éry socialismu, kdy se stalo poměrově největším průmyslovým městem tehdejší ČSSR (Pleva, 1965). Za těchto dob vznikla řada velkých továren, které zaměstnávaly tisíce lidí. Město také v tuto dobu zaznamenává velký urbanistický vývoj.

Za novodobé éry pak město začalo upadat, přičemž tento trend ani v současnosti nekončí. Jednou z náplní této práce bude získat odpověď na otázku: „Proč tomu tak je?“

Hlavní náplní práce je vylíčit urbanistický vývoj města Vrbna pod Pradědem z historického hlediska. Najít příčiny a důsledky jeho rozmachu a následně úpadku.

Počáteční kapitoly jsou zaměřeny na charakteristiku současného města a teoretický základ pojmů urbanizace a struktury města. V následujících kapitolách pak bude provedena demografická a urbanistická analýza vývoje města, jejímž cílem je odhalit následky historického a současného vývoje. Součástí zmíněné analytické části bude také SWOT analýza a zevrubný strategický plán vývoje města do budoucna.

K doplnění obrazu o současném městě bude provedeno dotazníkové šetření a řízený rozhovor.

1. METODY A POSTUPY ZPRACOVÁNÍ

Bakalářská práce se skládá z několika kapitol, z nichž pro vypracování každé z nich je využita jiná metodika.

Teoretická část práce byla vytvořena na základě studia knižních a internetových literárních zdrojů. Kapitola seznamující s územím města si žádala studium zejména internetových zdrojů a pro názornost vytvoření map provedených v programu ArcGis. K další části, zabývající se vymezením nejdůležitějších pojmů, bylo zapotřebí prostudovat odbornou literaturu, zejména autorů Johnston (2000), Musil (1996) a Sýkora (2001). Ke zpracování historie byly využity literární zdroje zejména autorů: Kuča (2011), autorský kolektiv Spolku Přátel Vrbenska a jeho přátel (2011) a Pleva (1965). Historie je k závěru doplněna časovou osou pro rychlou orientaci.

Kapitola analyzující demografický a urbanistický vývoj města byla zpracována na základě stažených dat z webových stránek Českého statistického úřadu a Ministerstva práce a sociálních věcí. Data byla interpretována do tabulek, zařazené, pro svůj rozsah, do tabulkové přílohy, absolutní hodnoty byly často převedeny pro přehlednost na relativní hodnoty, v případě analýzy vývoje počtu obyvatel a domů byly využity také bazické a řetězové indexy znázorňující proměny v čase. Pro lepší orientaci v datech byly vytvořené grafy (histogramy, spojnicové grafy, výsečové a pruhové), popřípadě byly vytvořeny mapy v programu ArcGis.

Praktická část byla provedena formou dotazníkového šetření, kde byl z vyplněných dotazníků vytvořen souhrnný záznam. Názory respondentů byly interpretovány obecně v textu a pomocí názorných grafů. Samotný dotazník byl zařazen do přílohy k nahlédnutí. Dále byl proveden rozhovor, kde z jednotlivých odpovědí dotázaných byly vytvořeny obecné odpovědi na dané otázky.

2. TEORETICKÉ VYMEZENÍ DŮLEŽITÝCH POJMŮ

2.1. Urbanizace

V první řadě je nutné charakterizovat pojem urbanizace! Není to však snadný úkol, neboť pojem urbanizace není tak docela jednoznačně uchopitelný. Definice se mohou lišit v rámci různorodosti vědních disciplín. Urbanizace může být tvořena několika sférami, které se navzájem propojují a ovlivňují, jsou to sféry, sociální, kulturní, ekonomická a sídelně-demografická sféra.

Pro porovnání uvedu dva typy definice urbanizace. Prvním typem bude geografická urbanizace, kterou definuje Johnston (2000) takto: „Urbanizace představuje proces, kdy dochází k relativní koncentraci obyvatelstva (a tím i jeho aktivit) v území do měst.“. Druhá definice bere urbanizaci zase ze sociologického hlediska, kterou Musil (1996) definuje takto: „Urbanizace je nejobecněji prostorová koncentrace lidských činností i obyvatelstva projevující se změnami v chování lidí, v jejich motivacích, v kulturních vzorech i ve formách organizace společnosti. Změny jsou vyvolány životem v prostředí s velkým počtem, vysokou hustotou a značnou různorodostí obyvatel, aktivit i lidských výtvorů“.

Urbanizaci považuji za proces, kdy dochází k pohybu (migraci) a následné koncentraci obyvatelstva do měst. Zde žijí, pracují a svou činností přetváří zájmovou oblast, tzn. i nejbližší okolí podle svých potřeb. Tím se město rozvíjí a rozrůstá.

2.2. Prostorová struktura města

Pohyb obyvatel do měst má za následek proměnu a vývoj města, který lze charakterizovat prostorovou strukturou.

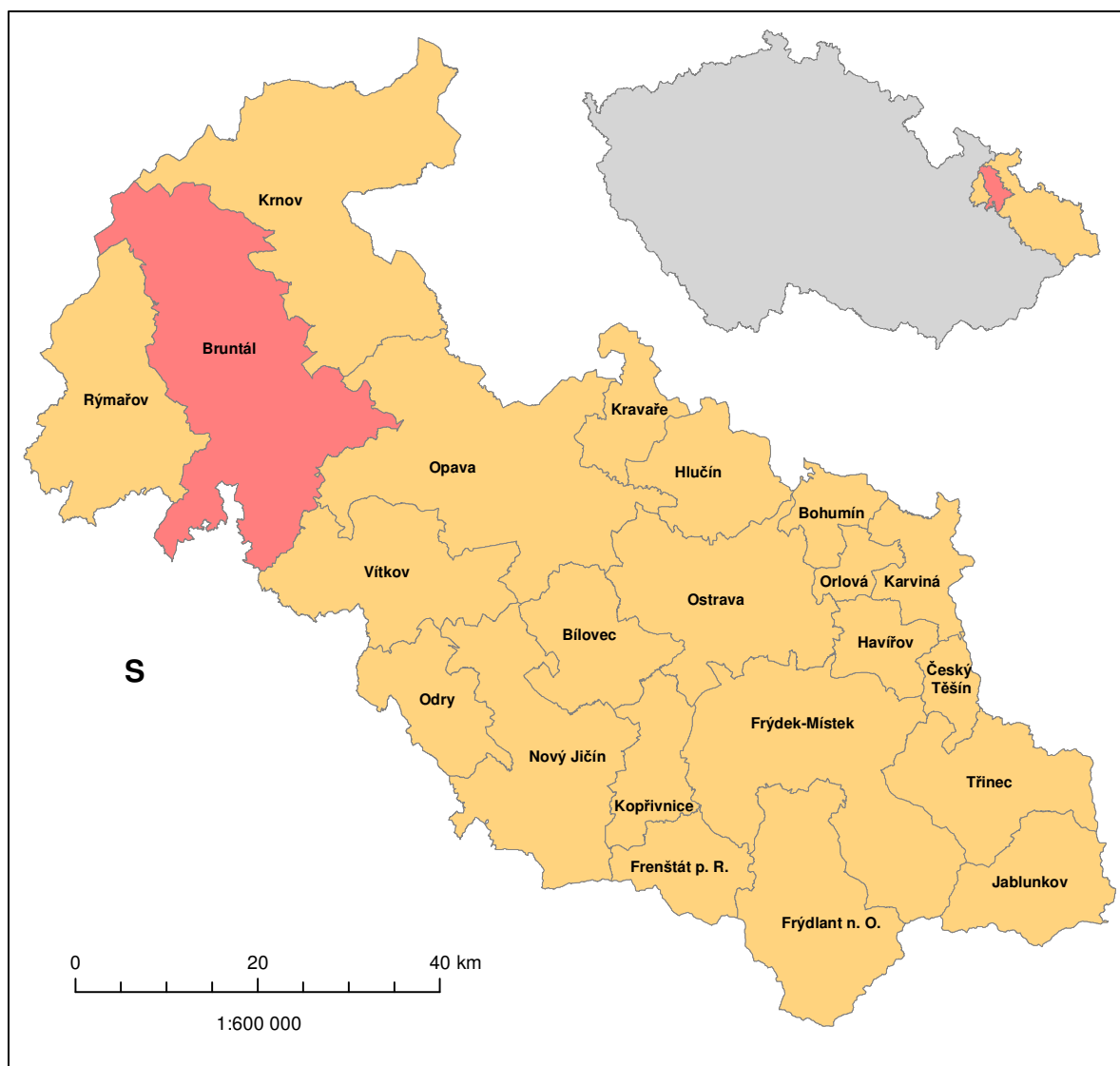
Podle Sýkory (2001) je prostorová struktura města tvořena dvěma základními složkami, kterými jsou fyzické a sociální prostředí. Fyzické prostředí je tvořeno přírodním prostředím a zástavbou, které tvoří hmotný základ pro realizaci rozmanitých lidských činností. Sociální prostředí je pak vytvářeno lidmi (jednotlivci, rodiny, firmy, aj.) a jejich aktivitami.

Přírodní prostředí přespříliš nepodléhá výrazným proměnám, kromě přeměny na prostředí zastavěné. Tato přeměna je analyzována ze změn fyzické, funkční a také sociální struktury města. Sýkora proto doporučuje pro sledování změn v prostorové struktuře měst zmíněné tři složky:

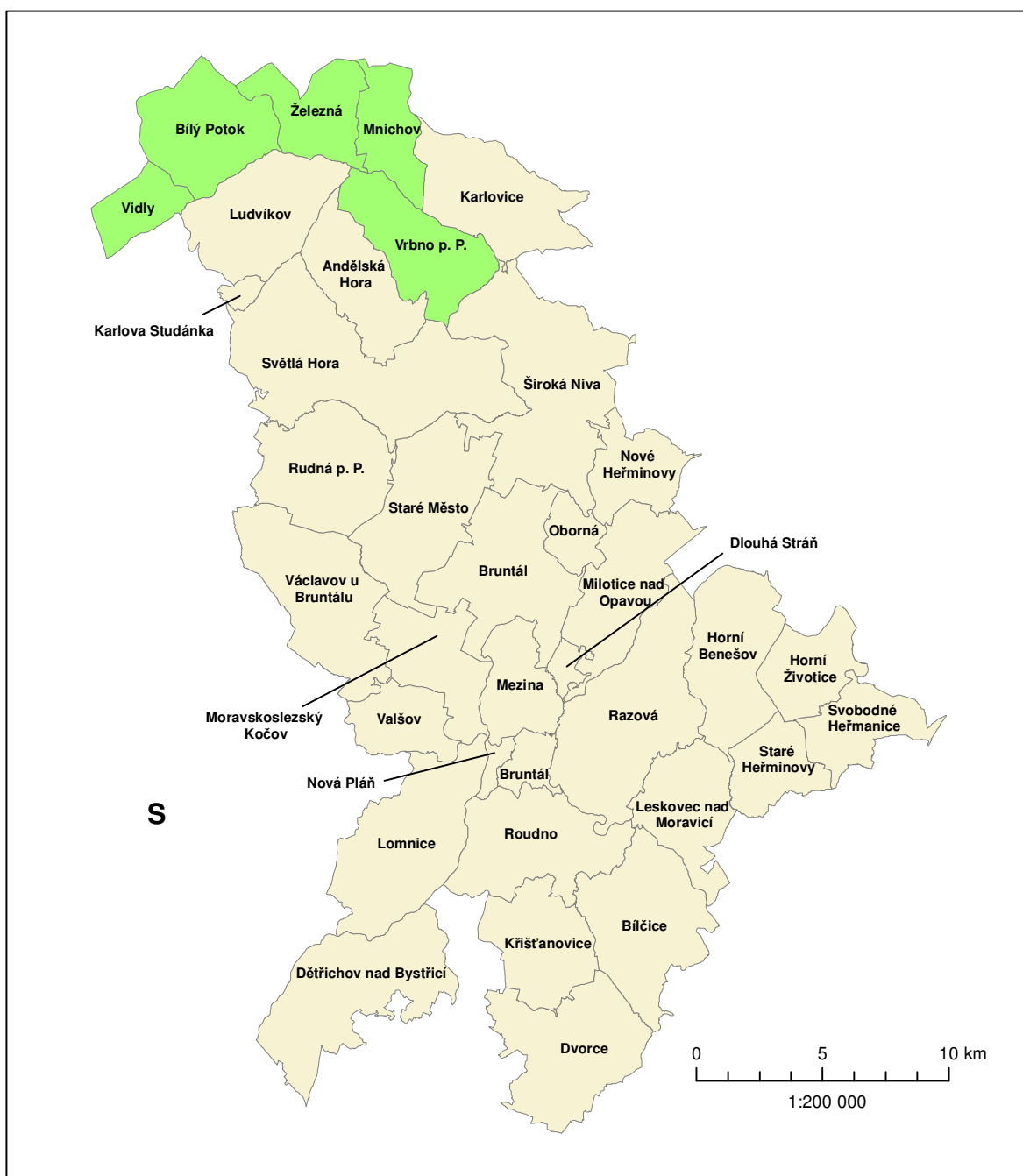
- 1) ***Fyzická prostorová struktura*** – její součástí je především morfologická struktura městského prostoru (ulice, stavební parcely, budovy tvořící nějaký systém, aj.), fyzický stav budov (v původním stavu, rekonstruované budovy, nové budovy, rozdělení dle stáří budov, aj.) a dalších staveb.
- 2) ***Funkční prostorová struktura*** – zabývá se rozmístěním lidských aktivit v rámci města, z čehož následně plyne využití jednotlivých městských lokalit. Funkční strukturu města můžeme např. vystihnout analýzou „land use“, která rozděluje jednotlivé městské plochy dle využití např. na průmyslové zóny, zemědělské, relaxační, turistické, obchodní, obytné zóny, aj.
- 3) ***Sociální prostorová struktura*** – k její analýze se využívá tři znaků: demografických (např. věková struktura obyvatel, velikost domácností, počet dětí, aj.), sociálně-ekonomických (vzdělanostní struktura, profesní struktura, aj.) a etnických (národnostní a etnické složení, víra, aj.). Analýzou těchto znaků lze zjistit, jací lidé v určité oblasti města žijí (hodnotí se např. trvalé bydliště obyvatel), jaké skupiny lidí migrují atd.

3. CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ MĚSTA VRBNO POD PRADĚDEM

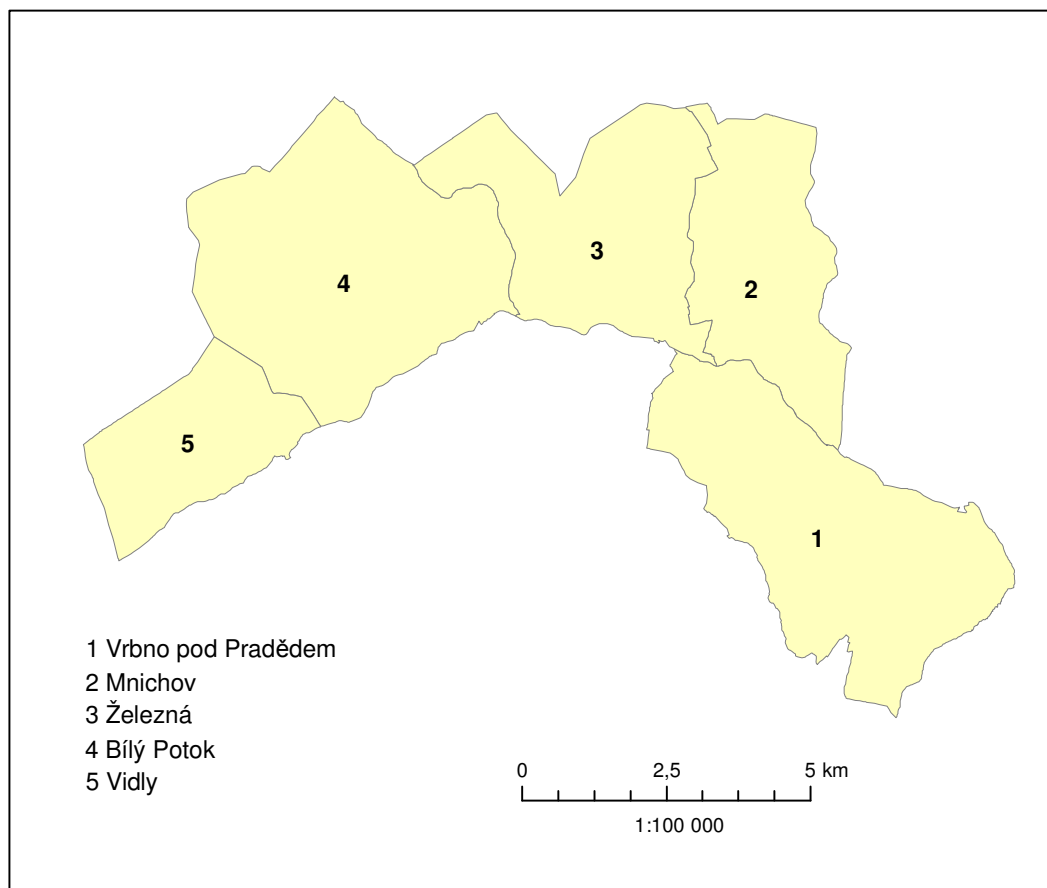
Dle nejvyššího celku územně správního členění ČR patří město Vrbno pod Pradědem do kraje Moravskoslezského. Je součástí bývalého okresu Bruntál, který je dnes nahrazen SO ORP Bruntál (viz. Mapa č. 1). Městu je pak udělen titul správního obvodu s pověřeným obecním úřadem (SO POU Vrbno pod Pradědem). Samotná obec Vrbno pod Pradědem se dále dělí na 5 městských částí, které představují také základní sídelní jednotky: Železná, Mnichov, Vrbno pod Pradědem, Vidly a Bílý Potok, viz. Mapa č. 2, kde je taky názorně vidět umístění města v SO ORP Bruntál a Mapa č. 3, kde jsou blíže viditelné základní sídelní jednotky. Katastrální území jsou pak tři - Mnichov pod Pradědem, Vrbno pod Pradědem a Železná pod Pradědem.

Mapa č. 1: Poloha SO ORP Bruntál v rámci Moravskoslezského kraje
Zdroj: Vlastní zpracování (v programu ArcGis).

Mapa č. 2: Poloha města Vrbno pod Pradědem v rámci SO ORP Bruntál
 Zdroj: Vlastní zpracování (v programu ArcGis).

*Mapa č. 3: Základní sídelní jednotky města Vrbno pod Pradědem
 Zdroj: Vlastní zpracování (v programu ArcGis).*

V rámci politiky EU patří Vrbno pod Pradědem do regionu soudržnosti Moravskoslezsko (NUTS2). Ve městě se nachází sídlo české strany Euroregionu Praděd. Území města je také součástí místní akční skupiny Hrubý Jeseník (MAS Hrubý Jeseník, z. s.) jejímž primárním cílem je různorodá podpora rozvoje venkovského území. (mashj.cz).

Vrbno pod Pradědem společně s okolními obcemi Karlova Studánka, Karlovice, Ludvíkov a Široká Niva tvoří mikroregion Vrbno neboli Sdružení obcí Vrbenska, které zaujímá rozlohu cca 150 km². Téměř celé území mikroregionu je součástí **CHKO Jeseníky** s nejvyšší horou Moravy **Praděd** (1492 m n. m.). (www.vrbensko-jeseniky.cz).

Přesná geografická poloha města je dána souřadnicemi GPS 50,12° s. š. a 17,38° v. d.

Město se rozprostírá v údolí řeky Opavy, patřící do povodí Odry, leží přímo na soutoku jejich přítoků. V části obce Železná přitéká Bílá Opava do Střední Opavy, která dále pokračuje a v Mnichově vtéká do Černé Opavy, nadále je pak řeka označována jako Opava.

Dopravní síť umožňující přístup do města tvoří čtyři pozemní komunikace. Z toho jedna je železniční, vedoucí ze směru Milotice nad Opavou a končící ve Vrbně pod Pradědem. Další tři silniční komunikace č. 445 trasa Zlaté Hory - Vrbno pod Pradědem - Rýmařov, č. 451 trasa Nové Heřminovy - Vrbno pod Pradědem (Vidly) a silnice č. 452 trasa Holčovice – Vrbno pod Pradědem – Bruntál – Bílčice.

Z pohledu geomorfologického náleží území města k provincii Český masiv, subprovincii Krkonoško-jesenické, v níž patří ke geomorfologickému celku Hrubý Jeseník s nejvyšším vrcholem Praděd o výšce 1492 m n. m.

Geologická stavba území je charakterizována zejména třemi prvohorními horninami, jež jsou droby, prachovce a břidlice. Za svůj ráz krajina vděčí zejména prvohornímu hercynskému vrásnění.

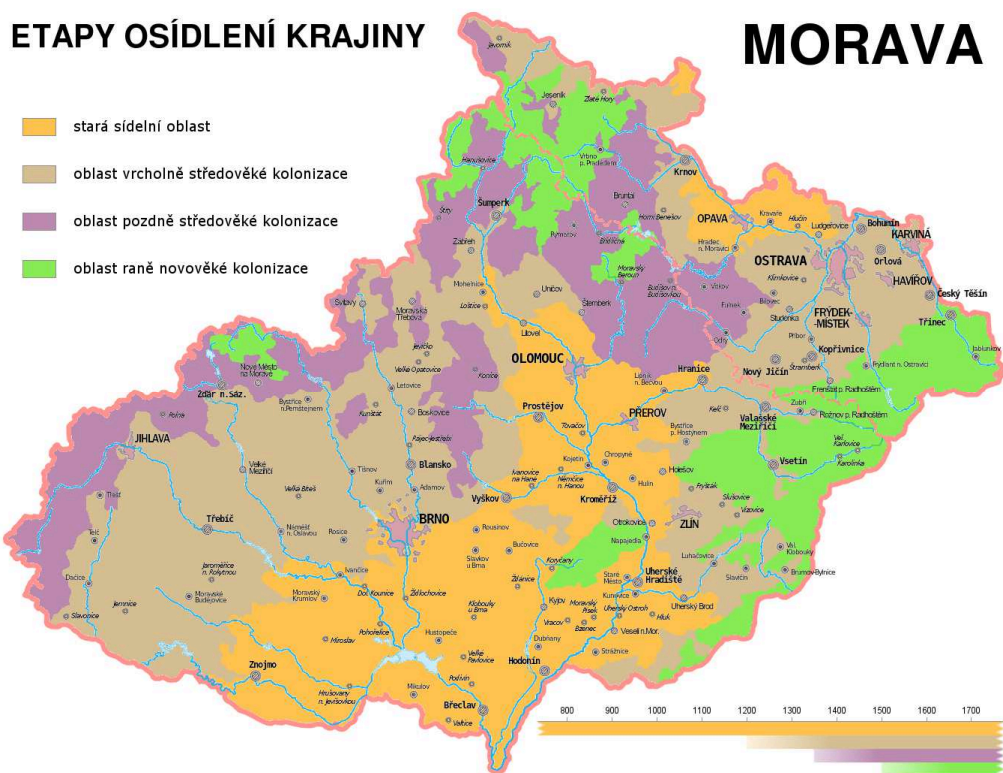
4. HISTORIE MĚSTA VRBNA POD PRADĚDEM

V této kapitole bude popsán historický a urbanistický vývoj města Vrbna pod Pradědem. Celý vývoj bude rozdělen do čtyř období. Preindustriální období, industriální, válečné a meziválečné a období socialismu.

Během historického období se pro město Vrbno pod Pradědem používalo několik názvů, které jsou chronologicky seřazeny s tím, že se mi nepodařilo dohledat všechna data, ke kterým se název města měnil: Gesenek, Vrbno, Würbenthal (1939-1945), Vrbno ve Slezsku, Vrbno pod Pradědem.

4.1. Preindustriální doba (od středověku po 1/2 19. století)

První známky osídlování v údolí jesenických hlubokých lesů pochází z doby bronzové, zhruba před třemi a půl tisíci lety (cca 1500 př. n. l.), které byly doloženy archeologickým nálezem v oblasti dnešní obce Suchá Rudná, kde bylo odkryto ohniště se zbytky rýžovnického splavu. To však nevyovídá o tom, že také údolní oblast u soutoku řek Černé, Bílé a Střední Opavy byla také osídlena. Území bylo ve 4. stol. s největší pravděpodobností obýváno Kelty, kteří byli později vytlačeni přicházejícími Slovanskými kmeny.

Mapa č. 4: Etapy osídlení Moravy a českého Slezska
Zdroj: dalsimoravak.wordpress.com

Kolem 9. – 10. století je území pod vlivem Velkomoravské říše a po jejím rozpadu přebírají dědičnou správu nad územím Přemyslovci, kteří si toto privilegium vydobili v boji s Maďary a Poláky. Oblast Vrbna tak spadá pod správní celek markrabství moravského. Život začíná proudit do oblasti soutoku tří Opav pravděpodobně až někdy v 11. století, po vytvoření odbočky z hlavní kupecké cesty vedoucí z Olomouce přes Šternberk, Moravský Beroun, Dvorce, Opavu a dále pak přes Polsko až k Baltskému moři. Nová cesta vedla přes Bruntál, Suchou Rudnou, Vrbno pod Pradědem, Zlaté hory, Nisu (Polsko) a Vratislav (Polsko). Oblast kolem kupecké cesty se začíná ve 12. století osidlovat. Lidé přichází do bohatých lesů za zvěří a drahými kovy, které se nachází v horských říčkách. Při kupecké stezce jsou zakládány nové osady a strážní hrady, které měly za úkol dohlížet na bezpečnost, dopravu a také sloužily jako strážní pohraniční pevnosti. V okolí Vrbna pod Pradědem bylo postaveno hned několik hradů. Nejvýznamnějšími a největšími byly dva hrady, jeden byl postaven mezi Rudňanským a Rýmařovským potokem ve výšce 642 m. n. m. a druhý zvaný Fürnstenwald (Knižní les) na Zámeckém vrcholu nad Vrbnem pod Pradědem.

První písemnou zmínku o osadě nacházející se při soutoku tří řek zaznamenala stará městská kronika. V té se píše o tatarském vpádu roku 1241 a zničení původní osady Gesenek neboli Jeseník, který leží na katastrálním území dnešního Vrbna pod Pradědem ¹. Z čehož tedy jistě plyne, že osada Gesenek musela být nutně vybudována před rokem 1241.

Tatarské hordy zničily také místní hrady. Nedaleký hrad u Karlovic, který již nebyl znovu opraven a hrad Fürnstenwald na Zámeckém vrchu. Ten byl však kolem roku 1247 obnoven na popud tehdy moravského markraběte a budoucího českého krále Přemysla Otakara II., který nechal vybudovat nový, větší a silnější hrad zvaný Neu Fürnstenwald. Důsledkem tatarského vpádu bylo území zpustošené a velmi řídké osídleno místním obyvatelstvem. Proto moravský markrabě Přemysl Otakar II. a olomoucký biskup Bruno von Schauenburg zahajují osídlování vylidněného pohraničí. Ve 13. stol. za tzv. velké kolonizace přicházejí do těchto končin noví osadníci. Jsou to hlavně Němci, Vlámové a Valoni. Hlavním úkolem těchto kolonistů bylo obnovit a znovu zavést těžbu drahých kovů.

Vrbensko náleží ve 2. polovině 13. století pod panství Bruntálské a spadá pod celkovou zprávu opavského knížectví, jehož správcem a vládcem se od roku 1261 stává

levoboček Přemysla Otakara II. kníže Mikuláš I. Opavský, který z důvodu ochrany dolů a kupeckých cest vystavuje síť strážních hradů.

V první polovině 15. století byla oblast Vrbenska zasažena husitskými válkami. Vzhledem k převážně německému obyvatelstvu a drobnému panstvu, nebyli husité přijati kladně.

Ve druhé polovině 15. století pronajímá Krnovská kněžna Barbora své bruntálské panství za tři tisíce zlatých, bohatému polskému rodu pánů z Wierzbna (Vrbna), kteří sídlili v polském městě Wierzbne (Vrbně) nedaleko Svídnice. Tedy přídomek z Vrbna nepochází, jak by se zdálo, z nově osídleného města, ale naopak si tento přídomek přivezli páni s sebou a podle něj se později pak přejmenovalo město Gesenek na Vrbno. Prvním správcem bruntálského panství z rodu Vrbenských byl pán Jan Bruntálský z Vrbna.

Za správy pána Jana Bruntálského vpadly do Slezska oddíly Matyáše Korvína, který si nárokoval český trůn po zemřelém králi Jiřím z Poděbrad. Avšak Slezská Česká šlechta nechtěla Matyáše za krále. Podporovali převážně Vladislava Jagelonského. Bruntálská šlechta kladla proto Matyášovi odpor, což mělo za následek pustošení a chaos v panství. Nakonec se šlechta musela vzdát. Po uzavření míru, se páni z Vrbna snaží co nejrychleji obnovit chod svého panství a začínají znovu podnikat. V brzké době obnovují rudná kutiště, v okolí Gesenku zakládají několik pecí na zpracování železné rudy, dále zakládají sklárnu a vápenku. Největší investice však plynou do šachet kolem Andělské Hory a Horní Suché. Kolem roku 1500 syn pána Jana Bruntálského z Vrbna Hynek Bruntálský z Vrbna rozšiřuje osadu Gesenek o dalších pár domů s plánem povýšit Gesenek na město. K tomu však v brzké době nedojde, protože většina investic byla přesunuta do důležitější osady Andělská Hora, které byl udělen roku 1556 titul města. Gesenek si musí ještě nějakou dobu počkat.

Roku 1506 vypršela podnájemní smlouva na bruntálské panství mezi kněžnou Barborou a pány z Vrbna. Ti však bruntálské panství definitivně od kněžny odkupují, avšak za podmínky, že panství bude i nadále pod správou Krnovského knížectví.

Za správy pána Hynka Mladšího z Vrbna je dne 24. června roku 1611 Vrbno povýšeno na svobodné hornické město, z čehož plynuly četné výhody pro obyvatele. Po povýšení Vrbna na město se k místnímu kostelu přistavuje první škola, která měla jednu třídu a v zimním období čítala na sto žáků.

Bruntálští z Vrbna byli zapřisáhlí protestanti, k čemuž vedli i své poddané a roku 1613 vystavují v místech dnešní Jiráskovy ulice, velkou protestantskou modlitebnu, u níž byl založen také hřbitov.

Město se poměrně úspěšně rozvíjelo až do bitvy na Bílé Hoře roku 1620. Jelikož se císař a především katolická církev obávala rozšířeného protestantství ve Slezsku, prodal císař panství za pouhých 200.000 zlatých Řádu německých rytířů, kteří tu „nastolují pořádek“ ve formě silné rekatolizace a systematické germanizace. Důsledkem toho je ve Vrbně uzavřen protestantský kostel a jemu přilehlá škola. Mezi lety 1621 a 1624 nechal vystavět velmistr Řádu německých rytířů Karel Habsburský na náměstí dřevěný katolický kostel zasvěcený sv. Archandělu Michaelovi.

Silně protestantské obyvatelstvo se roku 1626 bouří a vyhání jezuitské kněží, kteří mají za úkol přivést místní obyvatelstvo na katolickou víru. To však nemá příliš dlouhodobý efekt, neboť zanedlouho je na Vrbno poslána garda 100 mušketýrů, která protestantské povstání potlačila. V průběhu této události byla na náměstí zničena kaple sv. Michala a částečně poničen i dřevěný kostel.

Náboženský spor místních obyvatel a panstva, potažmo katolické církve, nadále trvá a promítá se také do hospodářské sféry. Mnozí lidé emigrují za hranice, kde hledají svobodnější kraj.

Roku 1635 vystavuje na náměstí Řád německých rytířů, pod vedením místodržícího Georga Wilhema z Elkerhausenu, nový zděný kostel. Ten byl využíván cca 200 let a jeho kapacita čítala až 1.000 lidí.

Po roce 1625 se odpor proti habsburské monarchii přenáší na národnostní úroveň celého Slezska. Vrbno pocítuje dopad probíhající třicetileté války až roku 1641, kdy do města přitáhlo silné ustupující švédské vojsko. Místní obyvatelé však se Švédy vyznávali spřízněnou protestantskou víru a vycházeli s nimi poměrně přátelsky. Švédské oddíly si vybudovali vojenské opevnění na úpatí Vysoké hory (v místě nad současnou Střelniční ulicí). Dne 29. června 1641 přitáhlo k Vrbnu mnohonásobně početnější císařské vojsko, které Švédy rozprášilo. Do Vrbna se znovu navrací katolický diktát Řádu německých rytířů. V této době také nejpravděpodobněji zaniká hrad na Zámeckém vrchu.

Švédí se ve Vrbně objevují ještě podruhé a to v noci z 15. na 16. července 1646. Během bojů o město vypukl požár a téměř celé město, kromě kostela a tří domů s čísly popisnými 19, 54 a 63, lehlo popelem.

Obyvatelé Vrbna a okolí se chtěli i přes úpadek těžby rud uživit a tak se začíná rozmáhat domácí tkalcovská činnost. Šlechtou byl tkalcovský cech podporován formou vydaných privilegií. V roce 1677 byl Vrbnu udělen městský tkalcovský titul a přidělena soudní nezávislost.

Za sedmileté války v letech 1756-1763, prochází Vrbnem pruská a rakouská armáda, která plení a drancuje město. Roku 1770 byl ve městě otevřen nový špitál s kaplí.

Mapa č. 5: I. vojenské (josefské) mapování z konce 18. stol.
Zdroj: www.oldmaps.geolab.cz

Ani napoleonské války nenechávají Vrbno bez povšimnutí, v letech 1796 a 1800 zde proběhlo verbování mladých mužů. I přesto, že se žádný boj Vrbna přímo nedotkl, byla to opět doba značného strádání. Obživa nebyla, lidé mnohdy pracovali za kus chleba. V roce 1816 byla řada budov poničena požárem. Mezi vyhořelé patří také špitál s kaplí. Tehdy ještě drtivá většina obydlí byla ze dřeva. To se změnilo až v roce 1836, kdy mnohé obytné domy byly přestavovány nebo nově budovány jako nespalné, tudíž z vepřovic, kamenného zdiva či ze zdiva z plných pálených cihel. Spalné budovy ještě zůstaly rozmístěny v okolí ulic Jiráskova, Myslivecká a Krejčího. Téhož roku se v městě rozšířila cholera, na kterou padla řada lidí.

4.2. Industriální období (od 2/2 19. století po 2. světovou válku)

Stávající tkalcovská a železářská výroba byla těžce neproduktivní a nedokázala obstarat živobytí obyvatel, proto svítá naděje s přicházející průmyslovou revolucí. Podniky se začínaly měnit na manufakturní a tovární provozy. V roce 1840 byla v místech budoucího podniku Moravolen zřízena huť a továrna pro výrobu drobných kovových zbrojních výrobků, například se zde vyráběly pušky, pistole, lily se kulky a dělové koule aj. V roce 1860 koupil továrnu podnikatel Grohmann, který směřuje výrobu novým směrem a zavádí mechanickou přádelnu lnu.

O pět let dříve roku 1855 založil Moritz Richter továrnu na výrobu kyseliny sírové a jeho syn roku 1860 rozšířil výrobu ještě o sklárnu, která se nakonec stala hlavním předmětem výroby firmy.

Adolf Grohmann roku 1864 zakládá továrnu na drátky a o pár let později vyrábí kovovou galantérii. Roku 1867 byla pak vedle dnešní pošty vybudována nová přádelna lnu, která neměla dlouhého trvání a od roku 1884 se zde zpracovávala juta.

V místech dnešního Dřevokombinátu byla roku 1869 vybudována vodní pila, sloužící pro účely dřevárenského průmyslu. Později byla vedle staré pily zřízena také továrna na výrobu korku.

Postupem průmyslového vývoje i okolních vesnic jako jsou Ludvíkov, Mnichov a Železná, dochází k propojování a vzniku městské aglomerace.

Vzhledem k rychle se rozvíjejícímu průmyslu nadále nedostačovala stará poštovní cesta z Vrbna do Bruntálu a tak byla v roce 1844 vybudována nová říšská silnice, směřující od Bruntálu přes Andělskou Horu, Vrbno a Zlaté Hory. Rozvoj dopravy zde nekončí, ba naopak. Dne 5. prosince roku 1880 byla otevřena nová železniční trať Vrbno – Milotice, což podpořilo ještě větší expanzi místních firem.

Mezi lety 1857-1858 bylo na jižní straně náměstí zbořeno několik domů a na jejich místě byl vybudován filiální dům opavských milosrdných sester Panny Marie Jezuitské s kaplí sv. Alžběty a klášterní nemocnice (Kuča, 2011).

V posledním desetiletí 19. století zaznamenalo město neobvyklý nárůst počtu domů, které jsou vystavovány zejména na západním a východním okraji města. Zbohatlí

majitelé firem si nechávají vystavovat vily v secesním, později také v tzv. heimatstilu. (Kuča, 2011).

Vzdělávací systém také nezůstává pozadu a tak se roku 1878 zřizuje na okraji Žižkovy ulice odborná císařsko-královská škola zaměřená na výuku dřevárenství. V roce 1889 je zřízena nová chlapecká škola a o rok později také dívčí škola. Původní dřevárenská škola je roku 1902 uzavřena.

Mapa č. 6: III. vojenské mapování (Františkovo-josefské) z období mezi léty 1876-1878
Zdroj: www.oldmaps.geolab.cz

Zaměstnanost počátkem 20. století byla uspokojivá, polovina obyvatel pracovala v místních továrních závodech, zhruba třetina v lesích a zemědělství a zbylí jako soukromníci. I přes nevelkou nouzi o práci si lidé nežili nikterak na vysoké noze. Počátkem století čítalo město na cca 7000 obyvatel. Jedna světnička v domě musela často posloužit i několika lidem, kteří místnost obývali v zimních měsících i se svým drobným dobytkem. To bylo důvodem, proč se mnozí mladí, zejména chlapci, vydávali tzv. „do světa“, hledat lepší živobytí.

28. července roku 1914 propuká první světová válka. Obyvatelé ji začínají pociťovat o trochu později, až odvádějí schopné muže do zbraně. Několik let trvající válka má neblahý vliv jak na psychiku obyvatelstva, tak na jejich zdravotní stav. S nedostatkem potravin oslabené obyvatelstvo podléhá španělské chřipce a řada lidí na ní umírá. Továrny

se přeorientovávají na válečnou výrobu a majitelé podniků dopady války nijak nepocítují. Jsou to jedni z těch, které konec války 28. října roku 1918 přespříliš netěšil.

Ve 30. letech dopadá na město hospodářská krize, která má za následek velký vzrůst nezaměstnanosti. Výroba továren upadala, což se odrazilo i na obyvatelích města. Od roku 1930 do roku 1935 prudce stoupl počet nezaměstnaných z 300 na 1600. To vyvolává značné nepokoje a k moci se dostává Sudetoněmecká strana, která pro většinu, hlavně německého obyvatelstva skýtá naději v lepší zítřky. S blížící se válečnou hrozbou jsou v okolí budovány železobetonové obranné bunkry, které můžeme v místních lesích a loukách nalézt dodnes. Nicméně nebyly nikterak užitečné, protože byl vypracován plán, který na základě úniku informací přímo od místních obyvatel nakloněných nacistům, odhaloval pozice bunkerů a tak se nepřátelská vojska mohla bez větších potíží pevnostkám vyhnout.

Brzy po začátku druhé světové války v roce 1938 bylo Vrbensko a pohraniční oblasti přiděleny, na základě dohody uzavřené v Mnichově, k Velkoněmecké říši. Mnozí změnu zpočátku srdečně vítali, ale vystřízlivění se dostavilo velmi brzy, když mladí muži, odvedení do řad wehrmachtu, začali umírat na frontách pro „Führera“.

Ranění vojáci byli převáženi do místní nemocnice na náměstí, kde byl zřízen lazaret. Ve městě byl také, v blízkosti staré pošty, zřízen zajatecký tábor.

Pod hrozbou sovětských vojsk se nacisté začínají pomalu stahovat zpět do „Říše“ a vzhledem k umístění města jím prošla četná řádka uprchlíků, bez jídla s potřebou někde složit hlavu. S blížícími se sovětskými vojsky, nacisté v panice prchají ze „svých“ obydlí a v domech zanechávají spoustu různých cenností, které nově příchozí lidé z celé republiky po několik dalších let mohli nalézat na svých půdách, ve sklepech a ve škvírách v podlaze.

Dne 8. května 1945 bylo město Würbenthal osvobozeno Rudou armádou. Po válce město nese název Vrbno ve Slezsku.

4.3. Období socialismu (1945-1989)

Po osvobození se začíná ve městě obnovovat všední dění. Byl vytvořen Národní výbor. Ve volbách vyhrála komunistická strana, která městu vládne po další řádku desetiletí. Vzhledem k odsunu řady Němců, na základě Benešových dekretů, vznikly nové

pracovní místa a volné domy, které neměl kdo obývat. Proto stát zahájil znovu osídlování pohraničních oblastí. Do Vrba ve Slezsku tak přišli lidé převážně z Moravy, ale i z jiných končin republiky. Mezi léty 1949 - 1950 bylo v souvislosti s občanskou válkou v Řecku ve městě ubytováno několik rodin z Řecka. Veškeré vrbenské továrny byly znárodněny. Postupně se znovu zahajuje tovární výroba a během dalších několika desetiletí se Vrba pod Pradědem stává relativně nejprůmyslovějším² městem v republice (Pleva, 1965).

S rozvojem průmyslu přichází do města další lidé a počet obyvatel narůstá. Vzhledem k nedostačující kapacitě bytů jsou budovány mimo jiné také nové domy a celá sídliště. Výstavba začala v ulici Dvořákova, poté Nová ulice a ulice Husova. Jsou vystavovány nové

typy budov, tzv. panelové domy ve stylu socialistického realismu, z prefabrikovaných železobetonových dílců, které umožňují rychlou výstavbu. Výrazným způsobem se proměňuje i tehdy historické náměstí k obrazu socialistických architektů. Koncem 70. let jsou stavěny také budovy občanské vybavenosti, tzn. byla postavena nová škola, tři mateřské školky, jesle, hřiště, koupaliště, obchodní centrum. Význam původního historického centra upadl a dění se koncentruje níže v blízkosti hlavní silnice, kolem které můžeme nalézt budovy většiny továren a kde se také nachází nákupní středisko Centrum.

V roce 1960 se město Vrba pod Pradědem rozrůstá o obce Mnichov, Železná a Ludvíkov. Po řadu let bylo Vrba pod Pradědem skutečně rušným místem, byla zde rozvinuta dřevářská, sklářská, pletenářská výroba a lisovna plastových hmot. Obyvatelé města si skutečně nemohli stěžovat na nedostatek pracovních míst.

4.4. Post-socialistické období (od roku 1989)

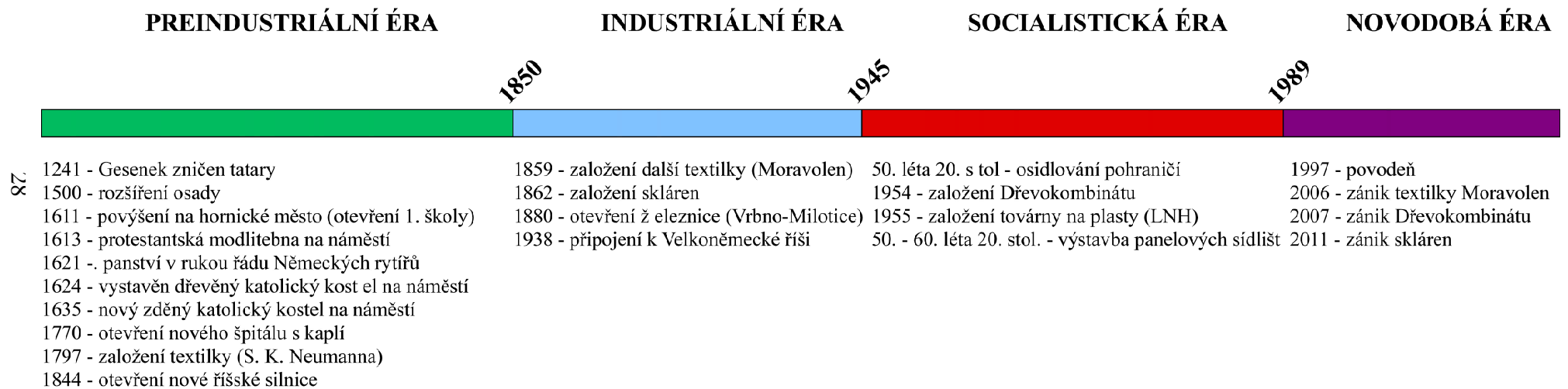
Po roku 1989 se podniky začaly rozdělovat a rozprodávat do soukromého vlastnictví jak formou kupónové privatizace, tak i přímým prodejem. To vedlo k zavádění modernějších technologií, a protože novější stroje v mnohém nahrazují lidskou práci, dochází k propouštění řady zaměstnanců. Na druhou stranu lidé mají možnost se osamostatnit a podnikat na „vlastní pěst“. Řada z obyvatel toho využívá a vznikají tak i menší firmy a živnostníci. Vývoj v některých podnicích díky vysoké konkurenci na otevřeném trhu a nekompetentnímu řízení začal směřovat k omezování výroby, v horším případě k ukončení výroby. Někteří se však nedokázali již uplatnit a tak odcházejí za prací jinde. Počet obyvatel neustále klesá a Vrba pod Pradědem postupně pomalu upadá. Doposud se nepodařilo městu jeho důležitost navrátit a možná se již nikdy nepodaří.

Výroba odchází jinde do zahraničí, např. do východních zemí, za levnějším provozem a levnější pracovní silou.

Počátkem 90. let bylo otevřeno v městě nové gymnázium, ale na druhou stranu zrušeny pro nízkou porodnost troje jesle.

Přes veškeré nesnáze jde život dál a do minulosti nelze stále pohlížet. Mnozí obyvatelé se tedy snaží myslet pozitivně a naději vkládají do dnes prosperujících firem a hlavně turistického ruchu.

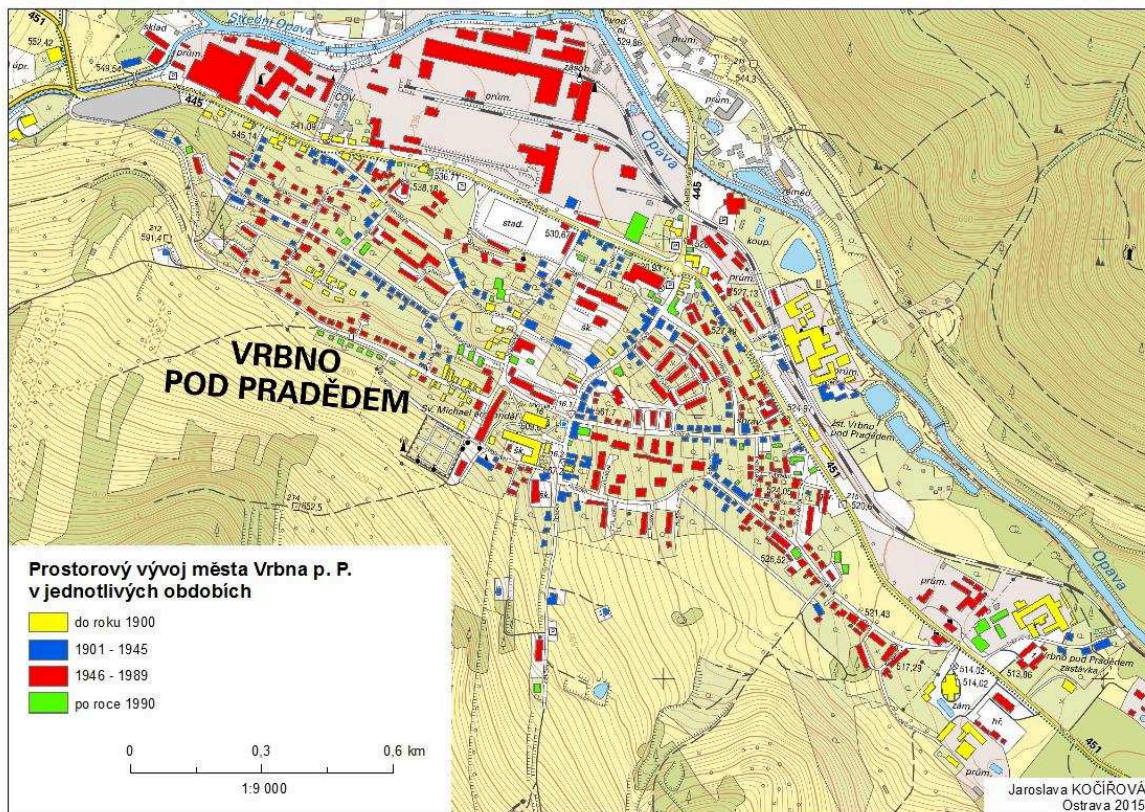
Pro zpřehlednění celé kapitoly byla vytvořena časová osa, viz níže, napomáhající k lepší orientaci v historii vývoje města.

Obr. č. 1: Časová osa

Zdroj: Vlastní zpracování.

Výsledkem celého historického vývoje je současný urbanistický stav města, který je vystižen mapou níže. Mapa znázorňuje období vzniku jednotlivých budov ve městě.

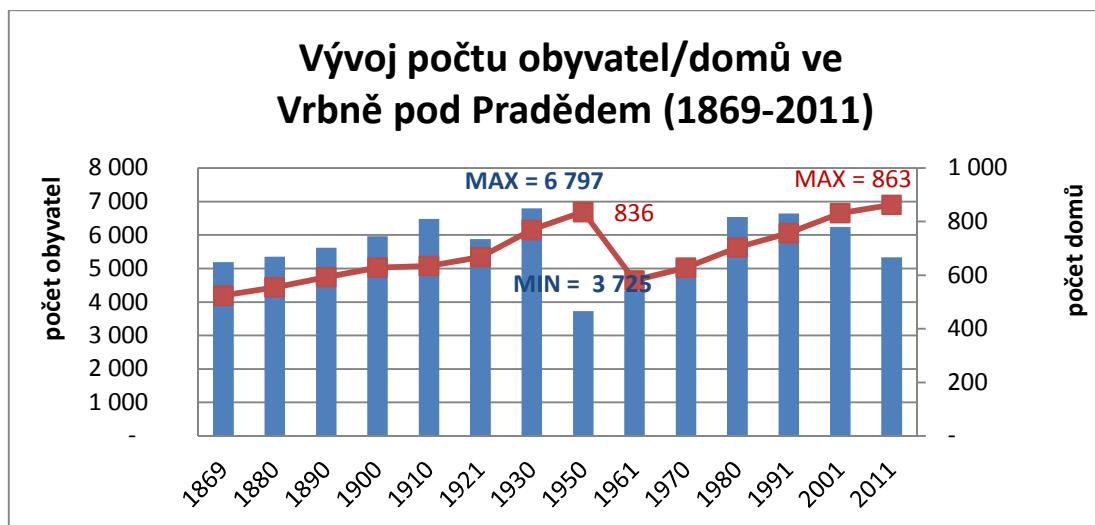
Mapa č. 7: Prostorový vývoj města Vrba pod Pradědem
Zdroj: Vlastní zpracování (v programu ArcGis).

Z mapy je patrné, že většina zástavby současného města je postavena v komunistické éře. Budov postavených do roku 1900 zbylo jen poskromnu. Ty nejstarší se koncentrují kolem náměstí, dnes již bývalého centra města.

5. DEMOGRAFICKÁ A URBANISTICKÁ ANALÝZA MĚSTA

5.1. Vývoj počtu obyvatel a domů

Asi nejzákladnějším ukazatelem, pro obecnou představu o historickém vývoji města Vrbná pod Pradědem, jsou absolutní čísla počtu obyvatel a domů, získaná z Českého statistického úřadu.

Graf č. 1: Vývoj počtu obyvatel ve Vrbně pod Pradědem v letech 1869 – 2011
Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování.

Od počátku sledovaného období se město s průmyslovou revolucí vyvíjí velmi slibně. Rozvíjející se průmyslová výroba pojala značné množství pracovníků. K práci se pak dostávají nejen místní, ale také lidé z blízkého okolí anebo též lidé, kteří díky práci, zapouští kořeny přímo ve Vrbně. Proto kolem závodů vyrůstají dokonce celé čtvrti pro přicházející zaměstnance.

Vrcholný počet obyvatel zaznamenalo město při sčítání lidu v roce 1930, kdy se hodnota rovnala počtu 6 797 obyvatel, při stavu 769 domů. Nárůst mezi léty 1869 a 1930 je o celých 1.609 obyvatel a 245 domů více.

S ohledem na odsun Němců po 2. sv. válce zaznamenává sčítání lidu v roce 1950 výrazný pokles obyvatel. Počet obyvatel se dostal na minimální hodnotu 3.725. Pokles počtu domů v 50. letech byl způsoben zejména rušením podniků v městské části Mnichov (viz vývoj městských částí). Problém s vylidněním je řešen programem na znovuosídlení

pohraničních oblastí. Do města tak přijíždějí noví obyvatelé z Moravy, Čech a Řecka. Počet obyvatel tedy od té doby opět narůstá a v průběhu poválečné éry do roku 1989 má téměř lineární charakter. Shodný trend platí i o vývoji počtu domů, které jsou přistavovány dle potřeb přijíždějícího obyvatelstva. V 60. letech dochází k budování nových panelových sídlišť a o pár let později, v 70. letech, jsou dostavovány i chybějící objekty občanské vybavenosti.

Zlomové období růstu počtu obyvatel bylo zaznamenáno sčítáním v roce 1991, kdy je počet obyvatel roven 6 645, což je maximální dosažená hodnota od 2. poloviny 20. století.

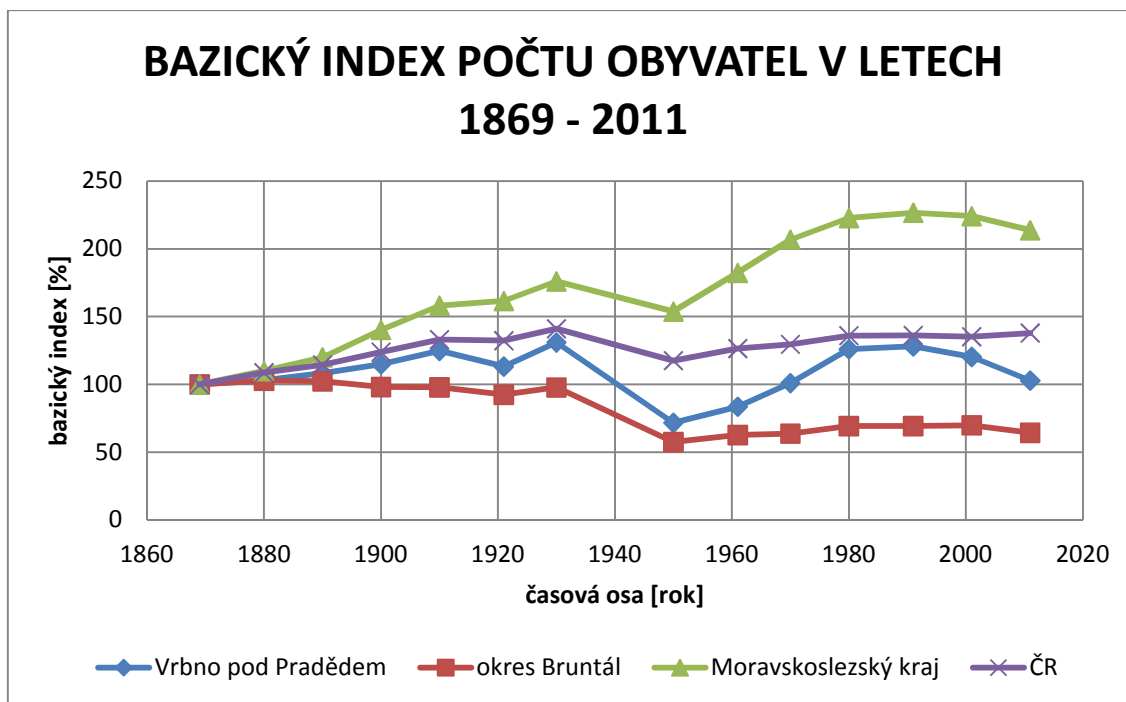
Za období současné České republiky se počet obyvatel snižuje a to z důvodu poklesu průmyslové činnosti. Podniky se dostávají do rukou soukromých subjektů, přichází nové modernější strojní vybavení, která nahrazují mnohá pracovní místa. Pokles pracovních míst vede k dojížděcí do okolních měst, až k vystěhování obyvatel Vrbna pod Pradědem mimo své rodné město.

I přes fakt, že počet obyvatel klesá, počty domů nadále rostou. To znamená jen jediné, že vlastníci nemovitostí nemají trvalé bydliště ve Vrbně pod Pradědem. Jsou to lidé, kteří sem převážně dojíždí za rekreačními účely. Ve sčítání lidu roku 2011 bylo zaznamenáno 863 domů na území Vrbna pod Pradědem, což je historické maximum.

V následujících částech bude vývoj počtu obyvatel a domů ve Vrbně pod Pradědem porovnán s vývojem v administrativně větších celcích (okres Bruntál, Moravskoslezský kraj a ČR). K analýze budou sloužit bazické a řetězové indexy.

A) Analýza bazického indexu počtu obyvatel/domů

Díky bazickému indexu můžeme pozorovat vývoj počtu obyvatel vztaženého k prvnímu sledovanému období, tedy v každém bodě grafu můžeme zjistit, o kolik se hodnota změnila vůči výchozí hodnotě z roku 1869.

*Graf č. 2: Bazický index - vývoj počtu obyvatel v letech 1869 – 2011
Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování.*

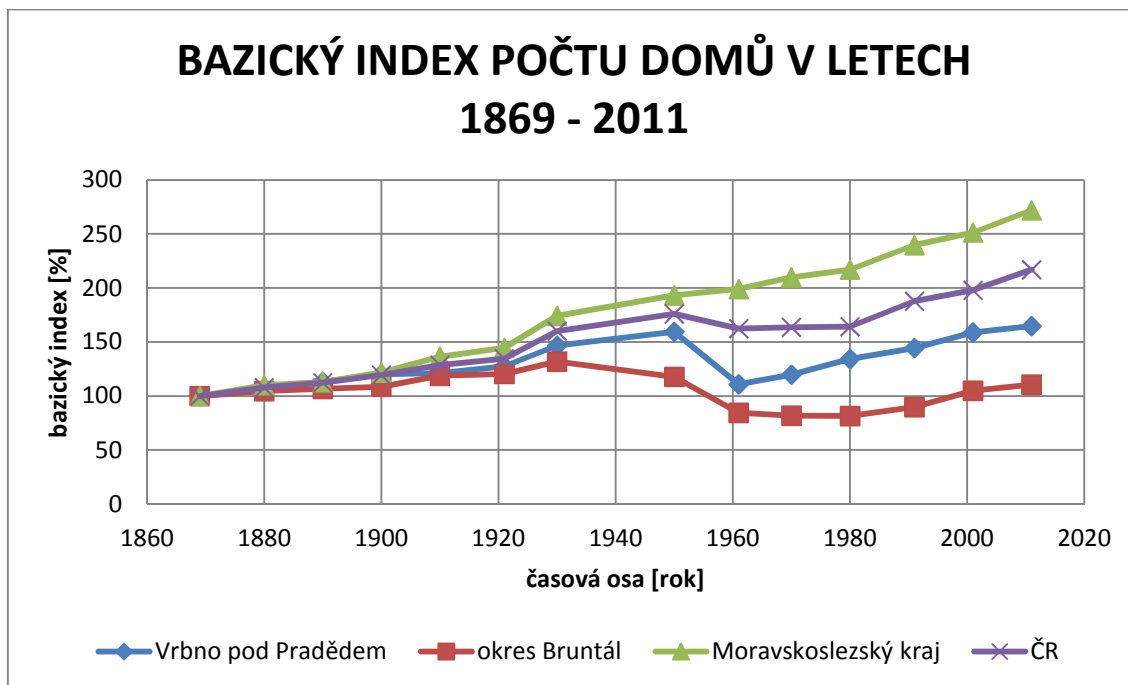
Popis výše uvedeného grafu zjednoduším pouze na srovnání s vyššími administrativními celky. Z grafů je na první pohled patrné, že vývoj města nejvíce koresponduje s vývojem kraje. Graf bazických indexů města a kraje zaznamenává zlomy ve stejném časovém období. Hodnoty okresu Bruntál jsou zase v mnohých případech městu velmi blízké a to zejména do sčítání lidu v roce 1950. V následných letech se průběh ubírá sice stejným trendem, ale u města je vidět, že se od konce války odráží vzhůru a v 80. letech se dostává na historicky nejvyšší čísla. Později, s útlumem průmyslové výroby, jak město, okres a také i kraj postupně upadají.

Nejméně náchylný na výkyvy je graf bazického indexu České republiky. Promítnutí událostí je sice na grafu znatelné, ale pro svou velkou rozlohu, vůči menším celkům, se chová velmi umírněně a nenabývá tak markantních změn. Vzhledem k umístění města v pohraničí bude více náchylné na změny situací, především válečných, kdežto ve státu se tyto změny vzhledem k velikosti razantně utlumí.

Z grafu Vrbo pod Pradědem je patrné, že mezi sledovanými léty 1869 a 2011 není nikterak výrazný rozdíl. Největší vzrůst zaznamenal Moravskoslezský kraj, jehož nárůst vůči počátku sledovaného období činí cca + 114 %. Největší úpadek zaznamenává okres

Bruntál, jehož pokles bazického indexu činí, vůči roku 1869, cca - 46 %. Česká republika si udržuje své pomalejší růstové tempo a její nárůst, oproti roku 1869, činí cca +38 %.

Stejná analýza byla provedena také pro vývoj počtu domů.

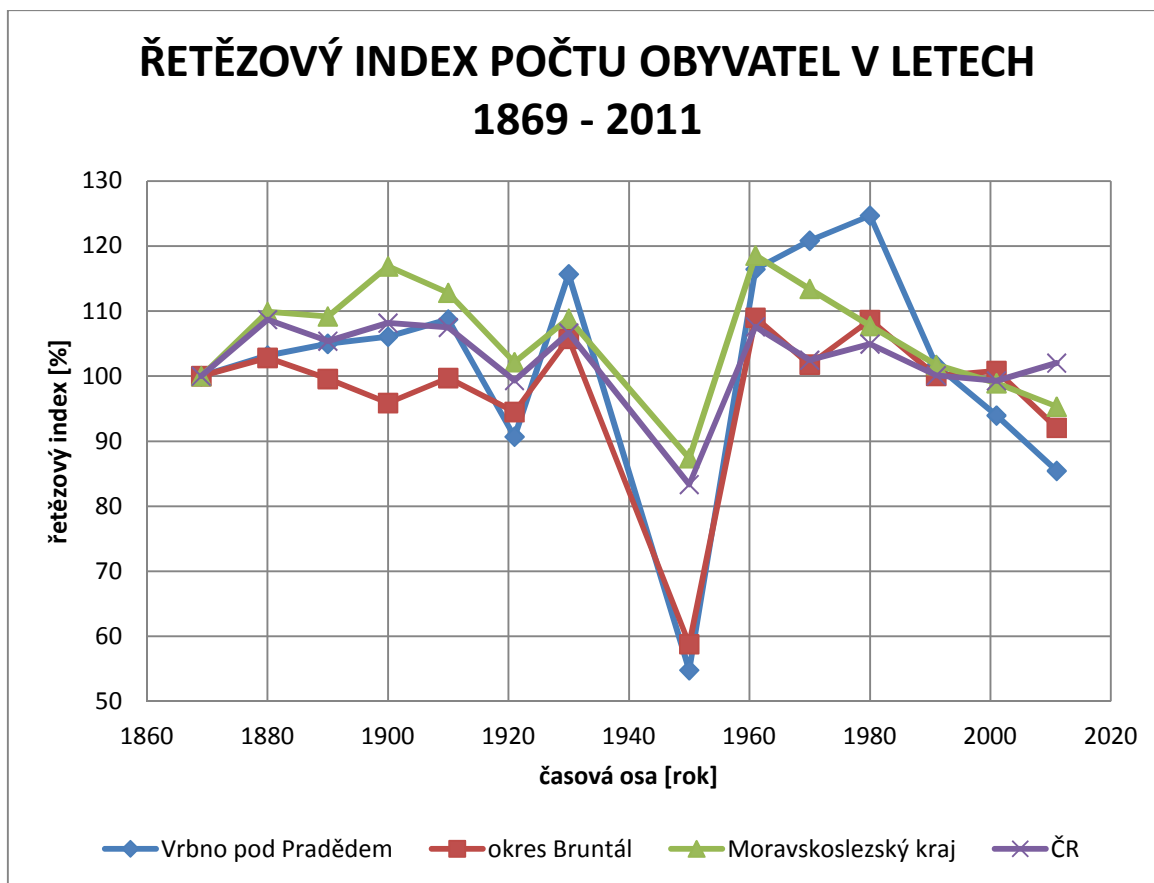

Graf č. 3: Bazický index - vývoj počtu domů v letech 1869 – 2011
Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování.

Až na okres Bruntál, jehož změna mezi léty 1869 a 2011 není příliš výrazná, vývoj počtu domů směřuje v porovnání s rokem 1869 vzhůru. Počty domů ve Vrbeně pod Pradědem narostly za sledované období o cca 65 %, počty domů v kraji o uctihodných 172 % a v celé ČR se zvýšil počet domů od roku 1869 o cca 117%. Moravskoslezský kraj ani Česká republika celkem nezaznamenávají velké výkyvy. Nejdynamičtěji se projevuje nejmenší celek, jímž je město Vrbeno pod Pradědem.

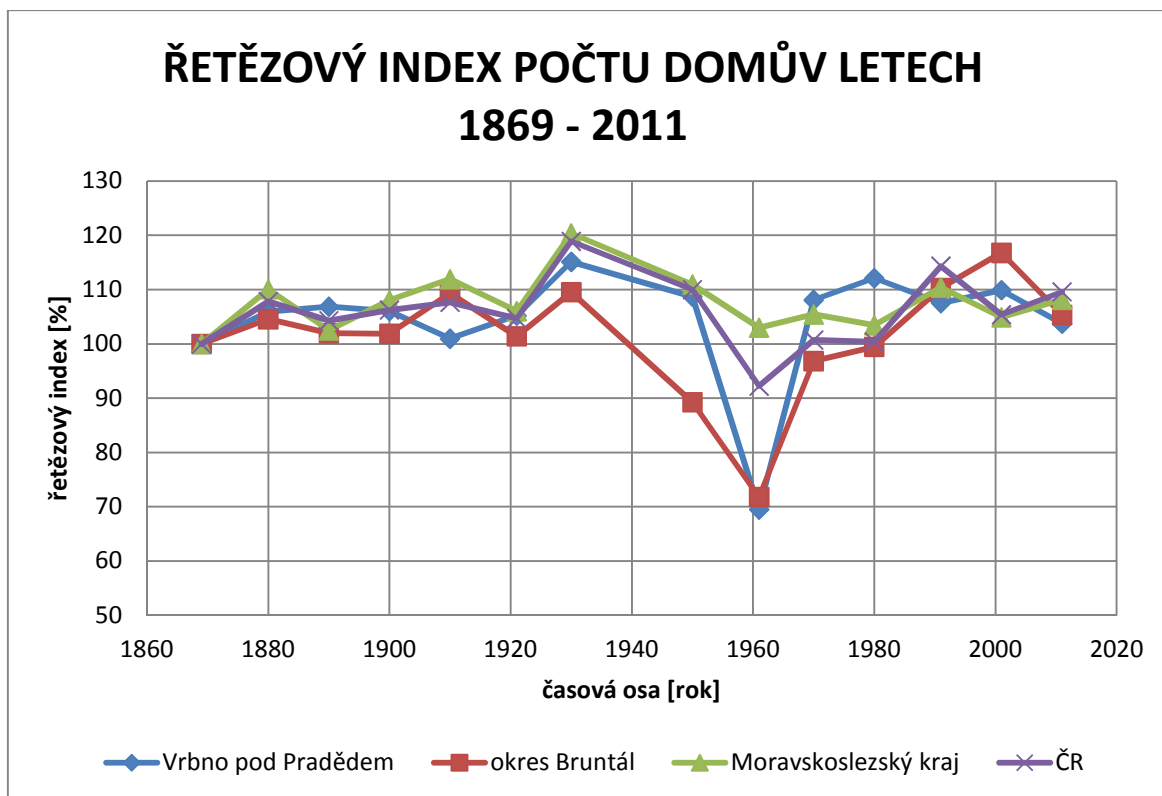
B) Analýza řetězového indexu počtu obyvatel/domů

Výhoda řetězového indexu je ta, že index dokáže vyhodnotit změnu počtu obyvatel/domů vztahenou k předcházejícímu zkoumanému období, takže dokážeme zjistit okamžitou změnu od posledního předcházejícího období do aktuálního.

Graf č. 4: Řetězový index - vývoj počtu obyvatel v letech 1869 - 2011
Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování.

Z grafu řetězového indexu počtu obyvatel jsou na první pohled patrné poklesy způsobené 1. světovou válkou a výrazněji 2. světovou válkou. Největší propad ze všech porovnávaných oblastí postihuje pohraniční město Vrbno pod Pradědem cca -60%. Obdobný propad prodělává také celý okres Bruntál. Nicméně jak již bylo několikrát řečeno, socialistická éra byla pro město, hned po industriálním období, zlatým věkem. Také po 60. roce, kdy ve zbylých oblastech (včetně větších oblastí) počty obyvatel klesají, si město drží svůj růstový trend a to až do sčítání lidu v roce 1980.

*Graf č. 5: Řetězový index - vývoj počtu domů v letech 1869 - 2011
Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování.*

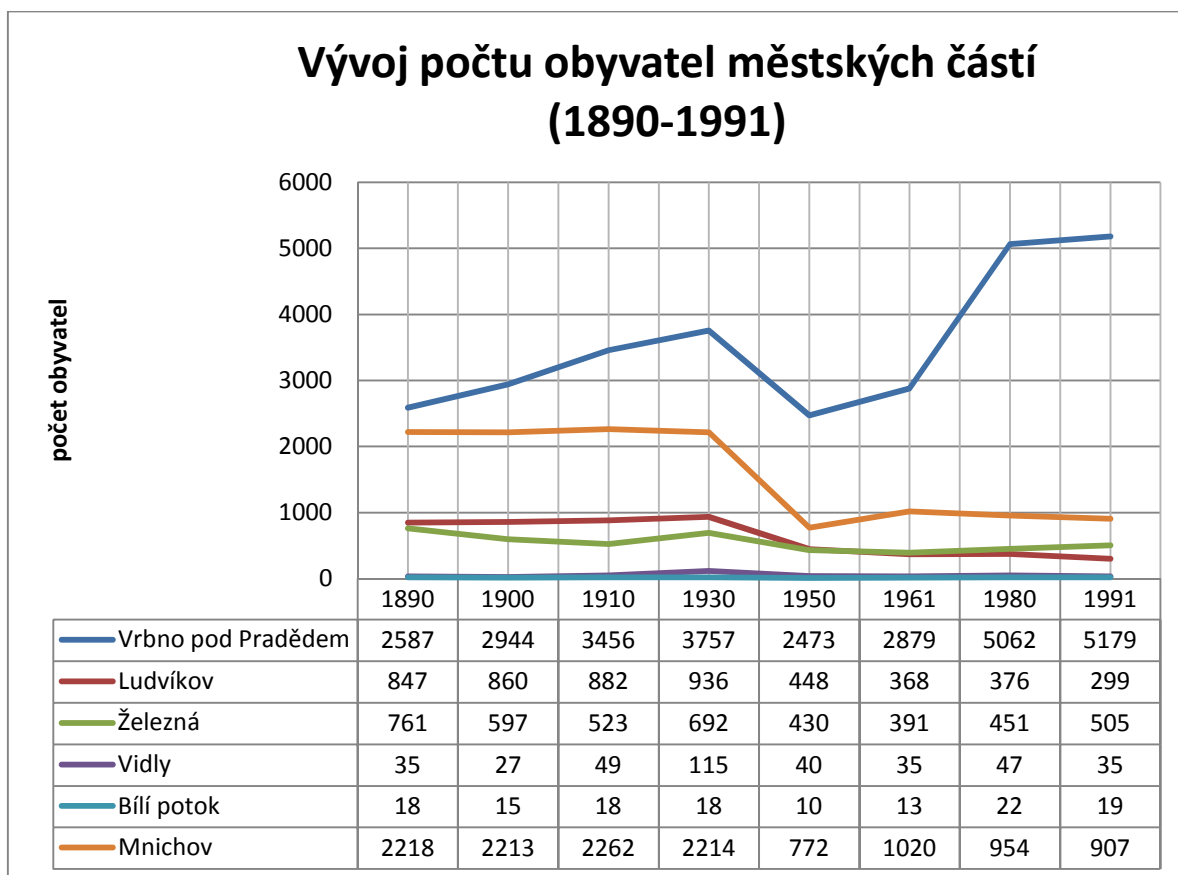
Významnou odlišností řetězového indexu počtu domů a obyvatel je skok mezi 50. a 60. lety 20. století. Ve Vrchně pod Pradědem činí pokles cca 60% počtu domů, zbylý pokles není již tak dramatický. Mezi 60. a 70. léty počty domů rychle narůstají díky nové socialistické zástavbě. Ve Vrchně pod Pradědem byl za toto období nárůst domů cca 40 %, nárůst pokračuje ještě do 80. let a pak pozvolna klesá, na rozdíl od zbylých území.

Počátkem 21. století je trend řetězového indexu Vrchna pod Pradědem a okresu Bruntál klesající a klesá dodnes. Na rozdíl od kraje a celé republiky, kde je vývoj ovlivněn jinými perspektivnějšími oblastmi.

5.1.1. Vývoj městských částí

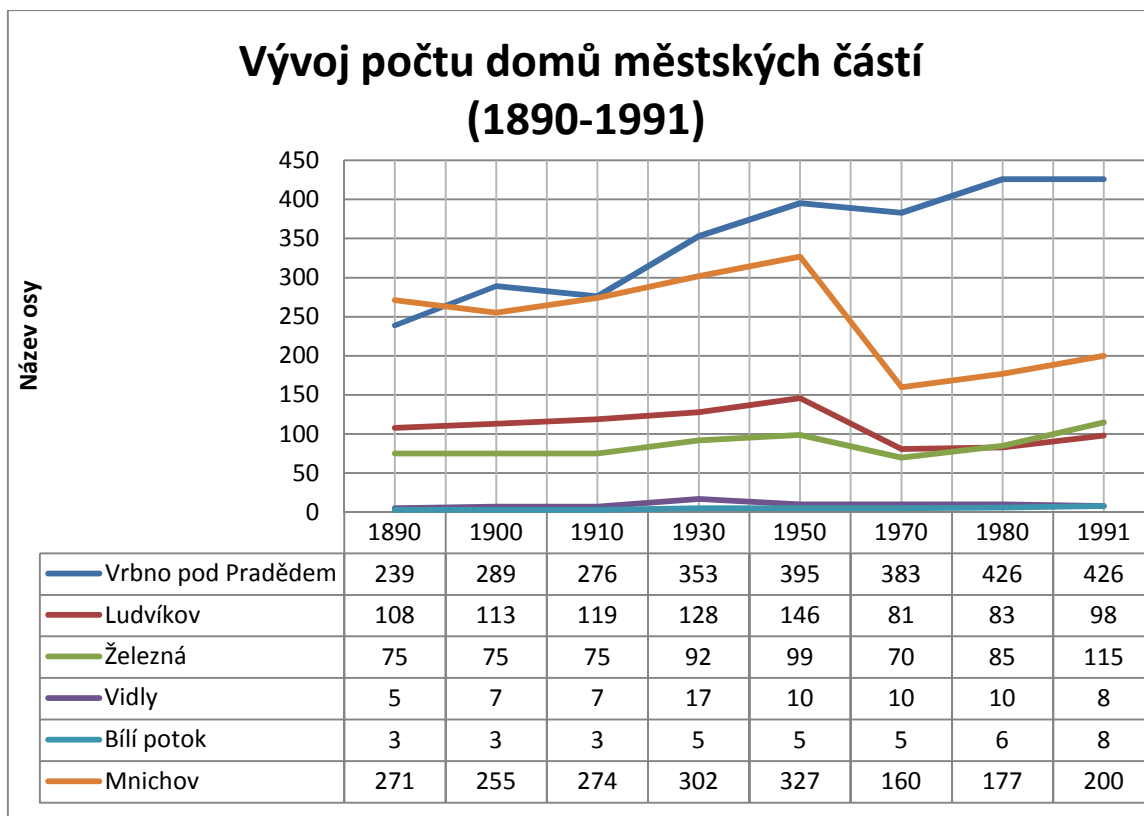
Pro představu o vývoji jednotlivých městských částí města Vrbna pod Pradědem byly níže vytvořeny grafy s tabulkami absolutních počtů obyvatel a domů. Veškeré data byla převzata z knihy Kuča (2011).

Do porovnání byla také zařazena obec Ludvíkov, která je historicky i demograficky v úzkém spojení s městem, neboť byla v letech 1961-1991 součástí Vrbna pod Pradědem.

Graf č. 6: Vývoj počtu obyvatel městských částí města Vrbno pod Pradědem (1890 – 1991)
Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování.

Největší vývoj, od počátku sledovaného období do období kolem roku 1930, zaznamenává městská část Vrbno pod Pradědem, která je centrem, srdcem a základem města. Vývoj ostatních městských částí spíše stagnuje, v části Železná dokonce mírně klesá. Mezi 30. a 50. lety dochází k všeobecnému poklesu, nejvíce se však snižuje počet obyvatel ve dvou největších městských částech ve Vrbně pod Pradědem a Mnichově. V období socialistické éry počty obyvatel rostou, zejména ve Vrbně pod Pradědem, mírný nárůst zaznamenává také Mnichov, ale již nikdy se počtem obyvatel nevyrovná postindustriálnímu období. Ostatní části města stagnují.

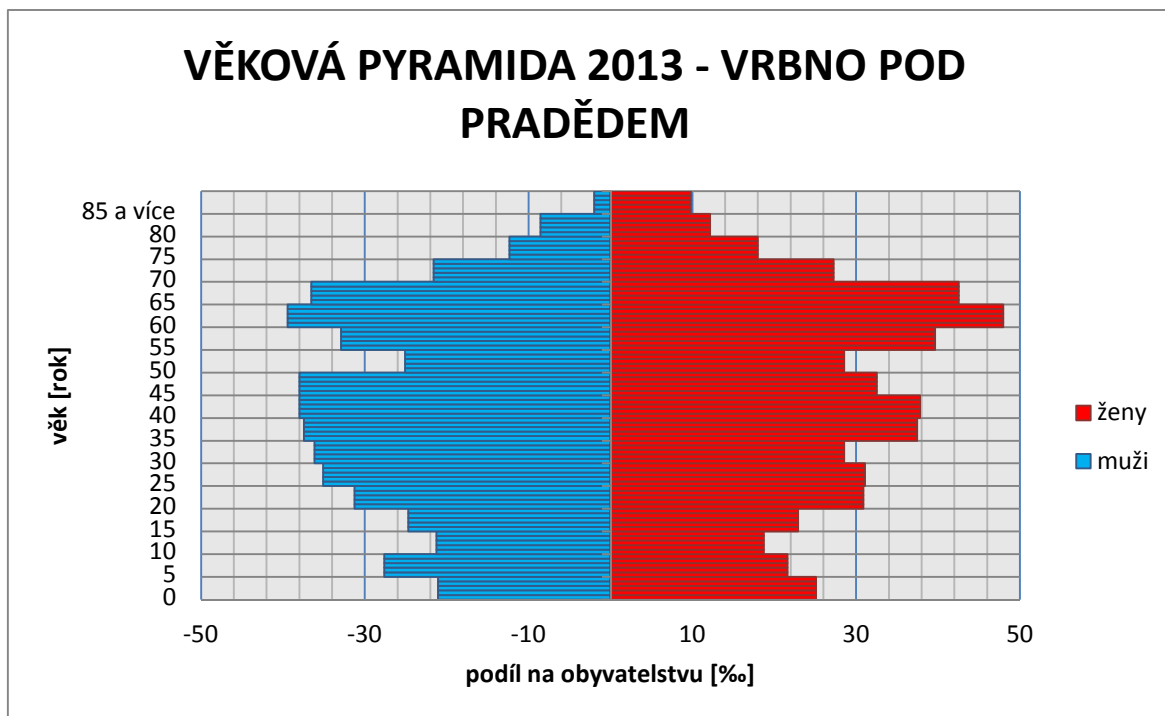
Graf č. 7: Vývoj počtu domů městských částí města Vrbně pod Pradědem (1890 – 1991)
Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování.

Vývoj počtu domů má ve Vrbně pod Pradědem rostoucí trend bez větších odchylek, zbylé městské části rostou až do 50. let, poté počty domů zejména v Mnichově klesají. Pokles je způsoben zrušením mlýnů, vodních pil a vápenek. Řada domů byla zničena vichřicí v roce 1955 (Spolek přátel Vrbenska, 2011). Nová socialistická výstavba se koncentruje především do Vrbně pod Pradědem. Od 70. let byl zaznamenán mírný nárůst v Mnichově a Železně.

Vzhledem ke specifickým místním poměrům části Bílý potok, není vývoj nikterak dramatický a přespříliš spjatý s rozvojem celého města.

5.2. Struktura obyvatel podle věku a pohlaví

Pro představu stáří současné populace byla vytvořena věková pyramida za rok 2013.

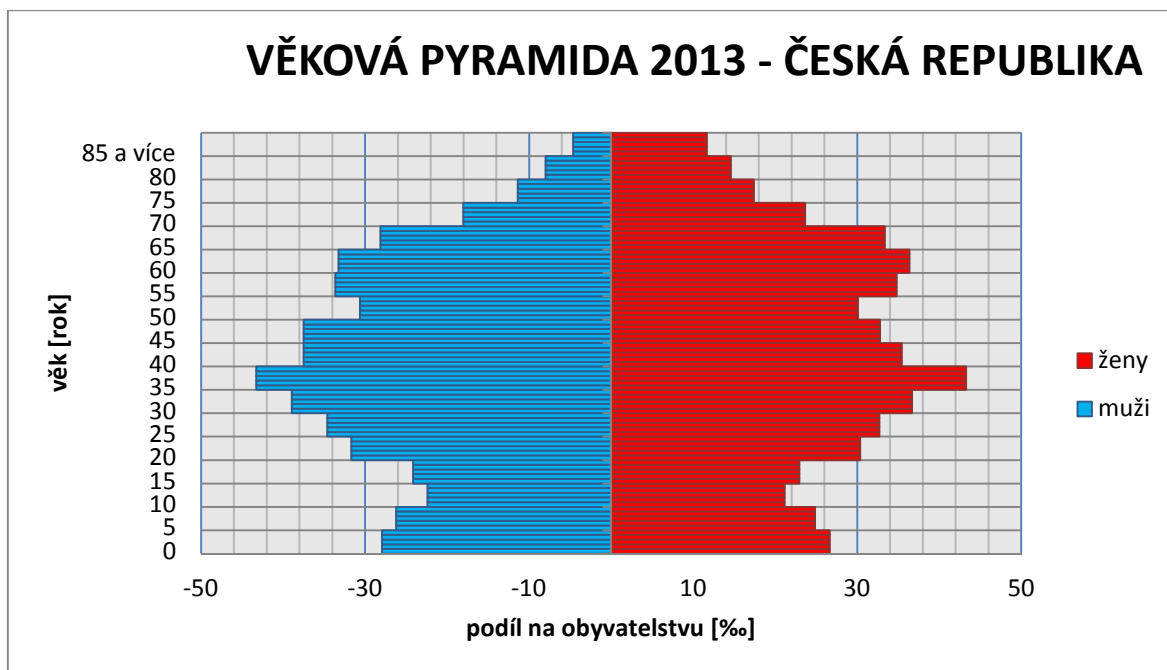

Graf č. 8: Věková pyramida 2013 – Vrbno pod Pradědem
Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování.

Z grafu je patrné, že nejpočetnější skupinou jsou muži a ženy ve věku od 60 do 70 let, což odpovídá zhruba předdůchodovému a ranně důchodovému věku. Jsou to tedy lidé narození mezi rokem 1940-1950 a je to více žen než mužů. Větší skupina žen je pak zastoupena ještě mezi 55 až 60 rokem a mezi 35-40, což je už období vysoce produktivního věku. Mužská populace má větší zastoupení od 35-50 roků.

Nejvíce lidí je tedy na přelomu důchodového věku a produktivního věku, mladých lidí a dětí není příliš mnoho.

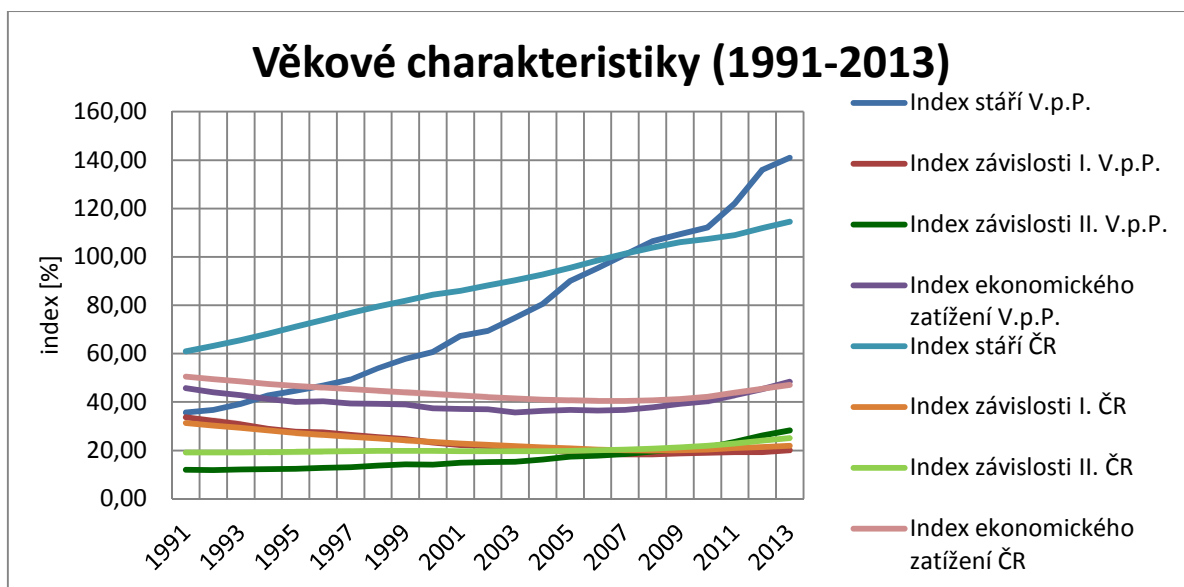
Z grafu je ještě patrné, že ženy se obecně dožívají vyššího věku a početně jich je více než mužů.

Graf č. 9: Věková pyramida 2013 – Česká republika
Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování.

Porovnáme-li věkovou pyramidu Vrbna pod Pradědem a celé ČR zjistíme, že věkové struktury se liší. Nejpočetnější skupina v ČR je ve věku 35-40 let, a to platí jak pro muže, tak pro ženy. Oproti tomu Vrbenská nejpočetnější skupina obyvatel je o 20 let starší, z čehož je jasné, že obyvatelstvo Vrbna pod Pradědem je oproti průměru celé ČR výrazně starší.

Vývoj věkových charakteristik Vrbna a celé ČR můžeme vidět níže na grafu

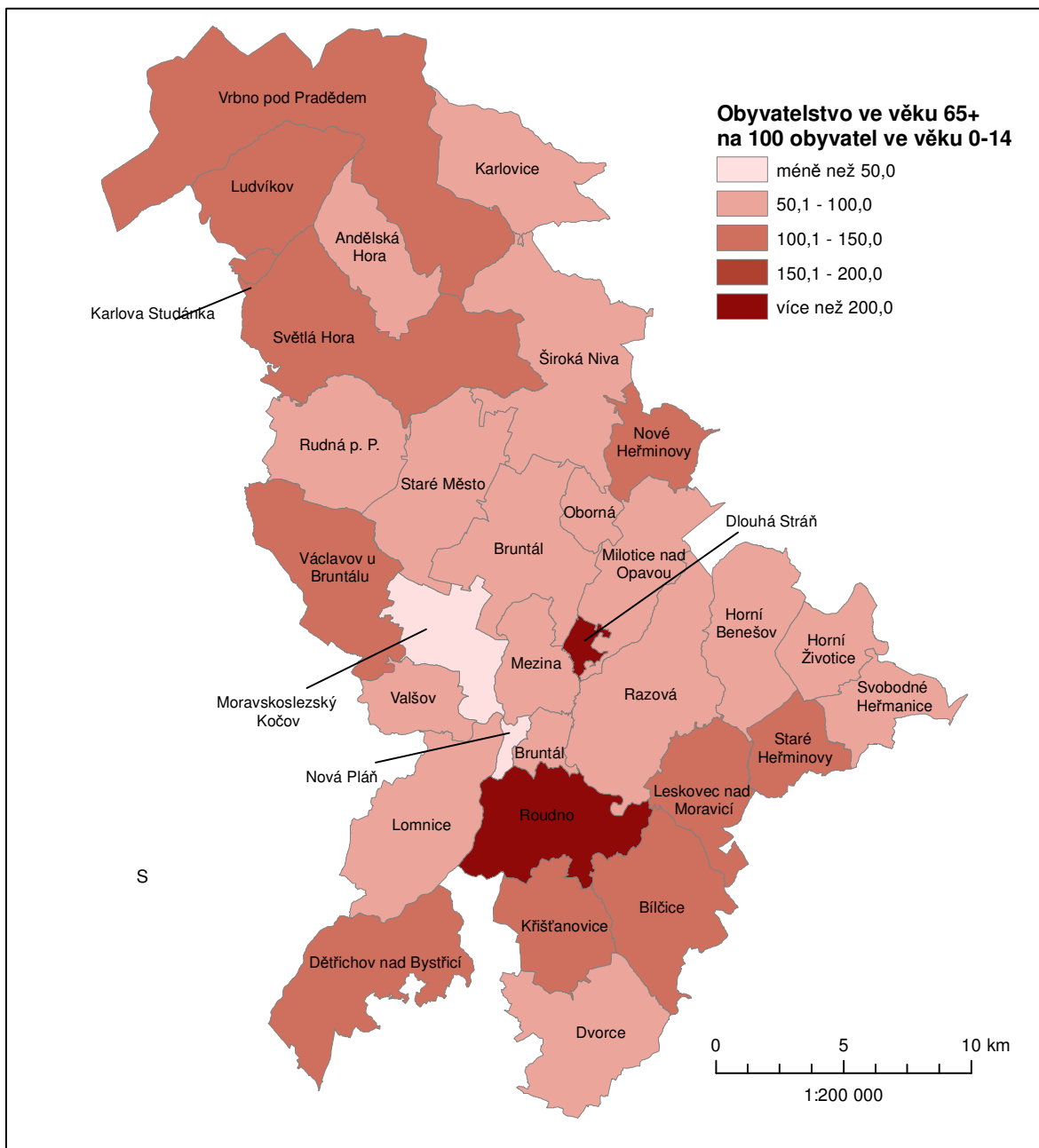
Graf č. 10: Srovnání věkových charakteristik Vrbna pod Pradědem a ČR (1991-2013)
Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování.

Rozborem indexů stáří (dále jen IS) a závislosti II, které jsou závislé na počtu obyvatel starších 64 let, je jednoznačně patrné demografické stárnutí. Obecně IS stále roste, do roku 2007 je ve Vrbně pod Pradědem nižší než je celorepublikový průměr, avšak těsně před rokem 2007 přesahuje hodnotu 100 a to jak ve Vrbně pod Pradědem, tak v celé republice. Po roce 2007 převyšuje IS Vrbna pod Pradědem IS ČR. V roce 2013 dosahuje index stáří ve Vrbně pod Pradědem hodnoty 141, což je o 25 více než je tomu v České republice.

Index celkové závislosti respektive ekonomického zatížení, je vypočten z podílu součtu ekonomicky neaktivních (tj. mladších než 15 let a starších než 64 let) na 100 ekonomicky aktivních obyvatel (tj. 15-64 let). Jeho průběh má do roku 2003 klesající charakter a pak dále roste, důvodem poklesu je klesající index závislosti I neboli pokles počtu obyvatel mladších 15 let vůči ekonomicky aktivní skupině. Pro Vrbno pod Pradědem i celou Českou republiku můžeme sledovat obdobný průběh.

Závěrem je fakt, že jak Vrbno pod Pradědem, tak celá Česká republika demograficky stárne neboli, počty starších 64 let rostou a počty mladších 15 let klesají.

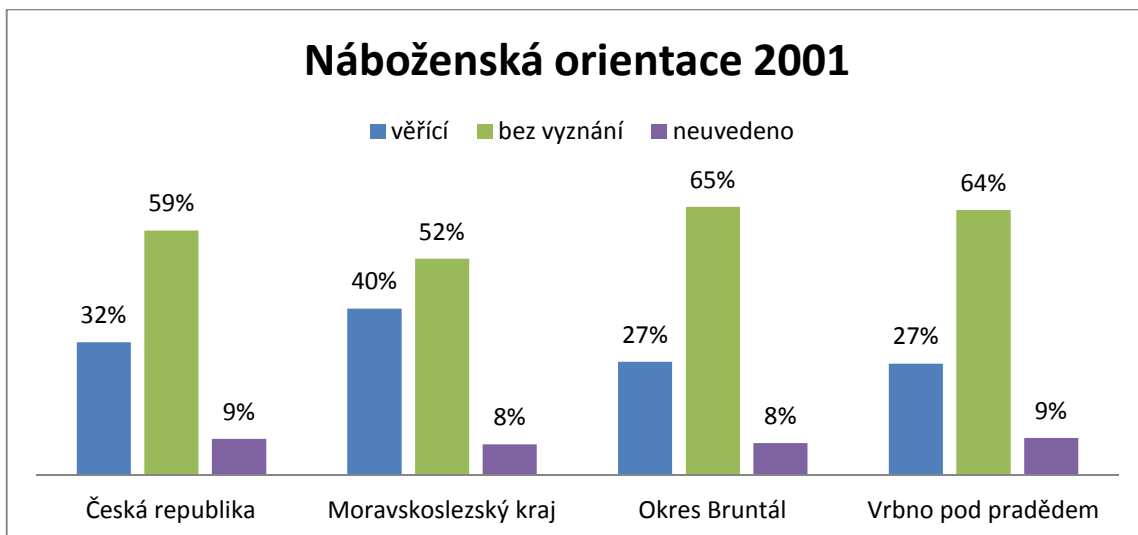
Pro srovnání stárnutí v okolních obcích Vrbna pod Pradědem byla vytvořena mapa srovnání indexů stáří pro všechny obce SO ORP Bruntál za rok 2011, viz níže.

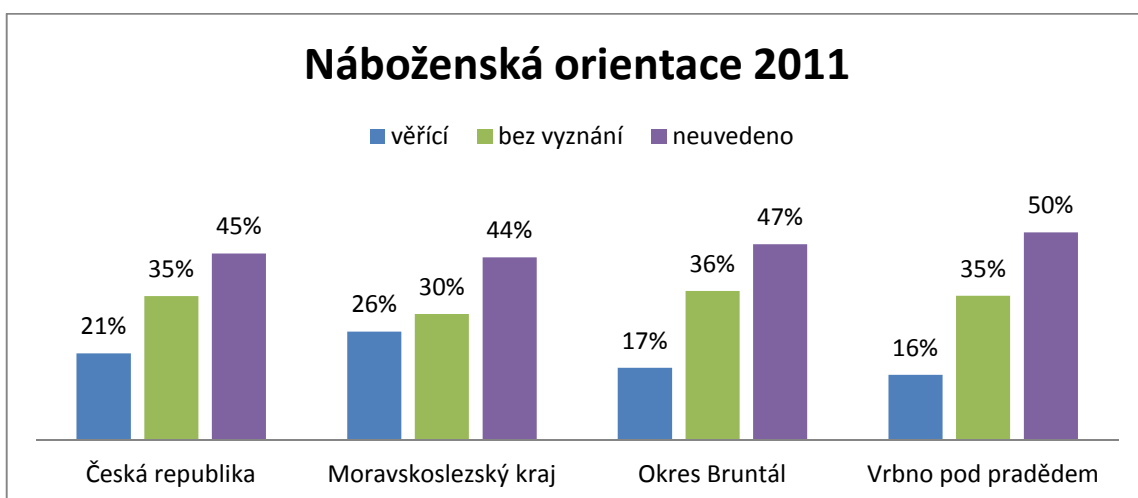
Mapa č. 8: Index stáří obyvatel v SO ORD Bruntál za rok 2011
Zdroj: vlastní zpracování (v programu ARcGis)

5.3. Náboženská orientace obyvatelstva

Podkapitola je zaměřena na zhodnocení náboženské orientace obyvatel Vrbna pod Pradědem a porovnání s vyššími územními celky.

Graf č. 11: Náboženská orientace za rok 2001
Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování.

Graf č. 12: Náboženská orientace za rok 2011
Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování.

Obdobně jako v analýze ekonomické aktivity, i zde je porovnávání jednotlivých roků zkrácené, z důvodu vysokého procenta nezodpovězených respondentů v roce 2011.

Jednoznačně lze však říct, že ve všech zkoumaných územních celcích je nižší poměr věřících než lidí bez vyznání.

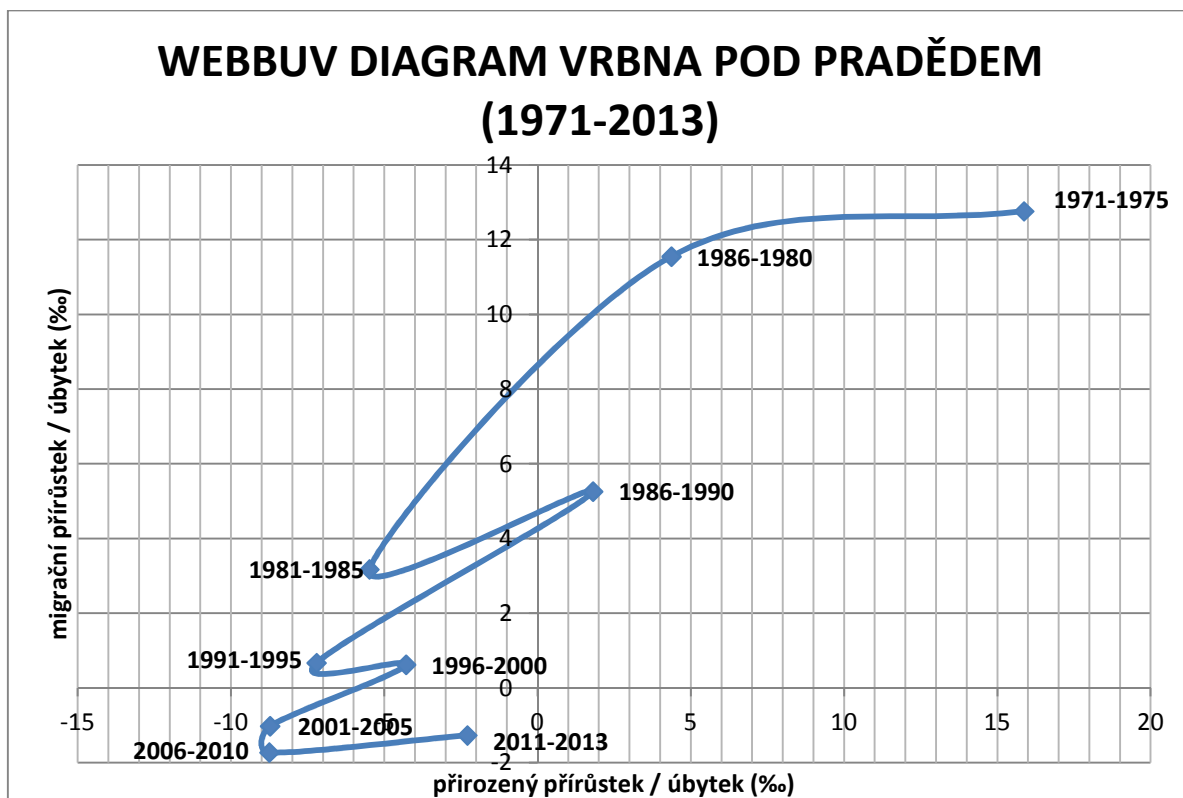
Z grafů je patrné, že ve městě a v okrese je mnohem menší počet věřících, než je tomu v celém kraji a v celé ČR. Důvodem by mohl být důrazný tlak komunistické vlády na potírání víry v pohraničních oblastech, proto se pravděpodobně dostává město a okres pod nižší úroveň než vyšší územní celky.

Již v kapitole popisující historii města je zmínka o konfliktech v rámci náboženských vyznání. Ve Vrbně měla v minulosti dost velký vliv protestantská církev, která však byla potlačena „vysazením“ Řádu německých rytířů, kteří si vynucovali přechod ke katolické církvi.

Nicméně i v dnešních dobách má Římskokatolická církev největší zastoupení. Obecně se dá konstatovat, že počet věřících Římskokatolické církve se od roku 2001 do roku 2011 snížil, určitá část věřících se přerozděluje do menších církví. Ve Vrbně pod Pradědem narostl počet věřících Církve adventistů sedmého dne a je tak druhou nejvíce zastoupenou církví, byť jen s 5% z celkového počtu věřících. Viz grafická příloha.

5.4. Vývoj prostorové mobility obyvatel

K analýze pohybu počtu obyvatel byl využit Webbův diagram, znázorňující na ose x přirozený přírůstek/úbytek a na ose y migrační přírůstek/úbytek. Analyzované období bylo zvoleno dle dostupnosti dat z Českého statistického úřadu.

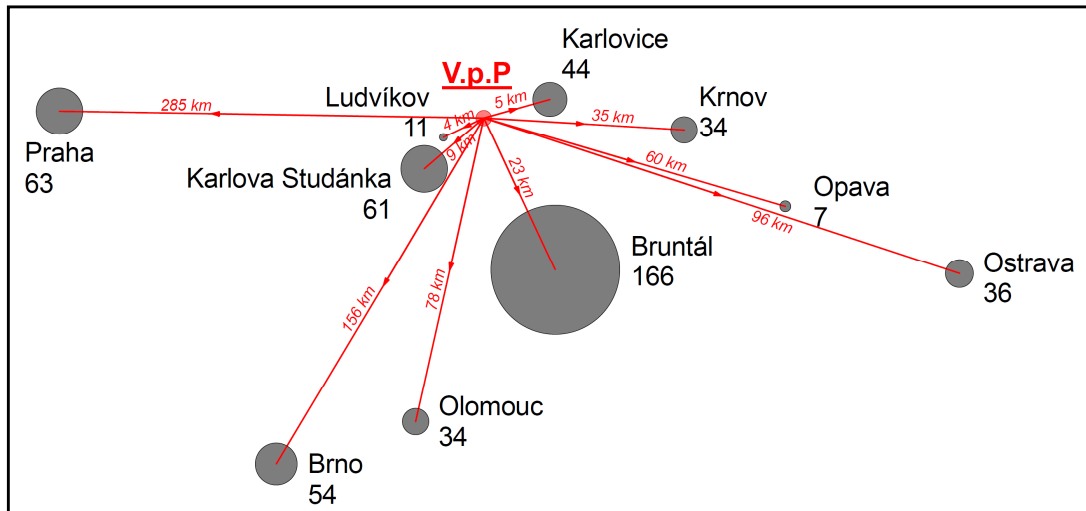

Graf č. 13: Webbův diagram města Vrbna pod Pradědem za období 1971-2013

Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování.

Za sledované období se město nachází v 1, 2 a 3. kvadrantu. První kvadrant, ve kterém se nachází mezi 70. až 80. lety a v druhé polovině 90. let je kvadrantem růstovým. Počet obyvatel přirozeně roste a do města přijíždějí noví obyvatelé. Druhý kvadrant také není ještě tak špatný, je již alarmující, počty obyvatel stále přirozeně rostou, ale obyvatelé také vyjíždějí z města ven. Vůbec nejhorším pro rozvoj města, je kvadrant č. 3, obyvatel přirozeně ubývá a ještě k tomu stávající vyjíždějí z města ven. V tomto kvadrantu je město od počátku 21. století až do současnosti. Jinak řečeno závěrem pro současný stav je, že město „umírá“.

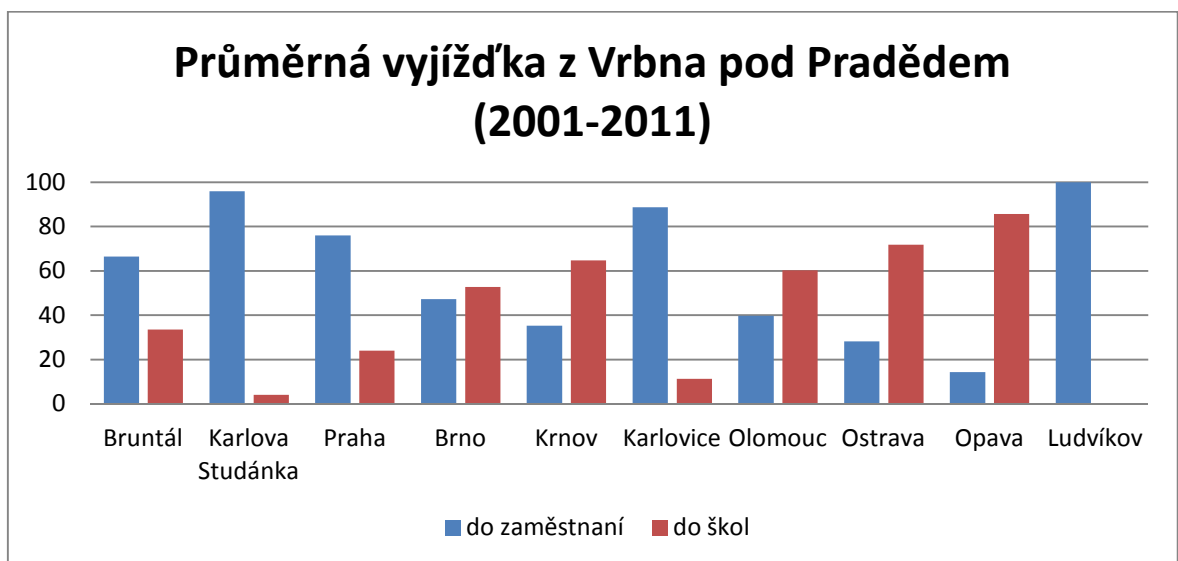
Pro bližší představu o místech pohybu obyvatel Vrbna pod Pradědem, jsem vytvořila diagramy a grafy, viz níže, vyjadřující průměrnou hodnotu počtu obyvatel mezi lety 2001 až 2011.

Obr. č. 2: Diagram průměrné vyjíždky z Vrbna pod Pradědem mezi lety 2001 a 2011
Zdroj: Vlastní zpracování.

V diagramu jsou uvedena města, do kterých obyvatelé Vrbna pod Pradědem nejvíce směřují. Zcela zřejmé je, že nejvíce obyvatel vyjíždí do nedalekého Bruntálu, pak je větší odstup a následuje jako druhé v pořadí město Praha a Karlova Studánka.

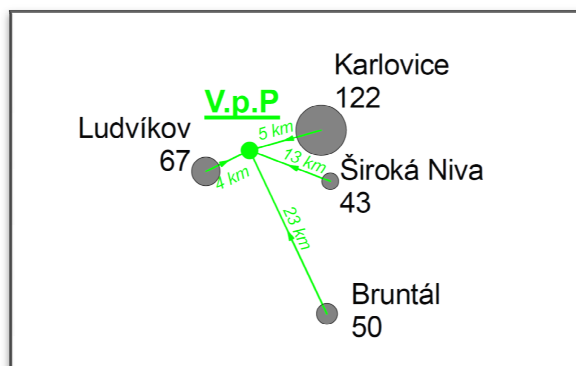
Za jakým účelem vyjíždějí je dále uvedeno v grafu níže.

Graf. č.14: Průměrná vyjíždka z Vrbna pod Pradědem mezi lety 2001 a 2011
Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování.

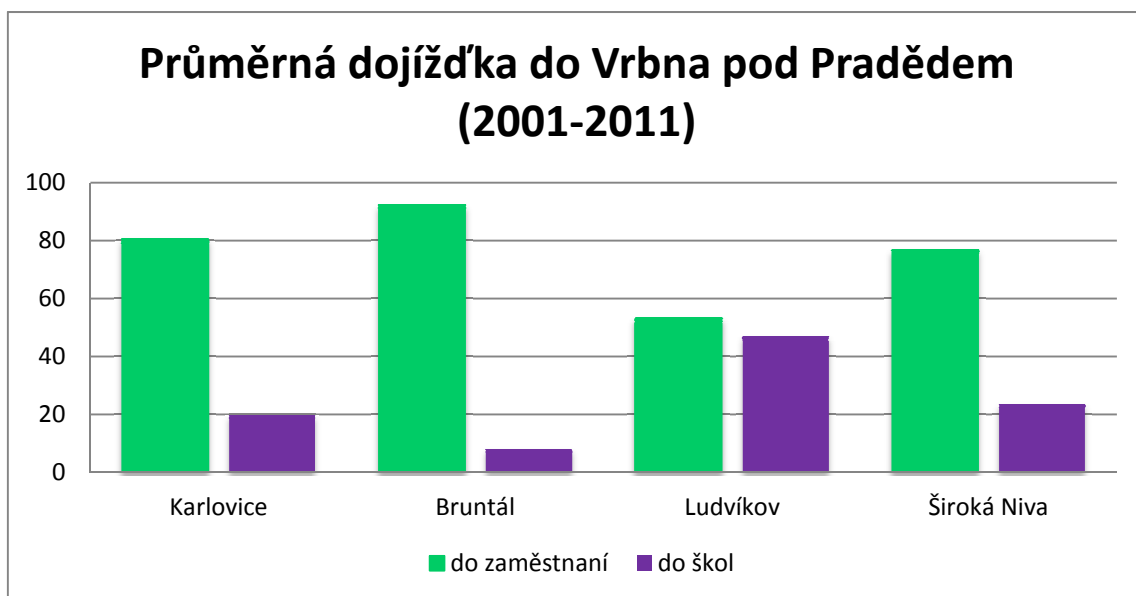
Do blízkých okolních měst vyjíždějí spíše za prací, než za vzděláním. Naopak do větších měst jako je např. Opava, Olomouc, Ostrava, Krnov a Brno směřují obyvatelé, převážně mladí, v největší míře za vzděláním. Výjimkou je pouze Praha.

Co se týče věkové struktury vyjíždějících, tak mladší věková skupina 15-29 let míří spíše do větších měst (Praha, Olomouc, Ostrava, Opava) a obyvatelé ve věku 30-49 let vyjíždějí spíše do měst v okolí Vrbna pod Pradědem.

Obr. č. 3: Diagram průměrné dojížděky do Vrbna pod Pradědem mezi lety 2001 a 2011
Zdroj: Vlastní zpracování.

Pokud se na pohyb obyvatel podíváme ze strany dojíždějících, z níže uvedeného diagramu vyplývá, že do Vrbna pod Pradědem dojíždějí pouze obyvatelé z blízkých obcí a měst, nejvíce z nedalekých Karlovic.

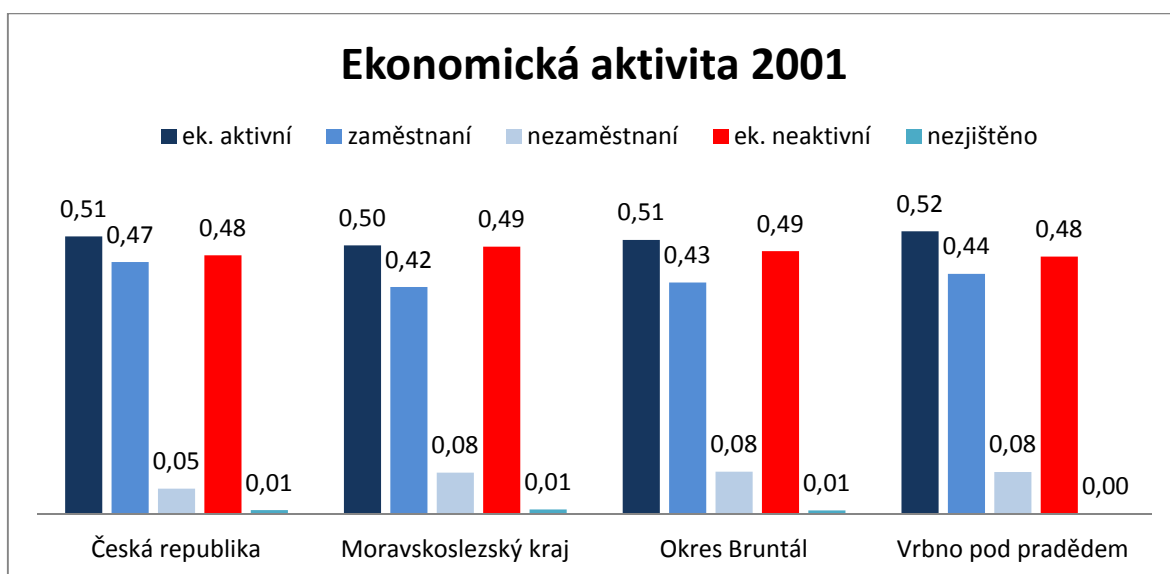
Graf. č. 15: Průměrná dojížděka z Vrbna pod Pradědem mezi lety 2001 a 2011
Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování.

Motivace příjíždějících lidí je převážně dojíždět do zaměstnání, čemuž také napovídá věková skupina dojíždějících mezi 30-50 lety. Pouze malá část obyvatel dojíždí do místních škol.

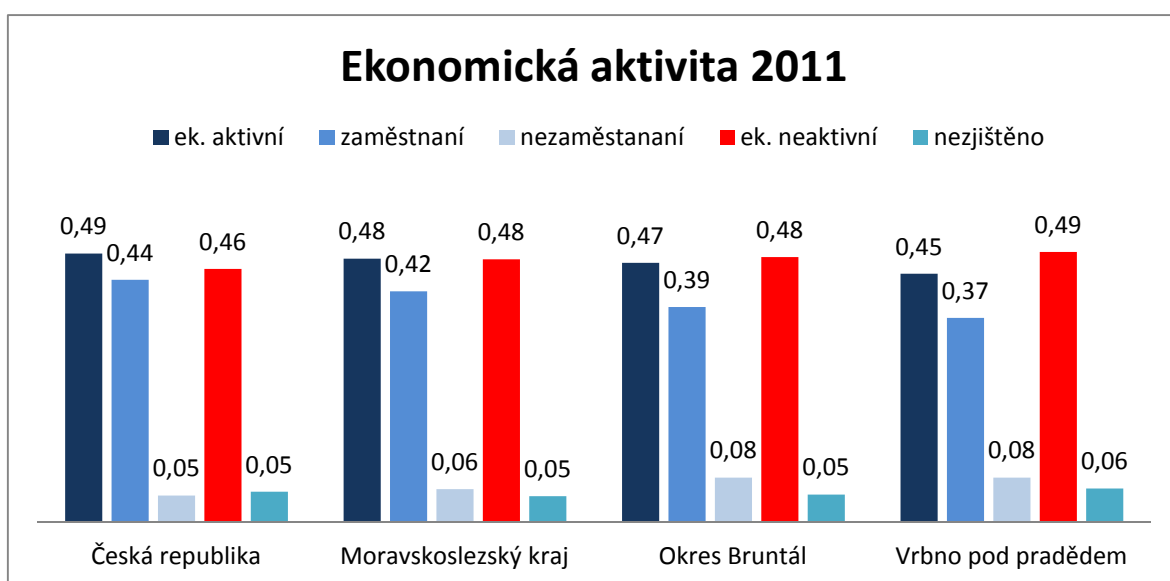
5.5. Ekonomická aktivita a vzdělání obyvatelstva

V této podkapitole uvedu srovnání relativních počtů ekonomicky aktivního respektive neaktivního obyvatelstva za roky 2001 a 2011 pro město Vrbno pod Pradědem a jeho vyšší administrativní celky. Dále se zde bude hovořit o zaměstnání v jednotlivých odvětvích a vzdělání obyvatelstva za roky 2001 a 2011.

POZN.: Ekonomicky aktivní obyvatelstvo je rovno součtu počtu zaměstnaných a nezaměstnaných. V grafu je pak uvedena jak hodnota celkového počtu ekonomicky aktivních, tak rozdělení na zaměstnané a nezaměstnané.

Graf č. 16: Ekonomická aktivita ve městě za rok 2011
Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování.

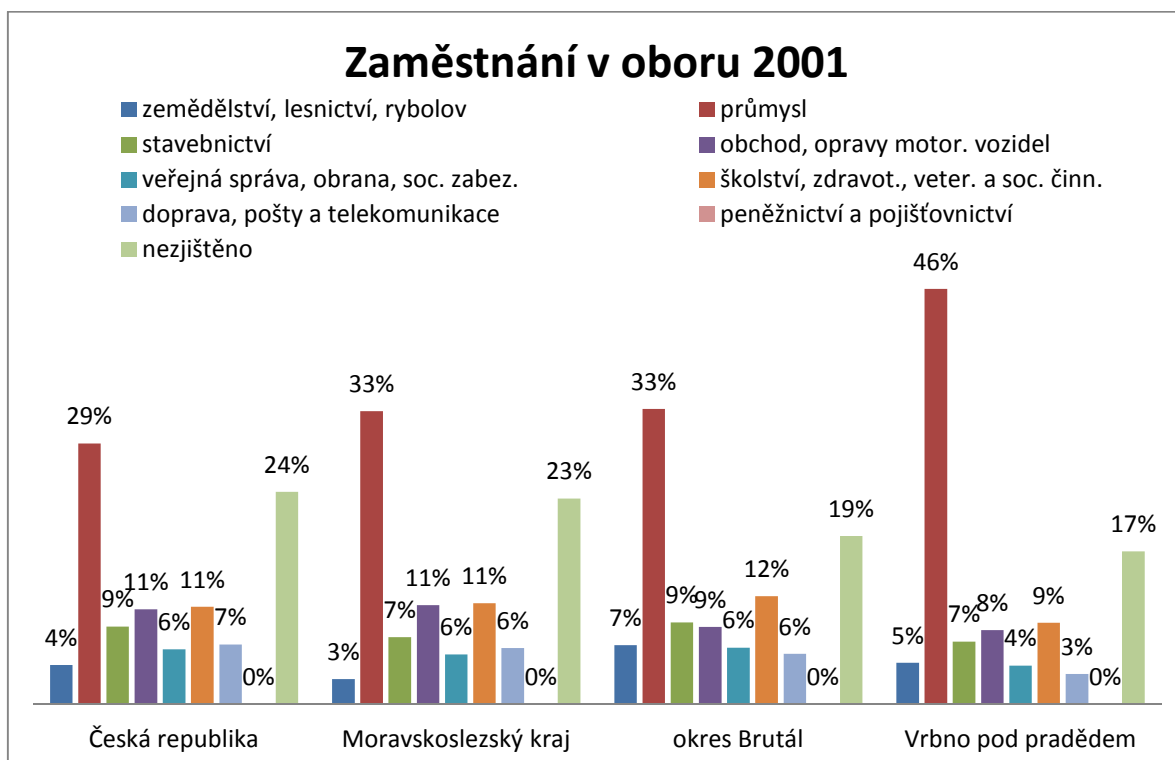

Graf č. 17: Ekonomická aktivita ve městě za rok 2011
Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování.

Šetření za roky 2001 a 2011 je rozdílné především v počtu nezjištěných respondentů, proto je obtížné objektivně zhodnotit tato dvě období. Dalo by se usoudit, že jak město, tak jeho vyšší administrativní celky mají obdobné růstové tendence. Pro Vrbno pod Pradědem platí, že mírně narůstá počet ekonomicky neaktivních a naopak klesá počet ekonomicky aktivních a zaměstnaných obyvatel. Tento pokles však může být zapříčiněn, jak již bylo řečeno, větším počtem nezjištěných. Pro přesnější vývoj nezaměstnanosti viz podkapitola 5.4.

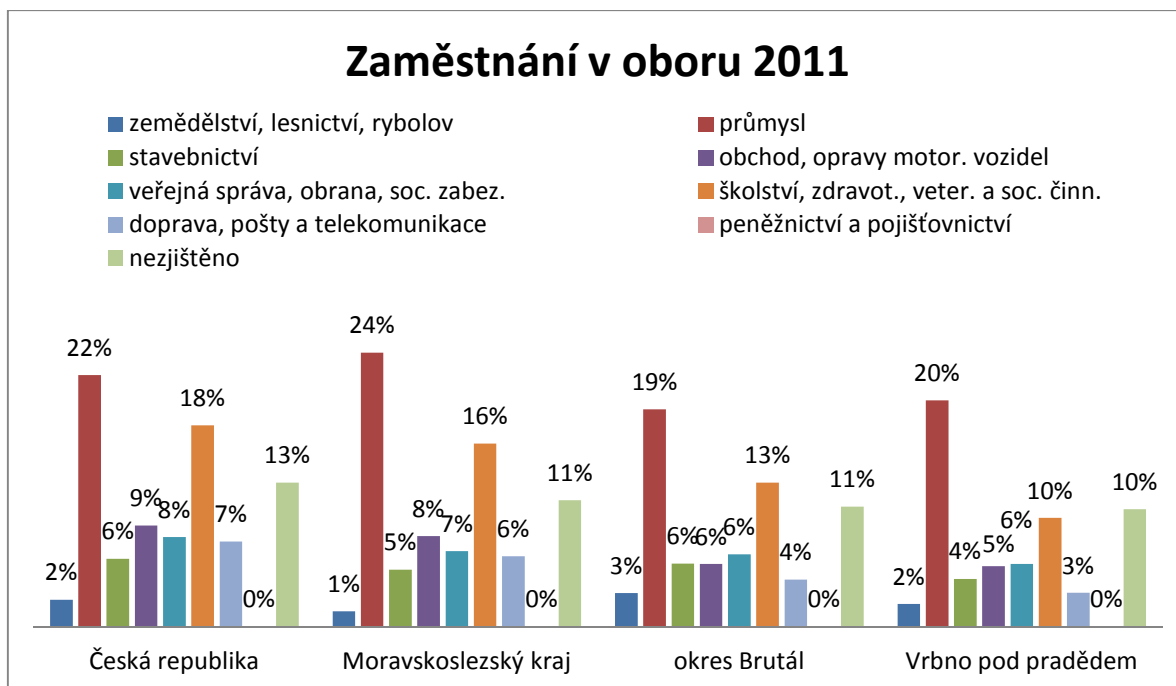
Zaměstnaní dle oborů:

Zajímavějším srovnáním je vývoj počtu zaměstnaných v jednotlivých odvětvích v letech 2001 a 2011.

Graf č. 18: Zaměstnaní ve městě dle oboru za rok 2001
Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování.

V porovnání s vyššími celky, je ve Vrbně pod Pradědem jednoznačně vévodící průmyslové odvětví, což z historického hlediska není tak zvláštní. Mnohé průmyslové podniky se snaží udržet výrobu.

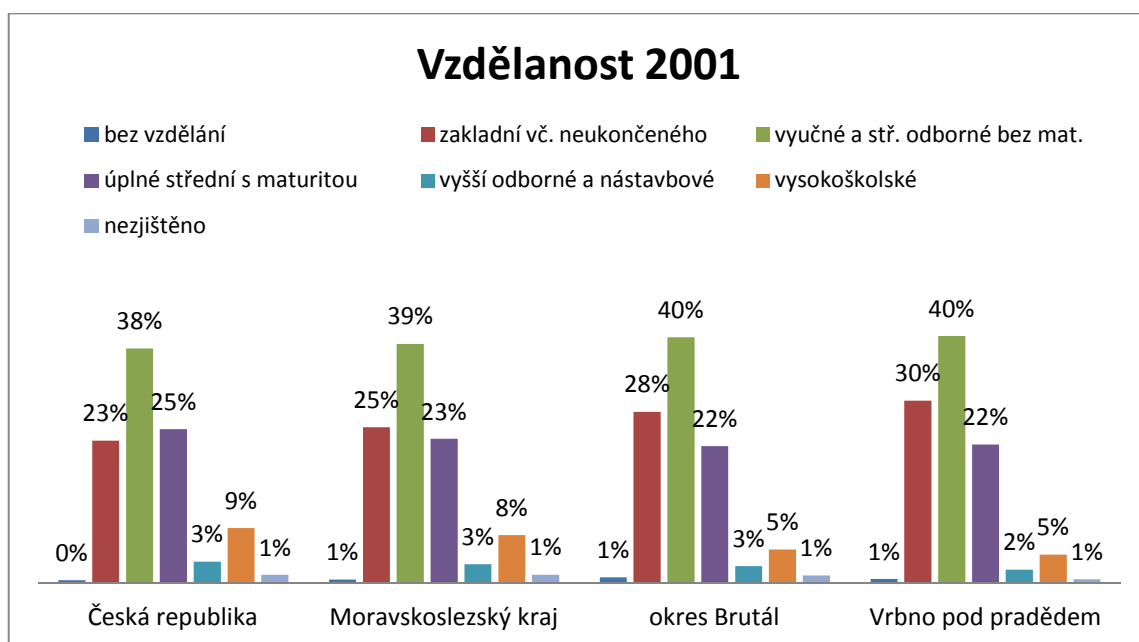

Graf č. 19: Zaměstnaní ve městě dle oboru za rok 2011

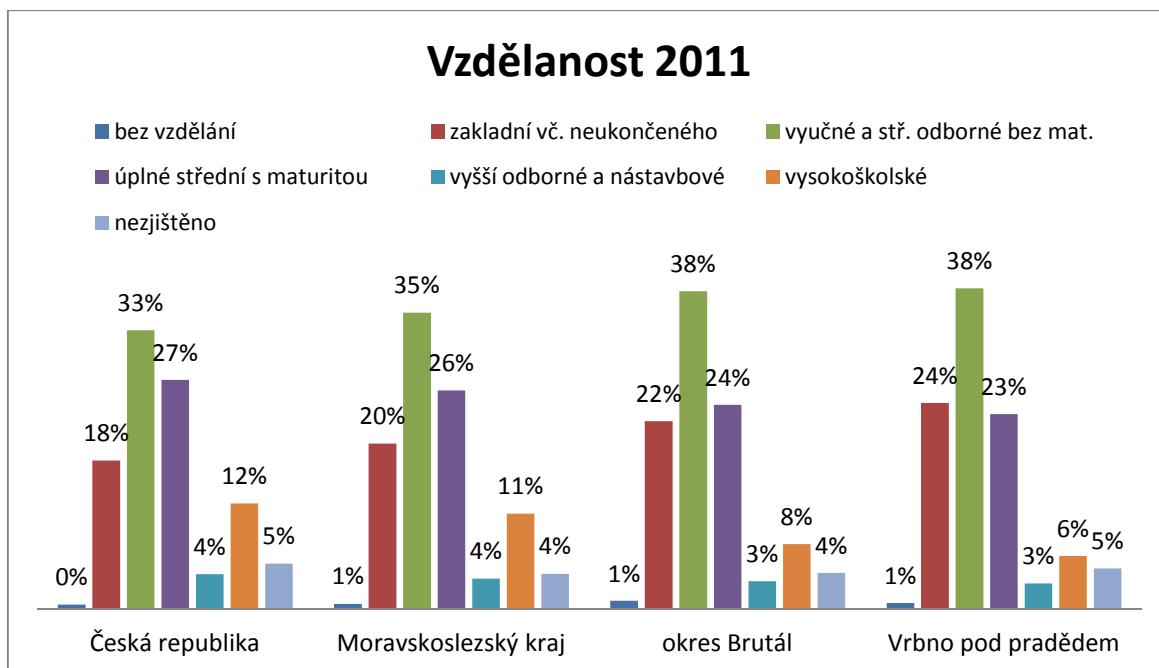
Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování.

Oproti srovnávanému období je patrný výrazný pokles průmyslového odvětví o celých 26% ve městě a v okrese o 14%. Okres i město se tak dostávají pod krajský a celorepublikový průměr. Ostatní odvětví nevykazují nikterak výrazné změny, pouze v řádu jednotek procent.

Vzdělání obyvatelstva:

Graf č. 20: Vzdělanost za rok 2001
Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování.

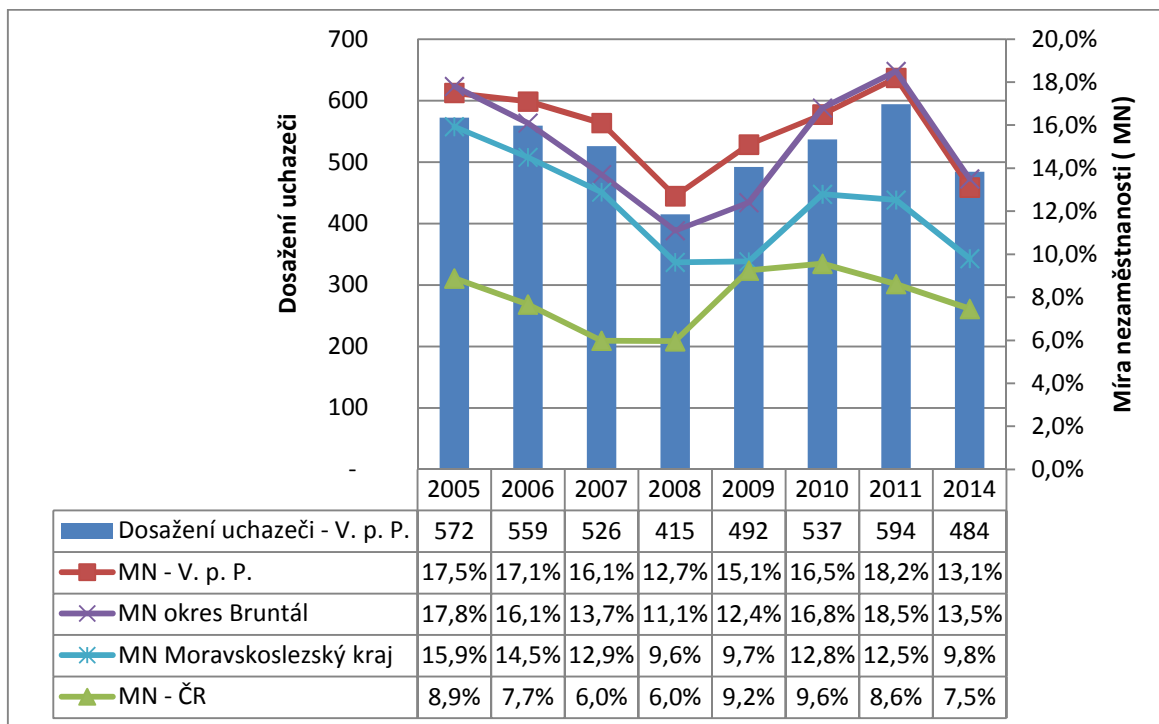
Graf č. 21: Vzdělanost za rok 2011
Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování.

Z meziročního srovnání územních celků je nejznatelnější pokles obyvatel pouze se základním vzděláním. Největší skupinou ve všech územních celcích je vzdělání výuční a střední odborné bez maturity.

Je zajímavé, že vývoj počtu vysokoškolsky vzdělaných obyvatel ve srovnání mezi lety je vyšší o 3% u všech vyšších územních celků. Ve Vrbně pod Pradědem tato skupina takřka stagnuje. Důvodem však není neochota se vzdělávat, ale fakt, že většina obyvatel s vysokoškolským vzděláním odjíždí do větších měst, viz podkapitola 5.3.

5.6. Vývoj nezaměstnanosti

Soudobým problémem města je nezaměstnanost. Od té doby co mnohé městské podniky, např. Lisovny plastových hmot, Dřevokombinát, Crystalex (sklářny) aj, které zaměstnávaly tisíce lidí, byly v rámci privatizace rozprodány nebo uzavřeny, se městu přespříliš nedaří.

Graf č. 22: Vývoj dosažitelných uchazečů a míry nezaměstnanosti v letech 2005-2014
Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí. Vlastní zpracování.

Na grafu je patrný vývoj nezaměstnanosti v posledních 9-ti letech. Srovnání města s vyššími územními celky a absolutní počty dosažených uchazečů ve Vrbně pod Pradědem (kteří by mohli být zaměstnáni).

Nejvyšší míry nezaměstnanosti dosahuje město a okres. Ze spojnicových grafů je také patrný vliv tzv. ekonomické krize od roku 2008, který se projevuje nárůstem míry nezaměstnanosti, ve městě a okrese je tento nárůst nejvyšší a zlom nastává až v roce 2011. Projevy krize na kraj a celou republiku nebyly tak výrazné a útlum nastává také dříve.

Pokud se podíváme na vývoj dosažitelných uchazečů ve Vrbně pod Pradědem, vidíme, že míra nezaměstnanosti kopíruje vývoj dosažitelných uchazečů. Odůvodněním by mohlo být, že dosažitelní uchazeči přibývají, pokud se propouští z podniků, které např. nemají dostatek práce a nemohou nadále stávající počty zaměstnanců zaplatit. Proto roste

míra nezaměstnanosti a počty dosažitelných uchazečů zároveň. Což byl případ od začátku tzv. ekonomické krize.

Většina místních firem krizi ustála a pouze propouštěla, ale byly i takové, které musely výrobu ukončit. V roce 2006, před propuknutím ekonomická krize, ukončila provoz firma Moravolen z důvodu levnější asijské konkurence. S počátkem roku 2008 začíná mít problémy jedna z největších Vrbenských firem Crystalex (sklárna) Vrbno pod Pradědem, která v roce 2009 podléhá taktéž asijské konkurenci a dřívějším nezaplaceným dluhům mateřské firmy v Novém Boru. Svým zánikem navýšila počet nezaměstnaných o 120.

I přesto, že od roku 2011 míry nezaměstnanosti města i okresu výrazně klesají, jsou cca o dvojnásobek vyšší v porovnání s celou ČR.

5.7. Nejvýznamnější Vrbenské firmy

Rozvoj města jde ruku v ruce s rozvojem průmyslu od dob průmyslové revoluce, tehdy se Vrbno pod Pradědem stalo významným střediskem průmyslu. Bylo tomu tak i v socialistické éře, za které se město vyšvihlo na vrchol. Podniky zaměstnávaly tisíce lidí a město se rozrůstalo pod náparem nově příchozích. V této době bylo ve městě pět nejvýznamnějších firem, viz tabulka níže.

Tabulka č. 1: Nejvýznamnější firmy socialistické éry ve Vrbně pod Pradědem

	název podniku	ulice	průmysl	vznik původní firmy	zánik
1	Dřevokombinát	Jesenická 156	dřevozpracující	1954	2007
2	Lisovny nových hmot (LNH)	Jesenická 146	plastikářský	1955	-
3	ZSKN(Závody S. K. Neumanna)	Dělnická 157	textilní	1797	-
4	Sklárna Vrbno pod Pradědem	Sklarenská 194	sklarenský	1862	2009, 2011
5	Moravolen	Jesenická 196	textilní	1859	2006

Zdroj: Spolek Přátelé Vrbenska a jeho přátel (2011). Vlastní zpracování.

Největším závodem ve Vrbně pod Pradědem byl Dřevokombinát, postavený mezi lety 1951-54. Jako jediný provoz měl vybudovanou svou železniční přípojku přímo do centra podniku, pro transport materiálů a výrobků. Závod za dob socialismu prosperoval a rozrůstal se. Osudným pro něj byla povodeň v roce 1997, kdy byl natolik poničen, že i přes snahu zachovat jej, byl roku 2007 uzavřen. Dnes je to největší brownfield ve městě.

Pouze část se využívá jako skladovací a provozní prostory jiných firem. Doposud není zpracovaný plán, jak by mohly být tyto prostory jinak využity.

Dalším významným závodem byly Lisovny nových hmot, které ve své podstatě existuje doposud, prošly různými vlastníky a nyní podnik převzala švédská firma Husquarna.

Historicky nejstarším uvedeným závodem je nit'ovna z roku 1797 Weiss & Rössler, za socialismu známá pod názvem ZSKN, dnes Odetka a.s. V současnosti je v provozu pouze část areálu.

Známým produktem Vrbenských podniků byly také ručně malované sklenářské výrobky. Původní sklárny vznikly již roku 1862 a fungovaly až do roku 2008, kdy prohrávají konkurenční boj s asijským trhem, továrna byla velmi produktivní.

Jedním z nejstarších závodů založených roku 1859 je závod Moravolen, který taktéž vysoce prosperoval za socialistické éry, avšak roku 2006 končí pod tlakem levných asijských výrobků.

Po revoluci a následné privatizaci, jsou dříve velké národní podniky po kouskách rozprodávány a to převážně velkým zahraničním investorům. Některé firmy prosperují, jiné se nepodařilo udržet a zanikají. Největší současné fungující firmy jsou uvedeny v tabulce níže.

Tabulka č. 2: Nejvýznamnější firmy současnosti Vrbna pod Pradědem

	název podniku	ulice	průmysl	vznik	počet zaměstnanců 2015
1	Husqvarna Manufakturing CZ s.r.o.	Jesenicka 146	strojirenský, plastikářský	1990	650
2	Pradědský lesní závod a.s.	Nádražní 599	dřevozpracující	1992	50-99
3	Paňák Plasty, s.r.o.	Mnichov 233	plastikářský	1990	50-99
4	Odetka a.s.	Dělnická 157	textilní	1797	25-49
5	T.W.I. Spol. s.r.o.	Mnichov 146	elektro, plastikářský	1992	25-49
6	KAMENSKÝ - stavby a konstrukce	Mnichov 236	kovovýroba	1990	20-24
7	Jaroslav Krahulec	Zelezná 103	doprava	1997	10-19
8	Naděžda Klíčová	Mnichov 311	stavební	2000	10-19
9	Zemní práce Morava - René Darmovzal	Mnichov 360	stavební	1992	10-19
10	IPG Gross, s.r.o.	Dělnická158	plastikářský	2001	10-19

Zdroj: Spolek Přátel Vrbenska a jeho přátel (2011) a HBI. Vlastní zpracování.

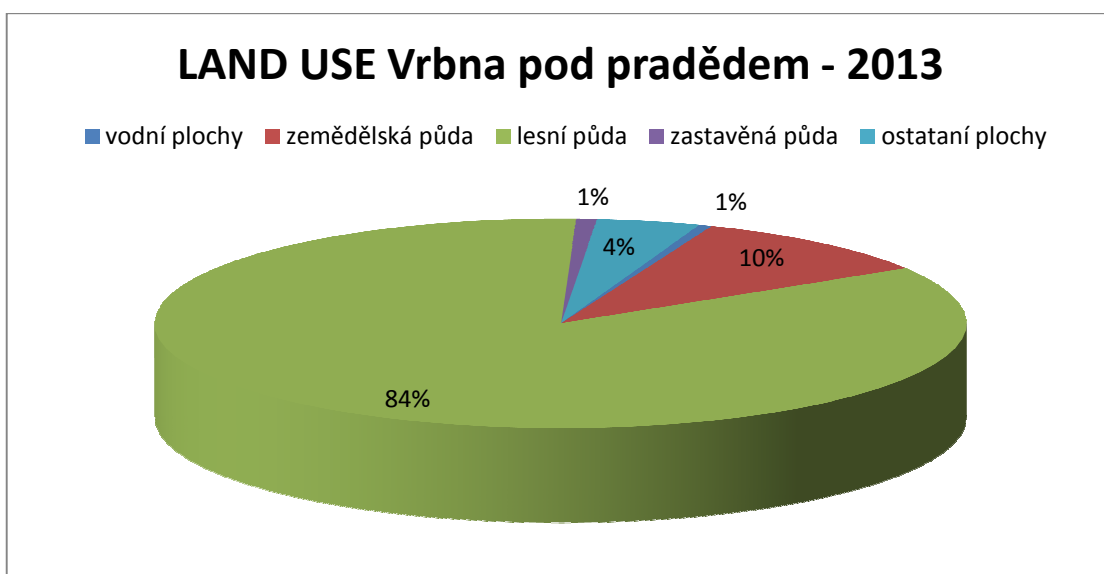
Někteří rodáci zúročují své časem nabitě zkušenosti ze státních podniků a zakládají své firmy. Jiní se stávají drobnými živnostníky. I přesto, že v současné době je město Vrbno

pod Pradědem stále průmyslovým městem, pravděpodobně již nikdy nebude tak významné jako tomu bylo za 1. republiky či socialismu.

5.8. Využití krajiny a vývoj urbanizovaného území

Tato podkapitola zachycuje využití krajiny obce a vývoj urbanizovaných respektive neurbanizovaných ploch.

V úvodu nejprve zmíním srovnání využití krajiny v minulosti. Již v historickém období výrazně převažovala lesní půda, která se postupem času jen mírně zmenšuje vlivem těžby dřeva. Zemědělská půda má v porovnání s lesní půdou pouze menšinové zastoupení vzhledem k nadmořské výšce a charakteru krajiny. Zemědělská půda se rozprostírala v blízkosti města a byla rozdělena na lány, jež měly své vlastníky. Dnes se zemědělská půda využívá převážně jako pastviny pro dobytek. Postupem času se zastavěná plocha zvětšuje na úkor převážně zemědělské půdy.

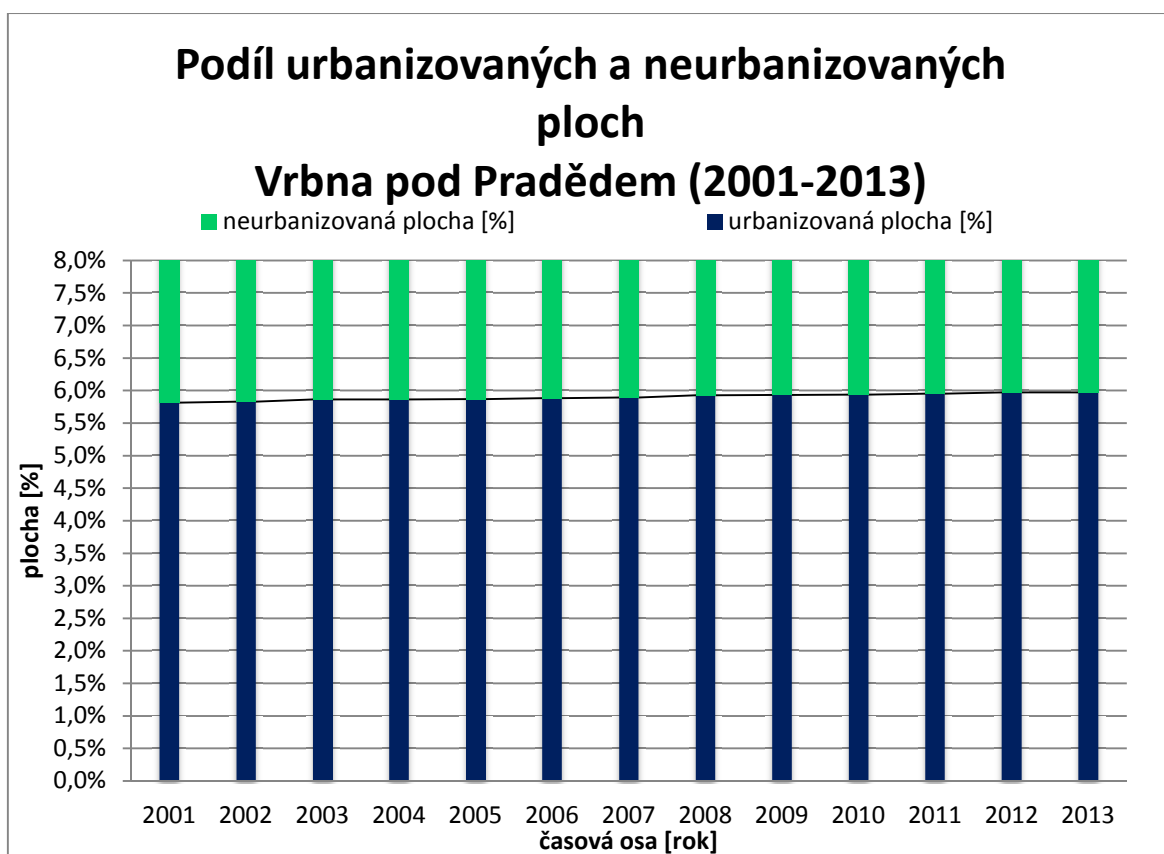
Graf č. 23: Land use města Vrbna pod Pradědem v roce 2013
Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování.

Pro využití území Vrbna pod Pradědem v posledních letech byla provedena analýza od roku 2001 až po rok 2013. Vzhledem k tomu, že se poměr využívaných ploch za celou dobu nikterak nezměnil, maximálně v řádu desetin až setin procent, je zde uveden kruhový diagram využití ploch nejaktuálnějšího roku 2013.

Největší plochu území obce zabírá lesní půda (84%), čemuž se v této oblasti není co divit. Dále se pak v blízkém okolí zástavby vyskytují zemědělské půdy (10%). Zástavba činí pouze 1% celkové plochy obce, stejně jako vodní toky, které reprezentují přítoky řeky Opavy.

Zastavěné plochy a blíže nespecifikované plochy „ostatní“ dávají dohromady urbanizované území.

Rozlišení urbanizovaného a neurbanizovaného území nemusí být vždy zcela zřejmé, proto byl pro bližší analýzu vývoje urbanizovaného území využit klíč, viz. tabulková příloha, podle kterého byl proveden níže uvedený pásový graf.

Graf č. 24: Vývoj urbanizovaných ploch města Vrbno pod Pradědem v letech 2001-2013
Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování.

Z grafu je patrné, že množství urbanizovaných ploch postupem času narůstá, avšak velmi pomalu. V posledních letech vývoj spíše stagnuje. Od roku 2001 do roku 2013 zaznamenává obec nárůst od cca 0,16 %, což je poměrně zanedbatelné číslo, ale přesto poukazuje na růst.

6. SOUČASNÝ STAV MĚSTA

Vrbno pod Pradědem je město zašlé významnosti. Jeho význam vyplývá pouze pro obyvatele okolních obcí, kteří do Vrbna pod Pradědem dojíždějí za sociálními službami. Město trpí dlouhodoběji vylidňováním a stárnutím populace. Na druhou stranu je jeho výhodou krásná a čistá příroda.

Hlavní úlohou vedení města je zajistit udržení mladé generace, vytvořit podmínky pro infrastrukturu a přilákat turisty.

6.1. SWOT analýza

Vhodným podkladem pro začátek plánování je SWOT analýza. Vzhledem k tomu, že město nedisponuje oficiální SWOT analýzou, sestavila jsem vlastní, dle svého uvážení. SWOT analýza je sestavena ze čtyř částí, který představují: silné stránky, slabé stránky, příležitosti a hrozby.,

Tabulka č. 3: SWOT analýza města Vrbno pod Pradědem

SILNÉ STRÁNKY (STRENGTHS)	SLABÉ STRÁNKY (WEAKNESSES)
<ul style="list-style-type: none"> * čistá příroda CHKO Jeseníky * součástí MAS Hrubý Jeseník * součástí Mikroregionu Vrbensko * lyžařská sjezdovka * průmyslový historický zvuk města * většina domů napojena na veřejnou kanalizaci * centrum obchodu pro okolní obce (Albert, Penny) * rekultivace říčních toků řeky Opavy * volnočasová zóna na březích přítoků řeky Opavy 	<ul style="list-style-type: none"> * nejpočetnější skupina obyvatel je předdůchodového a důchodového věku * nezaměstnanost/málo pracovních míst * nedostatečná kulturní přitažlivost města v porovnání s okolím (Ludvíkov, Karlova Studánka) * špatná dopravní dostupnost města * odliv vzdělaných obyvatel (vzdělaní obyvatelé zůstávají v místech studia nebo jiných větších městech) * veřejná kanalizace není pro všechny domy * zrušení gymnázia
PŘÍLEŽITOSTI (OPPORTUNITIES)	HROZBY (THREATS)
<ul style="list-style-type: none"> * rozvoj turismu/rekreace * budování zázemí nového lyžařského areálu Pod Vysokou horou * konverze industriálních areálů * přilákání nových podnikatelských subjektů 	<ul style="list-style-type: none"> * stárnutí obyvatelstva * odchod produktivního obyvatelstva (vylidňování venkova) * zvýšení intenzity dopravy v důsledku zvýšení turismu (znečištění životního prostředí) * nízké státní příspěvky na rozvoj venkova

* spolupráce s členy Mikroregionu Vrbensko a MAS Hrubý Jeseník * podpora mladých rodin, aby měli motivaci v městě zůstat * využití dotačních programů EU pro vybudování lepších sociálních služeb * vzdělávání obyvatelstva	
--	--

Zdroj: vlastní zpracování

6.2. Projekty města

Jedním ze stěžejních projektů je modernizace a rozšíření lyžařského areálu Pod Vysokou horou, jehož spodní stanice se nachází na ulici Žižkova. V areálu jsou nově dvě sjezdovky, z nichž nejdelší má 1,5 km, dva vleky, lyžařská a snowboardová škola a pro ty, kteří si chtějí odpočinout od lyžování, je zde vystavěna bobová dráha. Areál je nově otevřen od roku 2014. Město podporuje a plánuje jeho další rozvoj. Cílem je vybudovat sportovně rekreační středisko nadregionálního významu s několika lyžařskými sjezdovkami, z nichž nejdelší bude mít 2,5 km. Součástí projektu je také vybudování spodní nástupní stanice na území bývalého areálu Vrsanu (Moravolenu) na ulici Jesenická. V současnosti jsou prováděny terénní úpravy po demolici bývalého průmyslového areálu.

V minulém roce byl také otevřen nový betonový skatepark v Železné, který navazuje na 25-ti letou historii bývalého skateparku na ulici Jesenická u sportovního stadionu.

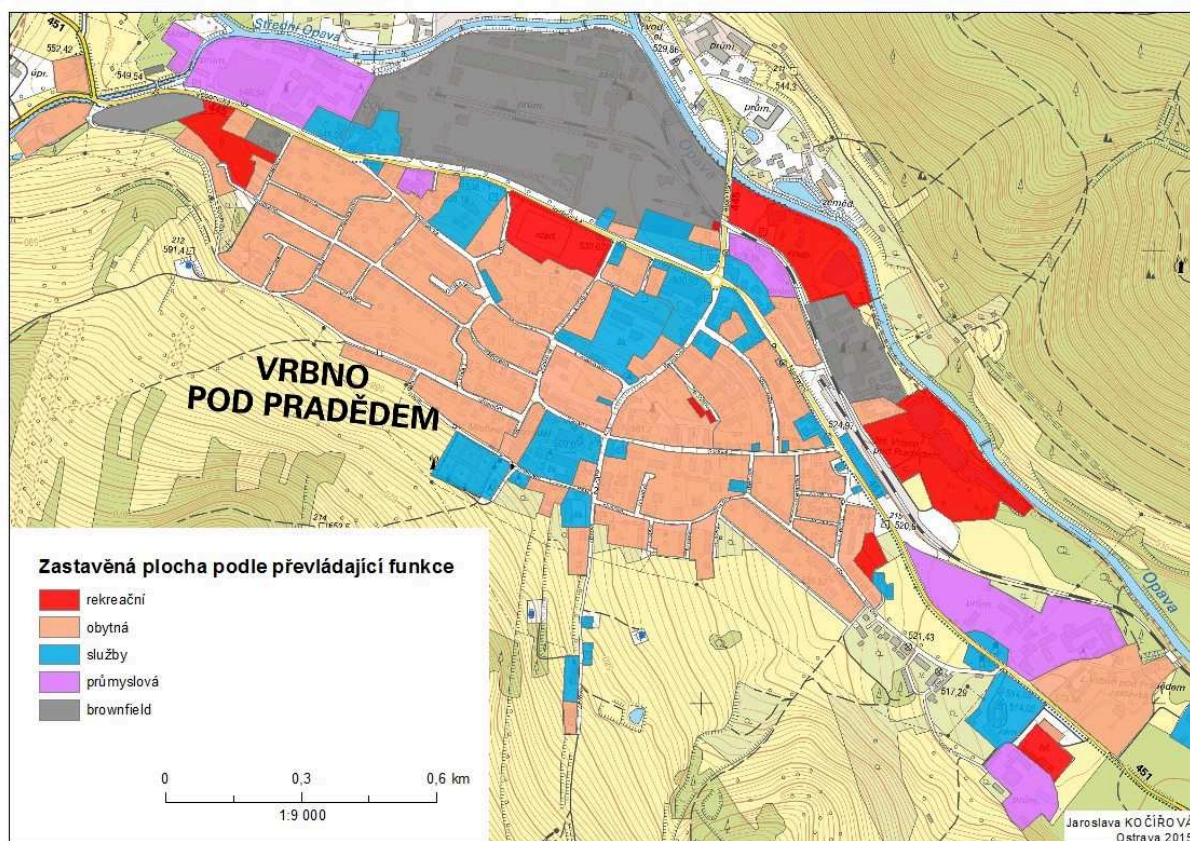
Pro rok 2015 město připravilo plán na rekonstrukce cest a chodníků či vybudování nových chodníků v místech potřeby. V plánu pro tento rok je také výstavba nových parkovacích stání např. naproti obchodu Hruška na místní komunikaci Husova.

Město v současnosti hledá partnery na některé své budoucí projekty:

- vybudování veřejného cykloturistického tábořiště v části Mnichov,
- vybudování vyhlídky na kopci Huk,
- výstavba víceúčelové haly pro zajištění sportovně-kulturních-rekreačních aktivit (míčové hry, squash, bowling, krytý bazén, atd.),
- fotbalové hřiště v části Železná.

6.3. Funkční využití města

Současné funkční využití částí města je vymezeno zónami: rekreační, obytnou, zónou služeb, průmyslovou a brownfieldy, viz na mapě níže.

Mapa č. 10: Funkční využití města v současnosti
Zdroj: Vlastní zpracování (v programu ArcGis).

Z mapy je patrná hranice mezi funkčními zónami, která je tvořena silnicí vedoucí napříč městem (ul. Nádražní a Jesenická). Jižně od této hranice se nachází převážná většina obytných ploch a služeb. Naproti tomu severně od silnice se nachází většina současných a bývalých průmyslových areálů.

Staré centrum s kostelem je dnes velmi málo využívané a není v dobrém stavu. V současnosti funguje na náměstí pouze Dětský domov, hotel a gymnázium, které bude zanedlouho uzavřeno. Z mapy je tedy patrné, že většina služeb se přesouvá na sever ke křižovatce, kde jsou koncentrovány obchody. Došlo tak k přechodu z návěsí vsi na ves silniční. Vzhledem k výstavbě lyžařského areálu, v současnosti dochází k budování nových hotelů podél ulice Žižkova směrem na jih od starého náměstí.

Obytné části na západ a na východ od centra vznikají postupně na původních polích a lukách.

Vzhledem k úpadku průmyslové výroby je zde dost brownfieldů. Na severozápadě města z bývalého areálu Moravolen (Vrsan), jemuž předcházela tkalcovna lnu a huť, je dnes budováno zázemí pro lyžařský areál. Naproti přes cestu se rozprostírá bývalý areál lisoven plastických hmot, který v současné době provozuje firma Husquarna.

Největším brownfieldem je bývalý areál Dřevokombinátu, který byl vystavěn v místech původní vodní pily u řeky. V současnosti je areál částečně využíván pouze pro skladování. Dalším brownfieldem je podnik bývalých skláren, které zde byly postaveny již v počátcích průmyslové revoluce, dřívější využití toto území předtím nemělo.

Na jihovýchodě města se nachází jeden z historicky nejvýznamnějších průmyslových areálů firmy Odetka, jejíž areál zasahoval také do sousední, dnes obytné, části. V současnosti je v provozu jen část závodu a na zbylém označeném území jsou dnes nové firmy (Pradědský lesní závod, IPG, Stavebniny Janík a ATQ).

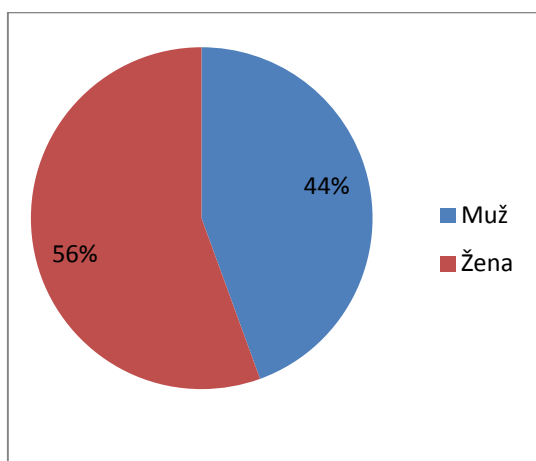
Co se týká rekreačních ploch, není jich v městě mnoho. Pokud postupujeme od západu k východu, tak první plocha představuje nově vybudovaný parčík, dále dnes chátrající fotbalové hřiště, vedle bývalého Dřevokombinátu nalezneme rybníky a areál bývalého koupaliště, kde se dnes pořádají tradiční slavnosti. Nedaleko nádraží se pak rozprostírají zahrádkářské kolonie pro obyvatele z panelových domů.

6.4. Dotazníkové šetření

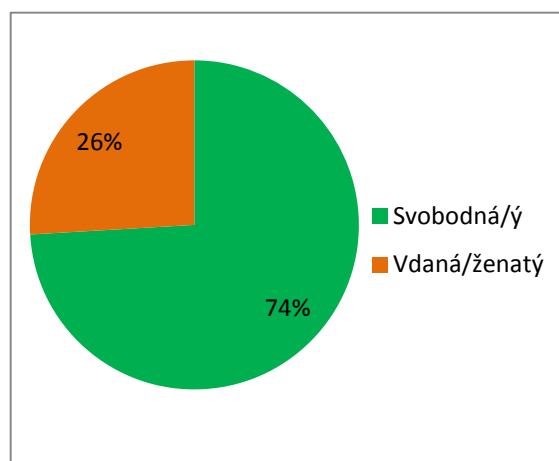
Dotazníkové šetření je zaměřeno na skupinu mladých lidí ve věku 19-26 let žijících či již odstěhovaných z Vrba pod Pradědem. Šetření má odhalit, jak je na tom mladá ranně ekonomicky aktivní populace města, podle níž můžeme odhadnout další vývoj do budoucna. Kam tito obyvatelé směřují, jaké mají potřeby, co jim ve městě chybí, apod.

Celý dotazník naleznete v příloze této práce. Zde už jen vyhodnocení dotazníků.

Základní informace o respondentech jsou patrné z kruhových grafů níže.

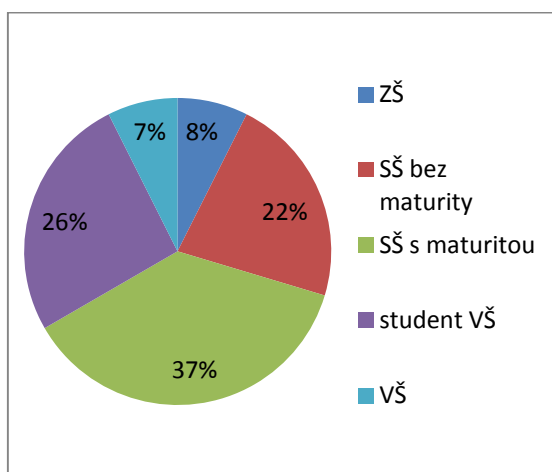

Graf č. 25: Pohlaví respondentů
Zdroj: Vlastní zpracování.

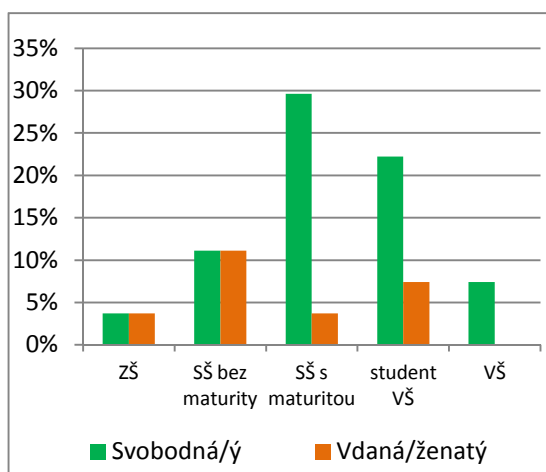

Graf č. 26: Rodinný stav
Zdroj: Vlastní zpracování.

Největší skupina dotázaných byly svobodné ženy ve věku 19-26 let.

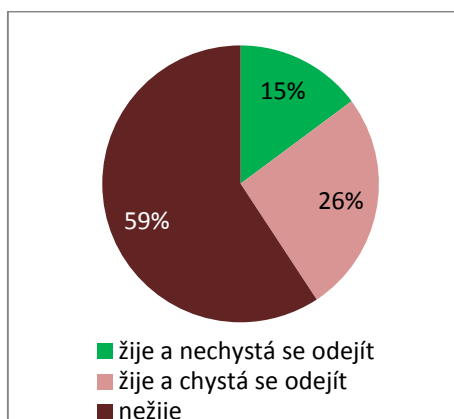
Graf č. 27: Dosažené vzdělání
Zdroj: Vlastní zpracování.

Graf č. 28: Rodinný stav/vzdělání
Zdroj: Vlastní zpracování.

Co se týče vzdělání respondentů, většina z nich má ukončenou střední školu s maturitou nebo se rozhodli studovat dále na vysokých školách. Většina však ve Vrbně

pod Pradědem již nežije, odchází za zaměstnáním a především za školou. Největší počet respondentů žije v Olomouci a Ostravě.

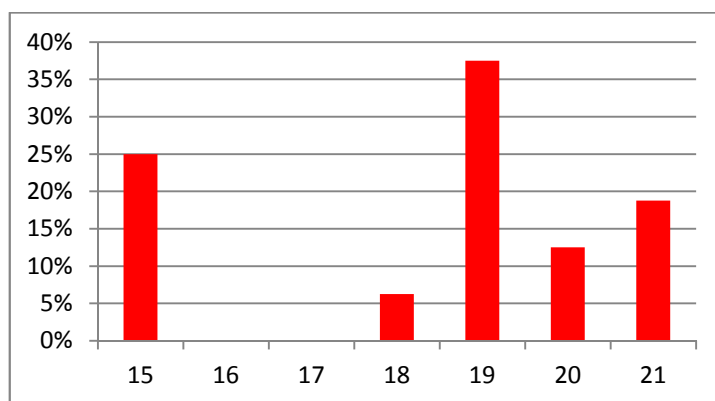

Graf č. 29: Žijete ve Vrbně p. P.
Zdroj: Vlastní zpracování.

Graf č. 30: Města odchodu respondentů
Zdroj: Vlastní zpracování.

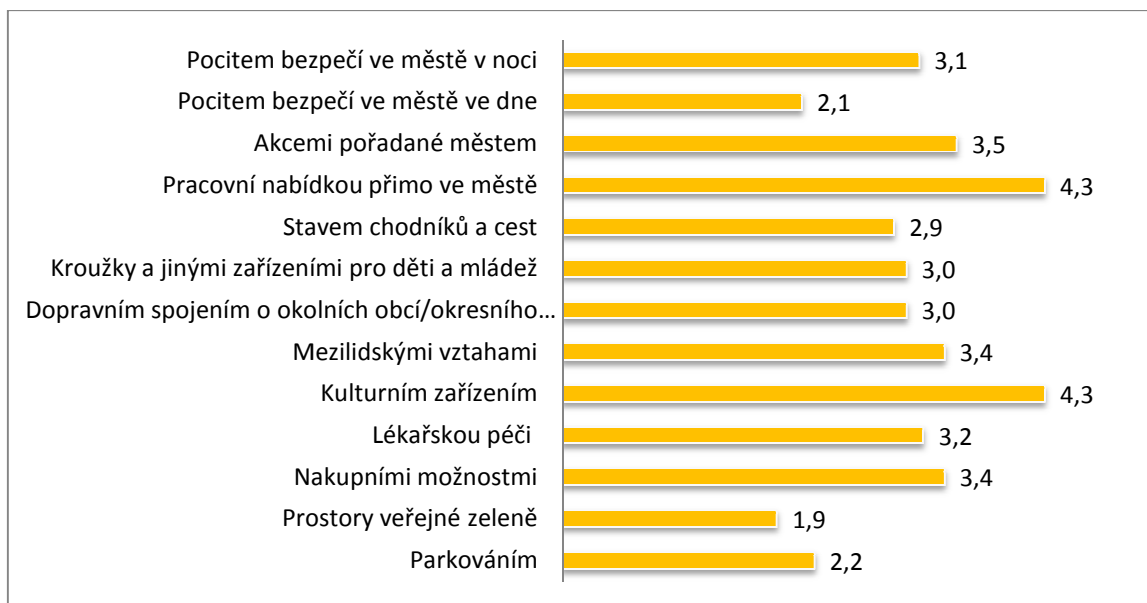
Většina respondentů odešla ve věku 15 a 19 let, čemuž odpovídá odchod na střední a vysoké školy.

Graf č. 31: Věk odchodu respondentů
Zdroj: Vlastní zpracování.

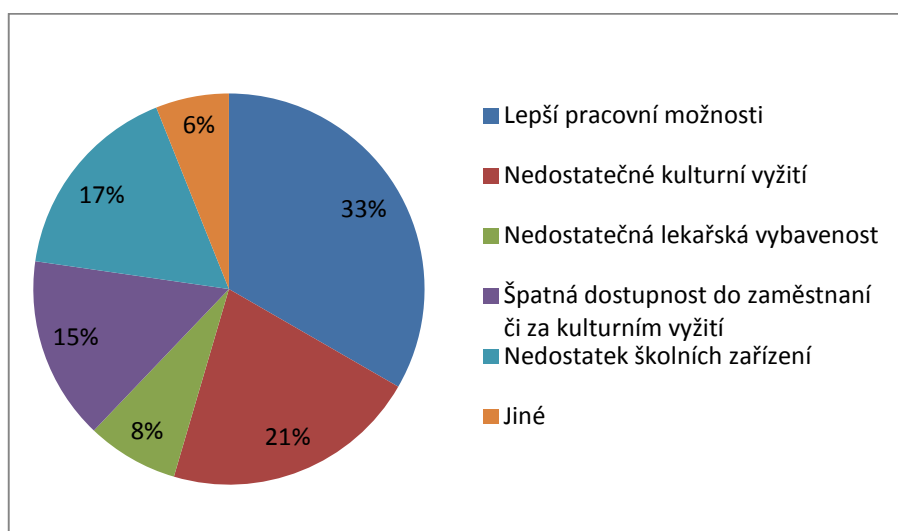
Dále byla zkoumána míra spokojenosti respondentů s určitými všeobecně diskutovanými problematikami. Spokojenost byla známkována jako ve škole od 1 (výborná) do 5 (nedostačující). Graf níže vyjadřuje průměrnou známku dané problematiky.

Respondenti jsou nejvíce spokojeni s prostory veřejné zeleně, naopak největší problém vidí v nedostatečné pracovní nabídce přímo ve městě a nespokojení jsou také s kulturním zázemím města. Ostatní hodnocení viz graf níže.

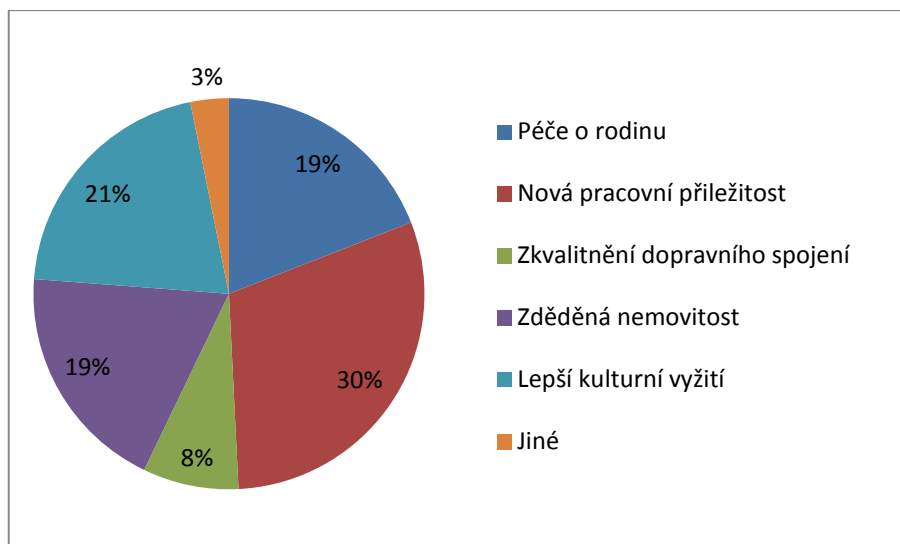
Graf č. 32: Míra spokojenosti respondentů
Zdroj: Vlastní zpracování.

Zmíněná negativa jsou také zároveň důvody, proč by občané uvažovali o odchodu z města nebo již odešli.

Graf č. 33: Důvody proč odejít z Vrba p. P.
Zdroj: Vlastní zpracování.

Naopak byli respondenti dotázáni, co by je udrželo ve městě, nebo co by je přimělo k návratu do města. Nové pracovní příležitosti a lepší kulturní vyžití byly nejčastější odpovědí.

Graf č. 34: Důvody proč setrvat/vrátit se do Vrba p. P.
Zdroj: Vlastní zpracování.

Další otázka byla směřována na zamyšlení respondentů, co by ve městě do budoucna rádi změnili. Opakovaly se názory typu: více kulturních akcí, které by zviditelnily město, lepší propagace již existujících zařízení (bobová dráha, Ski areál), více rekreačních zařízení (např. rekonstrukce koupaliště, delší cyklostezky mezi okolními obcemi), opravy městských domovních fondů a historických budov (vytvoření např. muzeí), přívětivější úřady a větší kvalifikovanost úředníků a lékařů.

Poslední otázka zněla, jak využít v současné době chátrající areál bývalého Dřevokombinátu. Řada respondentů by areál využila pro výstavbu víceúčelové sportovní haly s krytým bazénem, kulturní haly s kinem či divadlem, vytvoření nového průmyslového areálu nebo by si představovala vystavět v areálu park s dětskými hřišti.

6.5. Rozhovor

Níže uvedené otázky byly směřovány k zástupcům nejvlivnějších skupin ve Vrbně pod Pradědem. Dotázanými byli: podnikatel a současný starosta pan Ing. Petr Gross, paní 1. místostarostkyně Květa Kubičková a pan podnikatel Ing. Jiří Klíč st.

Na otázky byly vytvořeny obecné odpovědi s ohledem na každého dotázaného.

1. Co byste udělal/a pro udržení mladých ekonomicky aktivních obyvatel města?

Ze strany města jde o zajištění služeb a občanské vybavenosti města (tj. kvalitní školství, dopravní obslužnost a dopravní infrastrukturu, kulturní, sportovní i společenské vyžití, kvalita bydlení, možnosti nabídky stavebních pozemků pro rodinné domy, ...). Dalším faktorem je rozvoj města a zapojení občanů do dění a rozhodování o záměrech a rozvoji města, tj. provozovat transparentní politiku.

2. Jaké si myslíte, že má město v současné době rezervy a kde tkví jeho potenciál do budoucna?

Jednou z cest je rozvoj cestovního ruchu a realizace plánovaných projektů (koupaliště/ kluziště, nové centrum města, lanovka, ...). Určitě zajímavé by také bylo propojení turistického a průmyslového rozvoje města. Provozování řemesel a zemědělství.

3. Co si myslíte, že by dokázalo přitáhnout investory/podnikatele do města?

Město by mělo mít v první řadě jasnou strategii svého rozvoje a samo vyhledávat nové investory na své projekty (např. výstavba Domov pro seniory, turistické ubytovny, využití brownfields, ...).

Dle názorů místních podnikatelů, investoři jsou, ale čekají, až u některých projektů (např. lanové dráhy), dojde k vyjádření ochránců přírody, kteří vzhledem k CHKO a hnízdištím chřástala komplikují stavební řízení.

Město by také mělo upřednostnit místní podnikatele v zakázkách, pokud pracují kvalitně a za přijatelné ceny.

Jedním z důležitých faktorů pro příchod nových firem je také místní kvalifikovaná pracovní síla, která je v současnosti nedostatečná, proto se také uvažuje o zřízení

podnikových učňovských škol (podobné školy jsou nám známé ze socialistické éry, kdy všechny podniky měly své učňovské obory, některé přímo ve Vrbně pod Pradědem, jiné v okolních obcích).

7. ZÁVĚR

Hlavní náplní této bakalářské práce bylo vysledovat urbanistický vývoj města Vrbna pod Pradědem. Najít globální i regionální souvislosti a to, jak geomorfologické, historické, politické tak i hospodářské, které vedly k jeho rozmachu a úpadku. Také zhodnotit současnou situaci města v těchto souvislostech a shrnout plány města do budoucnosti.

V první a druhé kapitole jsem popsala metody a postupy zpracování práce i objasnila důležité pojmy.

Následující kapitoly už vystihují konkrétní náplň práce. Třetí kapitola charakterizuje a vymezuje území města Vrbno pod Pradědem z hlediska začlenění do vyšších administrativních celků, dopravní infrastruktury, geomorfologického a geologického.

Čtvrtá kapitola byla věnována historickému vývoji města a okolí od prvních archeologických nálezů z doby bronzové. Důraz jsem kladla hlavně na vývoj prostorové struktury města. Celá kapitola byla rozdělena na čtyři základní období popisující rozvoj v preindustriální éře, industriální éře, éře socialismu a v post socialistickém období po roku 1989. Na závěr kapitoly jsem přidala mapu znázorňující prostorový vývoj a zástavbu města Vrbna pod Pradědem v jednotlivých obdobích.

Pátá kapitola zachycuje demografický a urbanistický vývoj města. Pro lepší pochopení a vymezení jsem zvolila formu podkapitol, věnovaných vývoji počtu obyvatel a domů od poloviny 19. století po současnost, s porovnáním s administrativně většími celky. Dále jsem charakterizovala věkovou strukturu současného obyvatelstva Vrbna pod Pradědem v porovnání s ČR, náboženskou orientaci místních obyvatel v porovnání s administrativně vyššími celky. Následující podkapitola byla věnována mobilitě obyvatel, její vývoj v čase od roku 1971 až do současnosti a průměrné vyjížděnce a dojížděnce obyvatel za prací a do škol. Další podkapitolu jsem zaměřila na ekonomickou aktivitu obyvatel města a jejich oborové zaměření. Následuje podkapitola vývoje nezaměstnanosti se srovnáním s vyššími administrativními celky a stručná charakteristika největších místních firem za dob socialismu a současnosti. Závěr kapitoly byl věnován urbanistickému a funkčnímu využití města v současnosti.

Závěrečná kapitola charakterizuje současný stav města. Vytvořila jsem vlastní SWOT analýzu, kterou město v současné době nedisponuje. Jsou představeny projekty, které se

ve městě chystají, nebo jsou v plánu. Pro představu současného využití prostor města je další podkapitola věnována funkčnímu využití zastavěných ploch. V předposlední podkapitole jsem zpracovala dotazníkové šetření zaměřené na skupinu ranně ekonomicky aktivních obyvatel, s cílem zjistit jejich postoje k současným problematikám města. Závěrem jsem zpracovala rozhovor s místními elitami, což dává zasvěcený pohled na současnou problematiku města.

Závěrem mohu konstatovat, že jsem dosáhla stanoveného cíle. Vylíčila jsem urbanistický vývoj města Vrbna pod Pradědem z historického hlediska a našla příčiny a důsledky jeho rozmachu a následně úpadku.

Na vývoji města, vzhledem k jeho příhraniční a geomorfologické poloze, se daleko výrazněji projevují ekonomické, hospodářské a politické vlivy v porovnání s vyššími územními celky. Vrbno pod Pradědem a širší oblast Vrbenska je začleněna do vyšších regionálních i přeshraničních celků, které jsou schopny v rámci České republiky a hlavně Evropské unie lépe dosáhnout na různé dotační fondy. Hlavní zodpovědnost za vývoj nesou představitelé města a to formou zodpovědného plánování, maximálního využívání dotačních fondů a hlavně pozitivní komunikací s ekonomickými subjekty v okolí, v rámci ČR a hlavně s místními obyvateli.

Z práce vyplynulo, že hlavní příčinou úpadku města a okolí je hlavně ekonomický vývoj, nedostatek pracovních příležitostí, odchod produktivního obyvatelstva a s tím související stárnutí města. Hlavním úkolem města je vytvořit atraktivní podmínky nejen pro mladé, ale i pro ostatní obyvatelstvo. Aktivně a systematicky směřovat a využít možnosti města a regionu na různé formy turistického ruchu. Využít veškeré možnosti dané legislativním rámcem České republiky, fondů Evropské Unie a propagovat pozitiva oblasti v rámci ekonomických možností.

8. SUMMARY

The main content of this thesis was to portray the urban development of the town Vrbno pod Pradědem from a historical perspective. Find the causes and consequences of the expansion, or decline, and assessment of the current situation of the town.

The initial chapter first set out the methods and procedures for post-processing work. Subsequently, the chapter devoted to the theory of important concepts has been processed.

The following chapters already describe the specific scope of the thesis. The third chapter characterized the territory of the town Vrbno pod Pradědem and integrated it within higher administrative units.

The fourth chapter was devoted to the historical development of the town since prehistoric times, focusing mainly on the development of urban spatial structure of the town. The entire chapter has been divided into four main periods describing the evolution of the pre-industrial era, industrial era, the era of socialism and the post-communist era. At the conclusion of the chapter, the map was added, showing the age of the beginnings of contemporary building development of the town.

The fifth chapter reflects the demographic and urban development of the town: the development of population and houses since the mid of 19th century to the present, the present age structure of the population, the religious orientation of the local inhabitants, the mobility of the population and its evolution over time since 1971 to the present, the economic activity of the town's residents and their specialization focus, the development of unemployment by comparison with higher administrative units and brief description of the biggest local companies at the socialist era and the present. Conclusion of the chapter was devoted to urban and functional usage of the town nowadays.

The last chapter characterized the current state of the town. Particular SWOT analysis was created, planned projects were presented and the analysis of the functional town area usage was created. There was also compiled a questionnaire aimed at a group of early economically active inhabitants. The interview with local elites was utilized in the conclusion of the thesis.

9. ZDROJE

9.1. Literatura:

Spolek Přátelé Vrbenska a jeho přátel. Vrbno pod Pradědem – Ohlédnutí za minulostí. Vrbno pod Pradědem: Tiskárna Zubalík, 2011. 163s.

PLÉVA, Jindřich. Věnováno městu Vrbnu pod Pradědem v jeho 20. Výročí osvobození. Vrbno pod Pradědem, 1965. 101s.

KUČA, Karel. Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 1. vyd. Praha: Libri, 2011, 891 s. ISBN 978-80-7277-410-4.

JOHNSTON, R.J., GREGORY, D., PRATT, G., WATTS, M., eds. (2000): The Dictionary of Human Geography, fourth edition, Blackwell Publishers, Oxford.

MUSIL, J. (1996): Urbanizace. In: Velký sociologický slovník. 2. svazek, P-Z, Karolinum, Praha, str. 1358-1359.

9.2. Internet:

ŠIMON, M. (2006): Teoretické přístupy ke studiu urbanizace. Universita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje. Praha. 43 s. [online]. [cit. 2014-11-29]. Dostupné z: <http://www.urbanizace.wz.cz>

ŠÝKORA, Luděk. Klasifikace změn v prostorové struktuře postkomunistických zemích. Universita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje. Prešov 2001, s. 12. [online]. [cit. 2014-11-29]. Dostupné z: <http://www.natur.cuni.cz/~sykora/>

HLÁVKA, Zdeněk. Historie-Vrbno: z Historie Vrbna pod Pradědem - Würbenthal a okolí. [online]. [cit. 2014-11-27]. Dostupné z: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

DUŠEK, Jan. Prezentace starých mapových děl z území Čech, Moravy a Slezska. Laboratoř geoinformatiky. [online]. 2014 [cit. 2015-01-27]. Dostupné z: <http://oldmaps.geolab.cz>

Mapy.cz. [online]. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <http://mapy.cz>

Indikátory udržitelného rozvoje na místní úrovni: Civitas per populi Hradec Králové. [online]. 2015. vyd. [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: <http://www.indikatory.eu>

PŘÍLOHY

Seznam tabulkových příloh

- Tabulka č. 1: Vývoj počtu obyvatel v letech 1869 – 2011.
- Tabulka č. 2: Vývoj počtu domů v letech 1869 – 2011.
- Tabulka č. 3: Bazický index - vývoj počtu obyvatel v letech 1869 – 2011.
- Tabulka č. 4: Bazický index - vývoj počtu domů v letech 1869 – 2011.
- Tabulka č. 5: Řetězový index - vývoj počtu obyvatel v letech 1869 – 2011.
- Tabulka č. 6: Řetězový index - vývoj počtu domů v letech 1869 – 2011.
- Tabulka č. 7: Land use obce v letech 2001 – 2013.
- Tabulka č. 8: Klíč urbanizovaného/neurbanizovaného území.
- Tabulka č. 9: Vývoj urbanizovaného území obce v letech 2001 – 2013.
- Tabulka č. 10: Vyjíždka z Vrbna pod Pradědem za rok 2011.
- Tabulka č. 11: Dojíždka do Vrbna pod Pradědem za rok 2011.
- Tabulka č. 12: Nejvýznamnější firmy socialistické éry ve Vrbně pod Pradědem.
- Tabulka č. 13: Nejvýznamnější firmy současnosti Vrbna pod Pradědem.
- Tabulka č. 14: Ekonomická aktivita obyvatelstva k roku 2001.
- Tabulka č. 15: Ekonomická aktivita obyvatelstva k roku 2011.
- Tabulka č. 16: Zaměstnaní dle odvětví k roku 2001 – absolutní hodnoty.
- Tabulka č. 17: Zaměstnaní dle odvětví k roku 2001 – poměrové hodnoty.
- Tabulka č. 18: Zaměstnaní dle odvětví k roku 2011 – absolutní hodnoty.
- Tabulka č. 19: Zaměstnaní dle odvětví k roku 2011 – poměrové hodnoty.
- Tabulka č. 20: Vzdělání v roce 2001 – poměrové hodnoty.
- Tabulka č. 21: Vzdělání v roce 2011 – poměrové hodnoty.
- Tabulka č. 22: Indexy města Vrbna pod Pradědem od roku 1991 až 2013.
- Tabulka č. 23: Indexy ČR od roku 1991 až 2013.
- Tabulka č. 24: Náboženská orientace k roku 2001 a 2011.
- Tabulka č. 25: Příslušnost věřících k církvím k roku 2001.
- Tabulka č. 26: Příslušnost věřících k církvím k roku 2011.
- Tabulka č. 27: Národnostní složení obyvatel k roku 2001.

Tabulka č. 28: Národnostní složení obyvatel k roku 2011.

Tabulka č. 29: Vývoj ukazatelů nezaměstnanosti v letech 2005-2014.

Tabulka č. 1: Vývoj počtu obyvatel v letech 1869 – 2011.

OBLAST	OBYV1869	OBYV1880	OBYV1890	OBYV1900	OBYV1910	OBYV1921	OBYV1930
Vrbno pod Pradědem	5 188	5 353	5 619	5 960	6 479	5 876	6 797
okres Bruntál	143 985	148 047	147 424	141 337	140 940	133 195	140 874
Moravskoslezský kraj	564 203	620 061	677 048	791 328	892 795	912 022	992 941
ČR	7 565 463	8 223 227	8 666 456	9 374 028	10 076 727	10 009 480	10 674 240
OBLAST	OBYV1950	OBYV1961	OBYV1970	OBYV1980	OBYV1991	OBYV2001	OBYV2011
Vrbno pod Pradědem	3 725	4 338	5 242	6 536	6 645	6 244	5 335
okres Bruntál	82 837	90 283	91 894	99 836	99 870	100 691	92 693
Moravskoslezský kraj	867 783	1 028 762	1 166 807	1 257 090	1 278 726	1 265 019	1 205 834
ČR	8 896 086	9 571 531	9 807 696	10 291 927	10 302 215	10 230 060	10 436 560

Zdroj: Český statistický úřad.

Tabulka č. 2: Vývoj počtu domů v letech 1869 – 2011.

OBLAST	DOMY1869	DOMY1880	DOMY1890	DOMY1900	DOMY1910	DOMY1921	DOMY1930
Vrbno pod Pradědem	524	555	593	629	635	668	769
okres Bruntál	17 915	18 730	19 100	19 460	21 271	21 573	23 632
Moravskoslezský kraj	71 942	79 186	81 153	87 688	98 154	104 095	125 293
ČR	994 843	1 072 852	1 118 872	1 188 856	1 279 835	1 339 835	1 592 999
OBLAST	DOMY1950	DOMY1961	DOMY1970	DOMY1980	DOMY1991	DOMY2001	DOMY2011
Vrbno pod Pradědem	836	581	628	704	757	832	863
okres Bruntál	21 097	15 148	14 667	14 590	16 095	18 796	19 798
Moravskoslezský kraj	139 021	143 185	150 966	156 172	172 425	180 888	195 670
ČR	1 752 191	1 615 958	1 627 663	1 634 304	1 868 541	1 969 018	2 158 119

Zdroj: Český statistický úřad.

Tabulka č. 3: Bazický index - vývoj počtu obyvatel v letech 1869 – 2011.

BAZICKÝ INDEX	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
Vrbno pod Pradědem	100	103	108	115	125	113	131
okres Bruntál	100	103	102	98	98	93	98
Moravskoslezský kraj	100	110	120	140	158	162	176
ČR	100	109	115	124	133	132	141
BAZICKÝ INDEX	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
Vrbno pod Pradědem	72	84	101	126	128	120	103
okres Bruntál	58	63	64	69	69	70	64
Moravskoslezský kraj	154	182	207	223	227	224	214
ČR	118	127	130	136	136	135	138

Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní výpočet.

Tabulka č. 4: Bazický index - vývoj počtu domů v letech 1869 – 2011.

BAZICKÝ INDEX	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
Vrbno pod Pradědem	100	106	113	120	121	127	147
okres Bruntál	100	105	107	109	119	120	132
Moravskoslezský kraj	100	110	113	122	136	145	174
ČR	100	108	112	120	129	135	160
BAZICKÝ INDEX	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
Vrbno pod Pradědem	160	111	120	134	144	159	165
okres Bruntál	118	85	82	81	90	105	111
Moravskoslezský kraj	193	199	210	217	240	251	272
ČR	176	162	164	164	188	198	217

Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní výpočet.

Tabulka č. 5: Řetězový index - vývoj počtu obyvatel v letech 1869 – 2011.

OBLAST	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
Vrbno pod Pradědem	100	103	105	106	109	91	116
okres Bruntál	100	103	100	96	100	95	106
Moravskoslezský kraj	100	110	109	117	113	102	109
ČR	100	109	105	108	107	99	107
OBLAST	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
Vrbno pod Pradědem	55	116	121	125	102	94	85
okres Bruntál	59	109	102	109	100	101	92
Moravskoslezský kraj	87	119	113	108	102	99	95
ČR	83	108	102	105	100	99	102

Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní výpočet.

Tabulka č. 6: Řetězový index - vývoj počtu domů lety 1869 – 2011.

OBLAST	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930
Vrbno pod Pradědem	100	106	107	106	101	105	115
okres Bruntál	100	105	102	102	109	101	110
Moravskoslezský kraj	100	110	102	108	112	106	120
ČR	100	108	104	106	108	105	119
OBLAST	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
Vrbno pod Pradědem	109	69	108	112	108	110	104
okres Bruntál	89	72	97	99	110	117	105
Moravskoslezský kraj	111	103	105	103	110	105	108
ČR	110	92	101	100	114	105	110

Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní výpočet.

Tabulka č. 7: Land use obce v letech 2001 – 2013.

plocha/roky	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
vodní plochy	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
zemědělská půda	10%	10%	10%	10%	10%	10%	10%
lesní půda	84%	84%	84%	84%	84%	84%	84%
zastavěná půda	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
ostatní plochy	4%	4%	4%	4%	4%	4%	4%
plocha/roky	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
vodní plochy	1%	1%	1%	1%	1%	1%	
zemědělská půda	10%	10%	10%	10%	10%	10%	
lesní půda	84%	84%	84%	84%	84%	84%	
zastavěná půda	1%	1%	1%	1%	1%	1%	
ostatní plochy	4%	4%	4%	4%	4%	4%	

Zdroj: Indikátory udržitelného rozvoje na místní úrovni.

Tabulka č. 8: Klíč urbanizovaného/neurbanizovaného území.

Orná půda	Neurbanizovaná
Chmelnice	Neurbanizovaná
Vinice	Neurbanizovaná
Zahrady	Urbanizovaná
Ovocné sady	Neurbanizovaná
Trvalé travní porosty	Neurbanizovaná
Zemědělská půda	Neurbanizovaná
Lesní půda	Neurbanizovaná
Vodní plocha	Neurbanizovaná
Zastavěné plochy	Urbanizovaná
Ostatní plochy	Urbanizovaná
Plantáž dřevin	Neurbanizovaná
Dráha	Urbanizovaná
Dálnice	Urbanizovaná
Silnice	Urbanizovaná
Ostatní komunikace	Urbanizovaná
Ostatní dopravní ploha	Urbanizovaná
Zeleň	Neurbanizovaná
Sportoviště a rekreační plocha	Urbanizovaná
Hřbitov, urnový háj	Urbanizovaná
Kulturní a osvětová plocha	Urbanizovaná
Manipulační plocha	Urbanizovaná
Dobývací prostor	Urbanizovaná
Skládka	Urbanizovaná
Jiná plocha	Urbanizovaná
Neplodná půda	Neurbanizovaná
Neurčeno	Urbanizovaná

Zdroj: Indikátory udržitelného rozvoje na místní úrovni.

Tabulka č. 9: Vývoj urbanizovaného území obce v letech 2001 – 2013.

plocha/rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Urbanizovaná plocha [ha]	400,75	401,72	403,96	403,95	404,41	405,42	406,17
Neurbanizovaná plocha [ha]	6490,37	6489,40	6487,16	6487,17	6486,71	6485,70	6484,95
Celková výměra [ha]	6891,12	6891,12	6891,12	6891,12	6891,12	6891,12	6891,12
urbanizovaná plocha [%]	5,82	5,83	5,86	5,86	5,87	5,88	5,89
neurbanizovaná plocha [%]	94,18	94,17	94,14	94,14	94,13	94,12	94,11
plocha/rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Urbanizovaná plocha [ha]	408,58	408,88	409,12	410,05	411,51	411,64	
Neurbanizovaná plocha [ha]	6482,54	6482,24	6482,00	6481,07	6479,74	6479,61	
Celková výměra [ha]	6891,12	6891,12	6891,12	6891,12	6891,25	6891,25	
urbanizovaná plocha [%]	5,93	5,93	5,94	5,95	5,97	5,97	
neurbanizovaná plocha [%]	94,07	94,07	94,06	94,05	94,03	94,03	

Zdroj: Indikátory udržitelného rozvoje na místní úrovni.

Tabulka č. 10: Vyjíždka z Vrbna pod Pradědem za rok 2011.

Obec dojíždky:	do zaměstnaní		do škol	
	počet osob	%	počet osob	%
Bruntál	89	74	32	26
Karlova Studánka	37	90	4	10
Praha	23	61	15	39
Brno	17	49	18	51
Krnov	12	35	22	65
Karlovice	23	72	9	28
Olomouc	7	25	21	75
Ostrava	7	30	16	70
Opava	2	14	12	86
Ludvíkov	10	100	0	0

Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní výpočet.

Tabulka č. 11: Dojíždka do Vrbna pod Pradědem za rok 2011.

Obec dojíždky:	do zaměstnaní		do škol	
	počet osob	%	počet osob	%
Karlovice	41	79	11	21
Bruntál	31	97	1	3
Ludvíkov	18	75	6	25
Široká Niva	10	100	-	0

Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní výpočet.

Tabulka č. 12: Nejvýznamnější firmy socialistické éry ve Vrbně pod Pradědem.

	název podniku	původní podnik	ulice	průmysl	zaměření	vznik původní firmy	zánik
1	Dřevokombinát	mlýn a parní pila J. Nietsch	Jesenicka 156	dřevozpracující	tvarové, lisované, povrchově upravované výrobky z třískové hmoty př. dřevotřískové desky	1954	2007
2	Lisovny nových hmot (LNH)	Adolf Grohmann&Sohn	Jesenicka 146	plastikářský	plastové výrobky (kompostery, kompostovací síla)	1955	-
3	ZSKN(Závody S. K. Neumanna)	Weiss & Rössler	Dělnická 157	textilní	lněné a bavlněné nitě a pletené zboží	1797	-
4	Sklárna Vrbno pod Pradědem	Sklárna Adolf Richter	Sklarenská 194	sklarenský	běžné užitkové sklo, sklo zdobené brusem a malbou (vázy, mísy, dozy, svícny apod.)	1862	2009, 2011
5	Moravolen	Wurbethaler Flachsspinnerei E. Grohmann	Jesenická 196	textilní	výroby lněné příže	1859	2006

Zdroj: Spolek Přátelé Vrbenska a jeho přátel. Vlastní zpracování.

Tabulka č. 13: Nejvýznamnější firmy současnosti Vrbna pod Pradědem.

	název podniku	původní podnik	ulice	průmysl	zaměření	vznik	počet zaměstnanců 2015
1	Husqvarna Manufakturing CZ s.r.o.	LPH (Lisovna plastových hmot) → Gardena → Advanced Plastics s.r.o.	Jesenicka 146	strojírenský, plastikařský	výlisky z termoplastických hmot vstřikováním, výroba lisovacích nástrojů	1990	650
2	Pradědský lesní závod a.s.	-	Nádražní 599	dřevozpracující	lesnická výroba, pilařská a hostinská výroba	1992	50-99
3	Paňák Plasty, s.r.o.	-	Mnichov 233	plastikařský	výroba lisovacích nástrojů a zpracování lastů	1990	50-99
4	Odetka a.s.	Weiss & Rössler → ZSKN(Závody Stanislava Kostky Neumanna)	Dělnická 157	textilní	lněné a bavlněné nitě a pletené zboží	1797	25-49
5	T.W.I. Spol. s.r.o.	-	Mnichov 146	elektro, plastikařský	solární kolektory, solární systémy, plastové okna dveře, strojírenská zakázková služba	1992	25-49
6	KAMENSKÝ - stavby a konstrukce s.r.o.	-	Mnichov 236	kovovýroba	zamečnická výroba, výroba a montáž vzduchotechniky	1990	20-24
7	Jaroslav Krahulec	-	Zelezná 103	doprava	provozování silniční automobilové dopravy	1997	10-19
8	Naděžda Klíčová	-	Mnichov 311	stavební	zemní a vykopové práce, terénní úpravy, zakládání staveb a demoliční i bourací práce	2000	10-19
9	Zemní práce Morava - René Darmovzal	-	Mnichov 360	stavební	zemní práce v oblasti stavebnictví a dopravy, výroba betonu a betonové směsi	1992	10-19
10	IPG Gross, s.r.o.	-	Dělnická 158	plastikařský	dodavatel plastových výrobků, výroba vstříkovacích forem a dílů	2001	10-19

Zdroj: Spolek Přátel Vrbenska a jeho přátel. HBI on-line databáze firem.

Tabulka č. 14: Ekonomická aktivita obyvatelstva k roku 2001.

OBLAST / 2001	ekonomicky aktivní			ekonomicky neaktivní	nezjištěno
	celkem	v tom zaměstnaní	v tom nezaměstnaní		
Česká republika	0,51	0,47	0,05	0,48	0,01
Moravskoslezský kraj	0,50	0,42	0,08	0,49	0,01
Okres Bruntál	0,51	0,43	0,08	0,49	0,01
Vrbno pod pradědem	0,52	0,44	0,08	0,48	0,00

Zdroj: Český statistický úřad.

Tabulka č. 15: Ekonomická aktivita obyvatelstva k roku 2011.

OBLAST / 2011	ekonomicky aktivní			ekonomicky neaktivní	nezjištěno
	celkem	v tom zaměstnaní	v tom nezaměstnaní		
Česká republika	0,49	0,44	0,05	0,46	0,05
Moravskoslezský kraj	0,48	0,42	0,06	0,48	0,05
Okres Bruntál	0,48	0,40	0,08	0,47	0,05
Vrbno pod pradědem	0,45	0,37	0,08	0,49	0,06

Zdroj: Český statistický úřad.

Tabulka č. 16: Zaměstnaní dle odvětví k roku 2001 – absolutní hodnoty.

OBLAST / 2001	celkem	zemědělství, lesnictví, rybolov	průmysl	stavebnictví	obchod, opravy motor. vozidel
Česká republika	5253400	230475	1525837	454835	555913
Moravskoslezský kraj	630679	17671	205959	47292	69593
okres Bruntál	53298	3514	17539	4858	4595
Vrbno pod pradědem	3263	151	1510	228	270
OBLAST / 2001	veřejná správa, obrana, soc. zabez.	školství, zdravot., veter. a soc. činn.	doprava, pošty a telekomunikace	peněžnictví a pojišťovnictví	nezjištěno
Česká republika	322008	570450	350916	-	2486340
Moravskoslezský kraj	35065	70967	39475	-	290164
okres Bruntál	3372	6420	3008	-	22792
Vrbno pod pradědem	141	297	110	-	1104

Zdroj: Český statistický úřad.

Tabulka č. 17: Zaměstnaní dle odvětví k roku 2001 – poměrové hodnoty.

OBLAST / 2001	zemědělství, lesnictví, rybolov	průmysl	stavebnictví	obchod, opravy motor. vozidel	veřejná správa, obrana, soc. zabez.
Česká republika	4%	29%	9%	11%	6%
Moravskoslezský kraj	3%	33%	7%	11%	6%
okres Brno	7%	33%	9%	9%	6%
Vrbové pod přádkem	5%	46%	7%	8%	4%
OBLAST / 2001	školství, zdravot., veter. a soc. činn.	doprava, pošty a telekomunikace	peněžnictví a pojišťovnictví	nezjištěno	
Česká republika	11%	7%	-	24%	
Moravskoslezský kraj	11%	6%	-	23%	
okres Brno	12%	6%	-	19%	
Vrbové pod přádkem	9%	3%	-	17%	

Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní výpočet.

Tabulka č. 18: Zaměstnaní dle odvětví k roku 2011 – absolutní hodnoty.

OBLAST / 2011	celkem	zemědělství, lesnictví, rybolov	průmysl	stavebnictví	obchod, opravy motor. vozidel
Česká republika	4 580 714	124 284	1 161 216	313 662	466 324
Moravskoslezský kraj	504 301	8 517	151 923	31 527	50 221
okres Brno	36 119	1 578	10 188	2 947	2 932
Vrbové pod přádkem	1 972	65	649	137	173
OBLAST / 2011	veřejná správa, obrana, soc. zabez.	školství, zdravot., veter. a soc. činn.	doprava, pošty a telekomunikace	peněžnictví a pojišťovnictví	nezjištěno
Česká republika	413 933	930 241	393 764	112 816	664 474
Moravskoslezský kraj	41 808	101 509	38 972	9 766	70 058
okres Brno	3 389	6 746	2 208	512	5 619
Vrbové pod přádkem	180	312	97	22	337

Zdroj: Český statistický úřad.

Tabulka č. 19: Zaměstnaní dle odvětví k roku 2011 – poměrové hodnoty.

OBLAST / 2011	zemědělství, lesnictví, rybolov	průmysl	stavebnictví	obchod, opravy motor. vozidel	veřejná správa, obrana, soc. zabez.
Česká republika	2%	22%	6%	9%	8%
Moravskoslezský kraj	1%	24%	5%	8%	7%
okres Brno	3%	19%	6%	6%	6%
Vrbové pod přádkem	2%	20%	4%	5%	6%
OBLAST / 2011	školství, zdravot., veter. a soc. činn.	doprava, pošty a telekomunikace	peněžnictví a pojišťovnictví	nezjištěno	
Česká republika	18%	7%	-	13%	
Moravskoslezský kraj	16%	6%	-	11%	
okres Brno	13%	4%	-	11%	
Vrbové pod přádkem	10%	3%	-	10%	

Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní výpočet.

Tabulka č. 20: Vzdělání v roce 2001 – poměrové hodnoty.

OBLAST / 2001	bez vzdělání	základní vč. neukončeného	vyučné a stř. odborné bez mat.	úplné střední s maturitou	vyšší odborné a nástavbové	vysokoškolské	nezjištěno
Česká republika	0%	23%	38%	25%	3%	9%	1%
Moravskoslezský kraj	1%	25%	39%	23%	3%	8%	1%
okres Brno	1%	28%	40%	22%	3%	5%	1%
Vrbové pod přádkem	1%	30%	40%	22%	2%	5%	1%

Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní výpočet.

Tabulka č. 21: Vzdělání v roce 2011 – poměrové hodnoty.

OBLAST / 2011	bez vzdělání	základní vč. neukončeného	vyučné a stř. odborné bez mat.	úplné střední s maturitou	vyšší odborné a nástavbové	vysokoškolské	nezjištěno
Česká republika	0%	18%	33%	27%	4%	12%	5%
Moravskoslezský kraj	1%	20%	35%	26%	4%	11%	4%
okres Bruntál	1%	22%	38%	24%	3%	8%	4%
Vrbno pod pradědem	1%	24%	38%	23%	3%	6%	5%

Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní výpočet.

Tabulka č. 22: Indexy města Vrbno pod Pradědem od roku 1991 až 2013.

V.p.P.	Index stáří	Index závislosti I.	Index závislosti II.	Index ekonomického zatížení
1991	35,72	33,68	12,03	45,71
1992	36,76	32,21	11,84	44,06
1993	39,30	30,77	12,09	42,86
1994	42,71	28,88	12,33	41,21
1995	44,65	27,72	12,38	40,10
1996	46,75	27,47	12,84	40,31
1997	49,30	26,41	13,02	39,43
1998	53,89	25,49	13,74	39,23
1999	57,80	24,71	14,28	38,99
2000	60,75	23,30	14,16	37,46
2001	67,37	22,21	14,96	37,17
2002	69,44	21,81	15,15	36,96
2003	74,89	20,37	15,26	35,63
2004	80,58	20,16	16,24	36,40
2005	90,01	19,32	17,39	36,71
2006	95,29	18,71	17,83	36,54
2007	100,90	18,32	18,48	36,80
2008	106,51	18,31	19,50	37,81
2009	109,31	18,75	20,50	39,25
2010	112,16	19,01	21,32	40,33
2011	122,07	19,28	23,54	42,82
2012	136,03	19,22	26,15	45,37
2013	140,94	20,10	28,32	48,42

Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní výpočet.

Tabulka č. 23: Indexy ČR od roku 1991 až 2013.

ČR	Index stáří	Index závislosti I.	Index závislosti II.	Index ekonomického zatížení
1991	60,98	31,35	19,12	50,47
1992	63,23	30,31	19,16	49,47
1993	65,64	29,28	19,22	48,50
1994	68,26	28,25	19,28	47,53
1995	71,09	27,27	19,39	46,66
1996	73,98	26,43	19,55	45,98
1997	76,79	25,65	19,70	45,35
1998	79,41	24,92	19,79	44,71
1999	81,91	24,22	19,84	44,06
2000	84,36	23,52	19,84	43,37
2001	86,02	22,92	19,72	42,63
2002	88,20	22,35	19,72	42,07
2003	90,36	21,79	19,69	41,48
2004	92,76	21,26	19,72	40,99
2005	95,46	20,81	19,87	40,68
2006	98,57	20,39	20,10	40,49
2007	101,30	20,09	20,35	40,43
2008	103,78	19,96	20,71	40,67
2009	106,07	20,04	21,26	41,30
2010	107,35	20,37	21,87	42,23
2011	108,97	21,00	22,88	43,88
2012	111,84	21,47	24,01	45,47
2013	114,51	21,95	25,14	47,09

Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní výpočet.

Tabulka č. 24: Náboženská orientace k roku 2001 a 2011.

OBLAST / rok	2001			2011		
	věřící	bez vyznání	neuveďeno	věřící	bez vyznání	neuveďeno
Česká republika	32%	59%	9%	21%	35%	45%
Moravskoslezský kraj	40%	52%	8%	26%	30%	44%
Okres Bruntál	27%	65%	8%	17%	36%	47%
Vrbno pod pradědem	27%	64%	9%	16%	35%	50%

Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní výpočet.

Tabulka č. 25: Příslušnost věřících k církvím k roku 2001.

OBLAST / 2001	Církev československá husitská	Církev římskokatolická	Českobratrská církev evangelická	Náboženská společnost Svědkové Jehovovi	Pravoslavná církev v českých zemích	ostatní
Česká republika	3%	83%	4%	1%	1%	9%
Moravskoslezský kraj	2%	81%	2%	1%	0%	14%
Okres Bruntál	2%	85%	2%	1%	1%	9%
Vrbno pod pradědem	1%	87%	1%	1%	1%	9%

Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní výpočet.

Tabulka č. 26: Příslušnost věřících k církvím k roku 2011.

OBLAST	Církev adventistů sedmého dne	Církev bratrská	Církev československá husitská	Církev římskokatolická	Českobratrská církev evangelická	Náboženská společnost Svědkové Jehovovi	Pravoslavná církev v českých zemích	Slezská církev evangelická augsburského vyznání	Starokatolická církev v ČR
Česká republika	1%	1%	3%	74%	4%	1%	1%	1%	0%
Moravskoslezský kraj	1%	1%	2%	72%	2%	1%	0%	4%	0%
SO ORP Bruntál	3%	0%	2%	71%	2%	1%	1%	1%	0%
Vrbno pod pradědem	5%	-	1%	71%	1%	0%	-	-	-

Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní výpočet.

Tabulka č. 27: Národnostní složení obyvatel k roku 2001.

OBLAST / 2001	česká	moravská	slezská	slovenská	romská	polská	německá	ukrajinská	vietnamská	nezjištěno
Česká republika	90%	4%	0%	2%	0%	1%	0%	0%	0%	2%
Moravskoslezský kraj	87%	2%	1%	3%	0%	3%	0%	0%	0%	3%
okres Bruntál	87%	4%	0%	4%	0%	0%	1%	0%	0%	3%
Vrbno pod pradědem	87%	3%	0%	4%	0%	0%	2%	0%	0%	3%

Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní výpočet.

Tabulka č. 28: Národnostní složení obyvatel k roku 2011.

OBLAST / 2011	česká	moravská	slezská	slovenská	romská	polská	německá	ukrajinská	vietnamská	nezjištěno
Česká republika	64%	5%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	28%
Moravskoslezský kraj	64%	4%	1%	2%	0%	0%	0%	0%	0%	27%
okres Bruntál	62%	4%	1%	2%	0%	0%	0%	0%	0%	31%
Vrbno pod pradědem	61%	3%	0%	2%	0%	0%	1%	0%	0%	32%

Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní výpočet.

Tabulka č. 29: Vývoj ukazatelů nezaměstnanosti v letech 2005 – 2014.

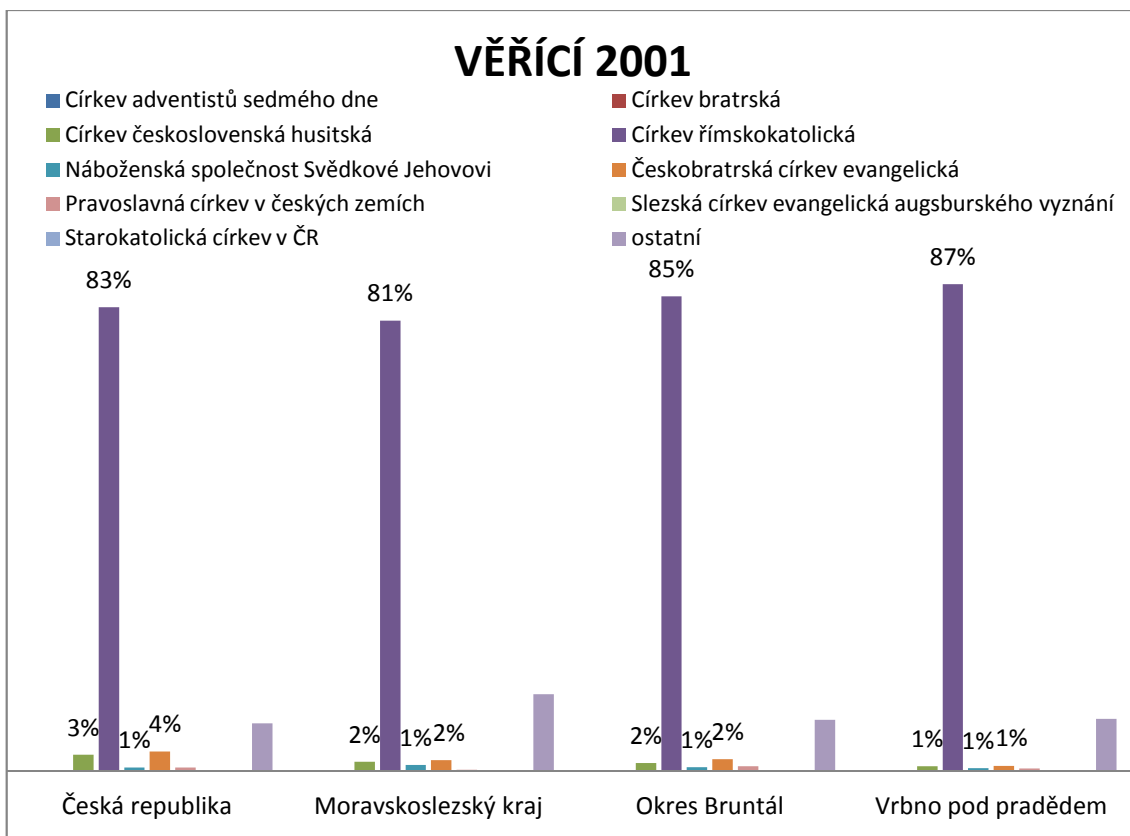
OBLAST	ukazatel / rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2014
Vrbno pod Pradědem	Dosažitelní uchazeči celkem	572	559	526	415	492	537	594	484
	EAO	3 263	3 263	3 263	3 263	3 263	3 263	3 263	3 707
	Míra nezaměstnanosti	17,5%	17,1%	16,1%	12,7%	15,1%	16,5%	18,2%	13,1%
	Volná místa	6	8	19	31	12	13	9	9
okres Bruntál	Dosažitelní uchazeči celkem	8 977	8 218	6 998	5 631	6 304	8 510	9 096	8 739
	Pracovní síla celkem	50 383	51 051	50 938	50 849	50 840	50 753	49 281	64 532
	Míra nezaměstnanosti	17,8%	16,1%	13,7%	11,1%	12,4%	16,8%	18,5%	13,5%
	Volná místa	217	219	390	526	253	200	232	264
Moravskoslezský kraj	Dosažitelní uchazeči celkem	100 997	93 220	82 132	61 511	61 887	82 725	79 952	80 901
	Pracovní síla celkem	634 001	642 506	637 343	639 045	640 606	646 826	638 432	825 555
	Míra nezaměstnanosti	15,9%	14,5%	12,9%	9,6%	9,7%	12,8%	12,5%	9,8%
	Volná místa	2 731	3 691	8 227	11 913	4 880	2 697	3 200	5 399
ČR	Dosažitelní uchazeči celkem	481 071	421 291	331 694	335 025	527 728	546 483	491 958	525 978
	Pracovní síla celkem	5 419 285	5 495 811	5 544 625	5 621 070	5 708 580	5 712 497	5 709 218	7 048 869
	Míra nezaměstnanosti	8,9%	7,7%	6,0%	6,0%	9,2%	9,6%	8,6%	7,5%
	Volná místa	51 007	91 983	138 560	89 711	30 662	30 853	35 806	58 433

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí.

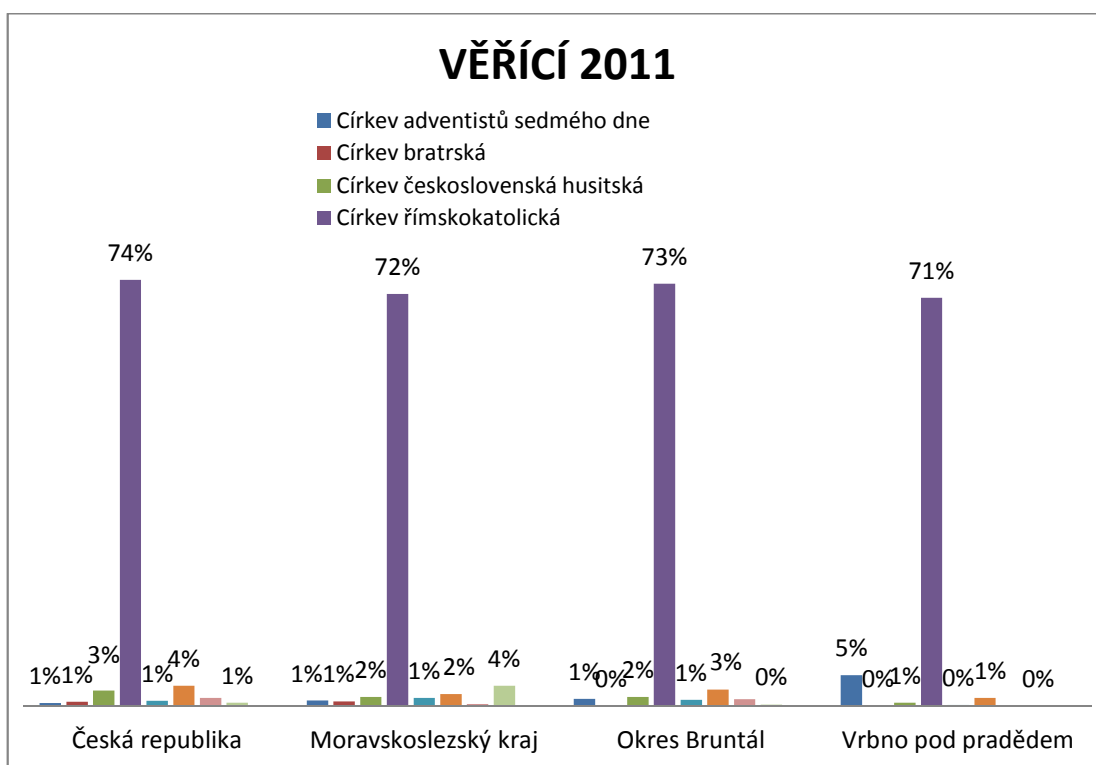
Seznam grafových příloh

Graf č. 1: Věřící za rok 2001.

Graf č. 2: Věřící za rok 2011.

Graf č. 1: Věřící za rok 2001
Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování.

Graf č. 2: Věřící za rok 2011
Zdroj: Český statistický úřad. Vlastní zpracování.

Seznam mapových příloh

Mapa č. 1: Müllerova mapa z roku 1716.

Mapa č. 2: I. Vojenské (josefské) mapování z konec 18. stol.

Mapa č. 3: II. Vojenské (Františkovo) mapování z období mezi léty 1836-1852.

Mapa č. 4: III. Vojenské mapování (Františkovo-josefské) z období mezi léty 1876-1878.

Mapa č. 5: Stabilní katastr z roku 1836.

Mapa č. 6: Mapa města z roku 1952.

Mapa č. 7: Státní mapa odvozená z roku 1986.

Mapa č. 1: Müllerova mapa z roku 1716

Zdroj: <http://oldmaps.geolab.cz>

Mapa č. 2: I. vojenské (josefské) mapování z konce 18. stol.

Zdroj: www.oldmaps.geolab.cz

Mapa č. 3: II. vojenské (Františkovo) mapování z období mezi léty 1836-1852

Zdroj: www.oldmaps.geolab.cz

Mapa č. 4: III. vojenské mapování (Františkovo-josefské) z období mezi léty 1876-1878

Zdroj: www.oldmaps.geolab.cz

Mapa č. 7: Státní mapa odvozená z roku 1986

Zdroj: Kuča, 2011

Seznam obrázkových příloh

Obr. 1: Severní část náměstí sv. Michala obsazená pruským vojskem z roku 1866.

Obr. 2: Severní část náměstí sv. Michala dnes.

Obr. 3: Empirový kostel a jihovýchodní část náměstí sv. Michala z 2. sv. války.

Obr. 4: Empirický kostel a jihovýchodní část náměstí sv. Michala dnes.

Obr. 5: Východní část náměstí sv. Michala v roce 1920.

Obr. 6: Východní část náměstí sv. Michala dnes.

Obr. 7: Jižní část náměstí sv. Michala s bývalým špitálem z roku 1900.

Obr. 8: Pohled na jižní část náměstí sv. Michala s dnešním gymnáziem (žlutá budova v popředí) a dětským domovem (v pozadí budova s věžičkou), rok 2015.

Obr. 9: Kašna od Maxe Ludwiga ve východní části náměstí sv. Michala, fotografie z roku 1920.

Obr. 10: Fotografie kašny dnes.

Obr. 11: Jedna z nejstarších a nejzachovalejších ulic ve Vrbně p. P., ulice Střelniční v roce 1940.

Obr. 12: Ulice Střelniční dnes.

Obr. 13: Předválečná ulice Husova.

Obr. 14: Ulice Husova s vystavěnými socialistickými panelovými domy, fotografie z roku 2015.

Obr. 15: Karlsbrunner StraÙe, dnes ulice Jesenicka pohled na Hotel Praděd v roce 1940.

Obr. 16: Hotel Praděd na ulici Jesenické dnes.

Obr. 17: Pohled z ulice Jesenické na ulici Mysliveckou, poválečná fotografie.

Obr. 18: Dnešní pohled z ulice Jesenické na ulici Mysliveckou, pohled na budovu Mateřské školy Ve Svahu.

Obr. 19: Kolonáda na ulici Jesenická v roce 1960.

- Obr. 20: Pohled na kolanadu na Jesenické ulici dnes, která odděluje areál Dřevokombinátu od hlavní vrbenské komunikace.
- Obr. 21: Pohled na hlavní křižovatku města Vrbna pod Pradědem (pohled z ulice Jesenické na ulici Nádražní, vlevo ulice Zlatohorská, vpravo ulice Bezručova), fotografie z roku 1995.
- Obr. 22: Pohled na křižovatku, kruhový objezd dnes.
- Obr. 23: Pohled z ulice Nádražní na hlavní křižovatku a nové centrum města (hotel, kino) z roku 1950.
- Obr. 24: Pohled z ulice Nádražní na nové centrum dnes.
- Obr. 25: Pohled na nově postavenou socialistickou budovu představující obchodní centrum „GLOBÁL“ města Vrbna p. P. z 80. let.
- Obr. 26: Budova, která dnes stále tvoří nové, hlavní centrum města, nyní je zde hypermarket Albert.
- Obr. 27: Hotle Hackenberg v roce 1903 (později hotel Morava).
- Obr. 28: Pohled na Hotel Morava v zimě roku 1957.
- Obr. 29: Pohled na bývalý hotel Morava dnes (současnosti jsou tyto prostory k prodeji).
- Obr. 30: Ulice Bezručova v roce 1920.
- Obr. 31: Ulice Bezručova dnes.
- Obr. 32: Železniční stanice z roku 1900.
- Obr. 33: Železniční stanice dnes.
- Obr. 34: Chlapecká škola v roce 1910.
- Obr. 35: Budova dnešní základní školy.
- Obr. 36: Pohled na část obce Vrbna, Mnichov (v popředí Mnichovský kostel) z Ostrého vrchu, fotografie z roku 1930.
- Obr. 37: Pohled z Ostrého vrchu na Mnichov dnes.
- Obr. 38: Dobové pohlednice z doby socialistické.

- Obr. 39: Pohled na koupaliště v 80. letech.
- Obr. 40: Pohled na koupaliště při Vrbenských slavnostech z roku 2013.
- Obr. 41: Grohmannova vila vedle tehdejší firmy Groko z roku 1924.
- Obr. 42: Grohmannova vila vedle firmy Groko (dnes Odetka), fotografie z roku 2015.
- Obr. 43: Dnešní pohled na Grohmannuv zámeček využívaný jako restaurace a penzión.
- Obr. 44: Pohled na dnes vypadající Grohmannovu vilu stojící u bývalého Moravolenu.
- Obr. 45: Pohled na textilní firmu Grohmann Moravolen z roku 1980.
- Obr. 46: Dnešní pohled na bývalý Moravolen (Vrsan), v budoucnu zde bude hlavní stanici čtyř sedačkové lanovky.
- Obr. 47: Vizualizace továrny GROKO (dnes Odetka) v největším rozkvětu.
- Obr. 48: Pohled do vnitřních západních prostor Dřevokombinátu z roku 1960.
- Obr. 49: Dřevokombinát při povodních v roce 1997.
- Obr. 50: Pohled na dnešní východní část Dřevokombinátu.
- Obr. 51: Dnešní Husqvarna Manufakturing CZ s.r.o. v roce 1906.
- Obr. 52: Letecký pohled na areál Husqvarny Manufakturing CZ s.r.o. z roku 2013.
- Obr. 53: Litografie Vrbna pod Pradědem z roku 1898.
- Obr. 54: Pohled na Vrbno pod Pradědem v popředí napravo areál skláren, v pozadí vlevo Vysoká Hora a vpravo pak Zámecká Hora z roku 1921.
- Obr. 55: Pohled na Vrbno pod Pradědem z Vysoké hory, v pozadí část obce Mnichov fotografie z roku 1948.
- Obr. 56: Pohled na Vrbno pod Pradědem ze „Stavaře“ v popředí areál skláren z roku 1962.
- Obr. 57: Vrbno pod Pradědem pohled ze Zámecké Hory z roku 2014.

Obr. 1: Severní část náměstí sv. Michala obsazená pruským vojskem z roku 1866.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

Obr. 2: Severní část náměstí sv. Michala dnes.

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 3: Empirový kostel a jihovýchodní část náměstí sv. Michala z 2. sv. války.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

Obr. 4: Empirický kostel a jihovýchodní část náměstí sv. Michala dnes.

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 5: Východní část náměstí sv. Michala v roce 1920.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

Obr. 6: Východní část náměstí sv. Michala dnes.

Zdroj: vlastní zpracování

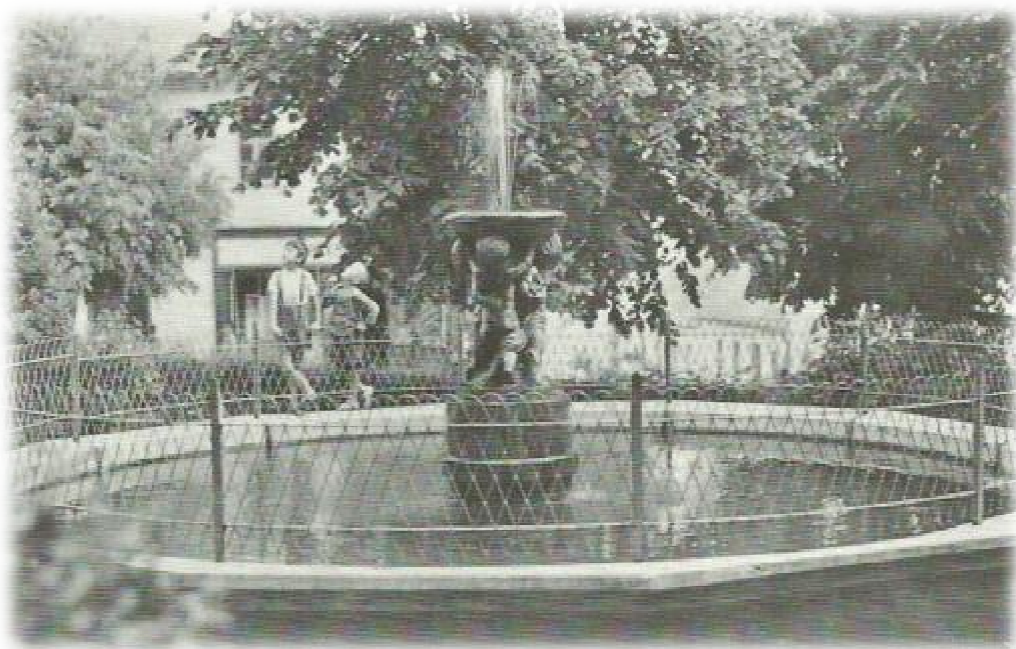
Obr. 7: Jižní část náměstí sv. Michala s bývalým špitálem z roku 1900.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

Obr. 8: Pohled na jižní část náměstí sv. Michala s dnešním gymnáziem (žlutá budova v popředí) a dětským domovem (v pozadí budova s věžičkou), rok 2015.

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 9: Kašna od Maxe Ludwiga ve východní části náměstí sv. Michala, fotografie z roku 1920.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

Obr. 10: Fotografie kašny dnes.

Zdroj: vlastní zpracování

Obr 11: Jedna z nejstarších a nejzachovalejších ulic ve Vrbně p. P., ulice Střelniční v roce 1940.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

Obr. 12: Ulice Střelniční dnes.

Zdroj: vlastní zpracování.

Obr. 13: Předválečná ulice Husova.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

Obr. 14: Ulice Husova s vystavěnými socialistickými panelovými domy, fotografie z roku 2015.

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 15: Karlsbrunner Straße, dnes ulice Jesenicka pohled na Hotel Praděd v roce 1940.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

Obr. 16: Hotel Praděd na ulici Jesenické dnes.

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 17: Pohled z ulice Jesenické na ulici Mysliveckou, poválečná fotografie.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

Obr. 18: Dnešní pohled z ulice Jesenické na ulici Mysliveckou, pohled na budovu Mateřské školy Ve Svahu.

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 19: Kolonáda na ulici Jesenícká v roce 1960.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

Obr. 20: Pohled na kolonádu na Jesenícké ulici dnes, která odděluje areál Dřevokombinátu od hlavní vrbenské komunikace.

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 21: Pohled na hlavní křižovatku města Vrba pod Pradědem (pohled z ulice Jesenické na ulici Nádražní, vlevo ulice Zlatohorská, vpravo ulice Bezručova), fotografie z roku 1995.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

Obr. 22: Pohled na křižovatku, kruhový objezd dnes.

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 23: Pohled z ulice Nádražní na hlavní křižovatku a nové centrum města (hotel, kino) z roku 1950.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

Obr. 24: Pohled z ulice Nádražní na nové centrum dnes.

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 25: Pohled na nově postavenou socialistickou budovu představující obchodní centrum „GLOBÁL“ města Vrba p. P. z 80. let.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

Obr. 26: Budova, která dnes stále tvoří nové, hlavní centrum města, nyní je zde hypermarket Albert.

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 27: Hotle Hackenberg v roce 1903 (později hotel Morava).

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

Obr. 28: Pohled na Hotel Morava v zimě roku 1957.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

Obr. 29: Pohled na bývalý hotel Morava dnes (současnosti jsou tyto prostory k prodeji).

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 30: Ulice Bezručova v roce 1920.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

Obr. 31: Ulice Bezručova dnes.

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 32: Železniční stanice z roku 1900.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

Obr. 33: Železniční stanice dnes.

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 34: Chlapecká škola v roce 1910.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

Obr. 35: Budova dnešní základní školy.

Zdroj: vlastní zpracování

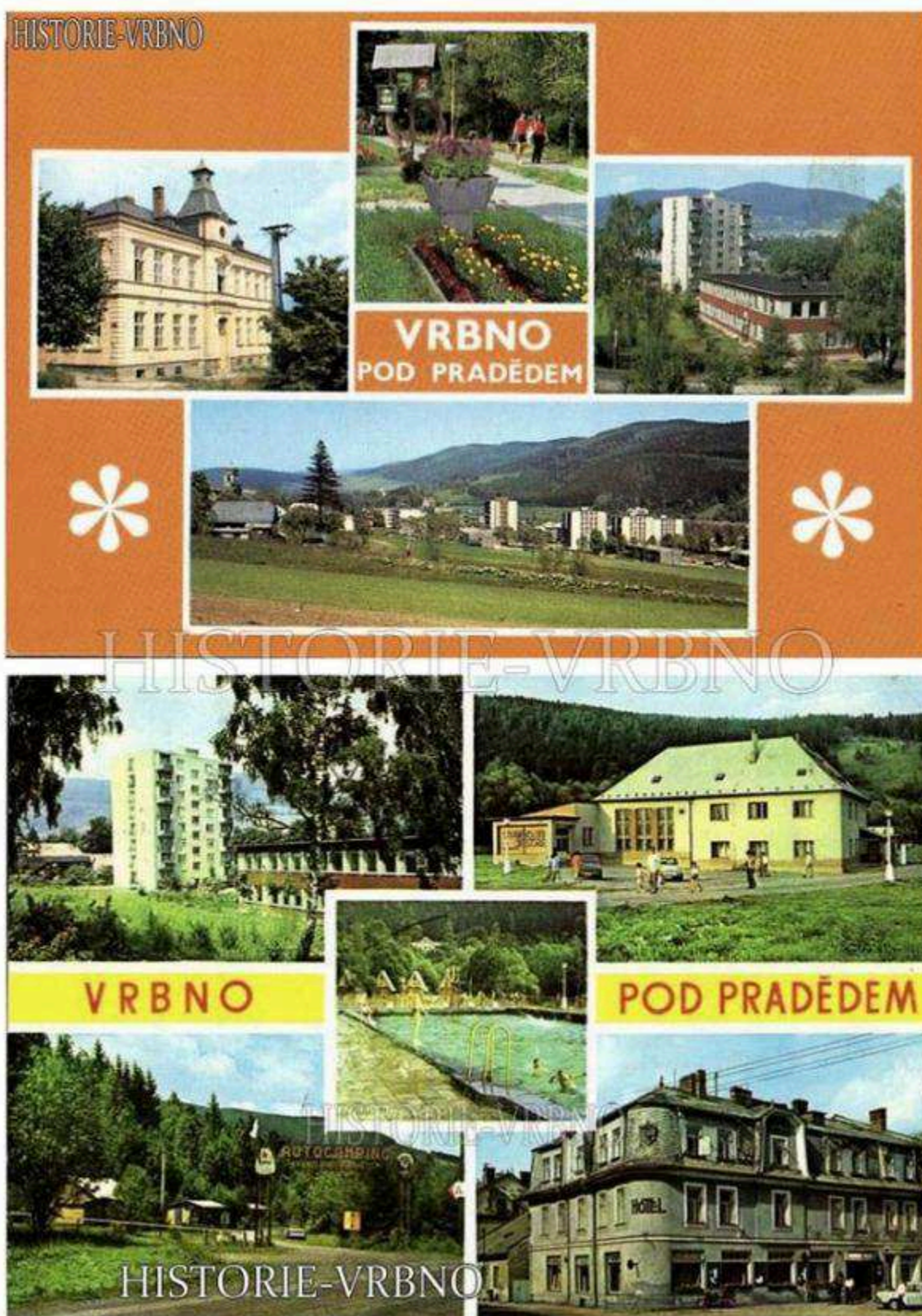
Obr. 36: Pohled na část obce Vrbna, Mnichov (v popředí Mnichovský kostel) z Ostrého vrchu, fotografie z roku 1930.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

Obr. 37: Pohled z Ostrého vrchu na Mnichov dnes.

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 38: Dobové pohlednice z doby socialistické.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

Obr. 39: Pohled na koupaliště v 80. letech.

Zdroj: <http://www.historie-verbno.estranky.cz>

Obr. 40: Pohled na koupaliště při Verbenských slavnostech z roku 2013.

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 41: Grohmannova vila vedle tehdejší firmy Groko z roku 1924.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

Obr. 42: Grohmannova vila vedle firmy Groko (dnes Odetka), fotografie z roku 2015.

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 43: Dnešní pohled na Grohmannův zámek využívaný jako restaurace a penzion.

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 44: Pohled na dnes vypadající Grohmannovu vilu stojící u bývalého Moravolenu.

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 45: Pohled na textilní firmu Grohmann Moravolen z roku 1980.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

Obr. 46: Dnešní pohled na bývalý Moravolen (Vrsan), v budoucnu zde bude hlavní stanici čtyř sedačkové lanovky.

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 47: Vizualizace továrny GROKO (dnes Odetka) v největším rozkvětu.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

Obr. 48: Pohled do vnitřních západních prostor Dřevokombinátu z roku 1960.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

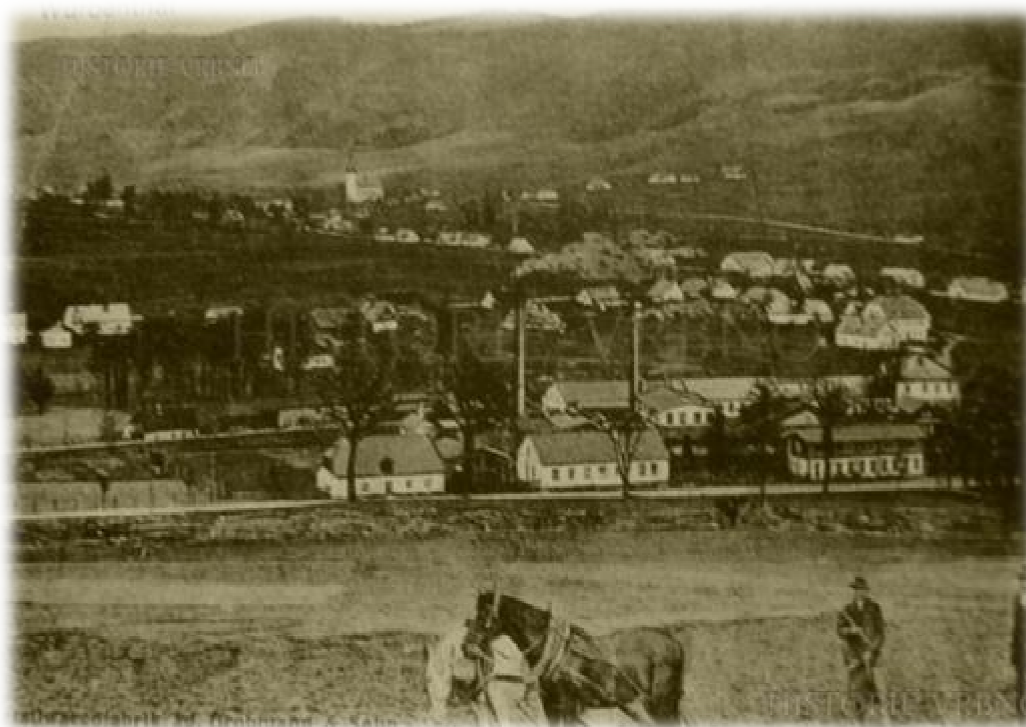
Obr. 49: Dřevokombinát při povodních v roce 1997.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

Obr. 50: Pohled na dnešní východní část Dřevokombinátu.

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 51: Dnešní Husqvarna Manufakturing CZ s.r.o. v roce 1906.

Zroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

Obr. 52: Letecký pohled na areál Husqvarny Manufakturing CZ s.r.o. z roku 2013.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

Obr. 53: Litografie Vrbna pod Pradědem z roku 1898.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

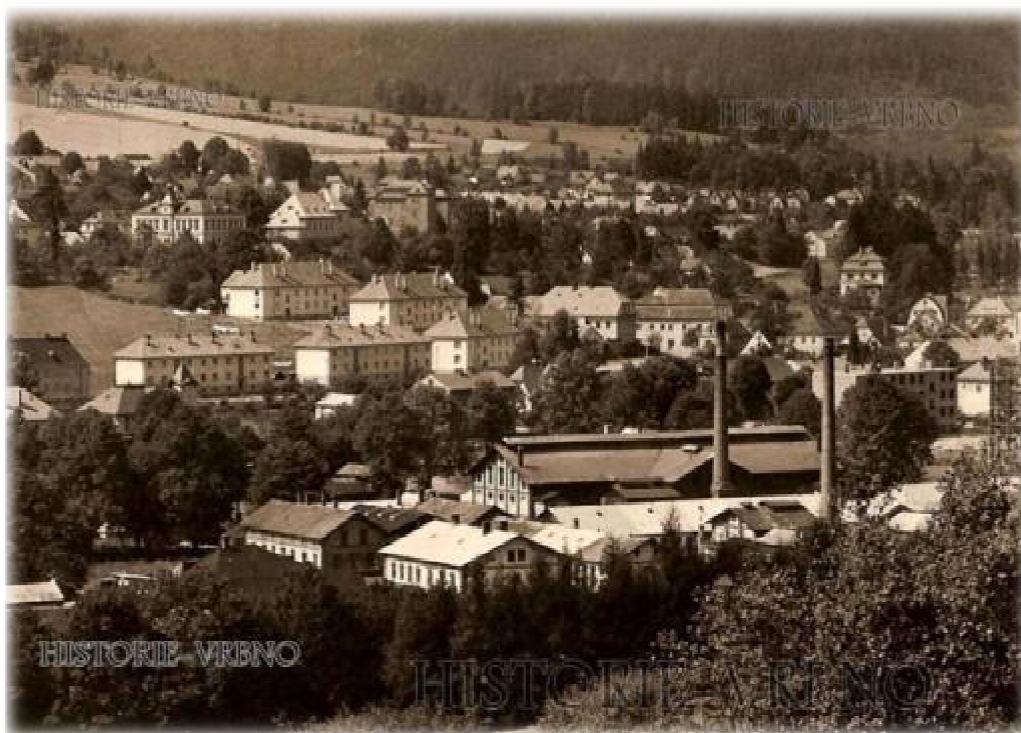
Obr. 54: Pohled na Vrbno pod Pradědem v popředí napravo areál skláren, v pozadí vlevo Vysoká Hora a vpravo pak Zámecká Hora z roku 1921.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

Obr. 55: Pohled na Vrbno pod Pradědem z Vysoké hory, v pozadí část obce Mnichov fotografie z roku 1948.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

Obr. 56: Pohled na Vrbno pod Pradědem ze „Stavaře“ v popředí areál skláren z roku 1962.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>

Obr. 57: Vrtno pod Pradědem pohled ze Zámecké Hory z roku 2014.

Zdroj: <http://www.historie-vrbno.estranky.cz>